

ISBN : 978-602-8409-72-8

Kamus Anggah-Ungguh Kruna

Bali - Indonesia
dan Indonesia - Bali

Oleh:

Dr. Drs. I Nyoman Suwija, M.Hum., A.Ma,
Drs. I Nyoman Rajeg Mulyawan, M.Pd,
Dr. Dra. Ida Ayu Iran Adhititi, M.Si,

(Dosen IKIP PGRI Bali)
Denpasar, 2018

K A M U S
ANGGAH-UNGGUH KRUNA
BALI - INDONESIA
DAN INDONESIA - BALI

Oleh:

Dr. Drs. I Nyoman Suwija, M.Hum., A.Ma.
Drs. I Nyoman Rajeg Mulyawan, M.Pd.
Dr. Dra. Ida Ayu Iran Adhiti, M.Si.

TIM PENELITI INTERDISIPLINER
IKIP PGRI BALI

PELAWA SARI
DENPASAR
2018

Kamus Anggah-Ungguh Kruna

Bali - Indonesia dan Indonesia - Bali

Dr. Drs. I Nyoman Suwija, M.Hum., A.Ma.
Drs. I Nyoman Rajeg Mulyawan, M.Pd
Dr. Dra. Ida Ayu Iran Adhiti, M.Si.

Edisi I, Cetakan I
Pelawa Sari, 2018

Kamus Anggah-Ungguh Kruna

Bali - Indonesia dan Indonesia - Bali

Hak Cipta 2018, pada pengarang

Hak cipta dilindungi undang-undang
Dilarang memperbanyak buku ini sebagian atau seluruhnya, dalam bentuk dan dengan cara apa pun tanpa izin tertulis dari penulis.

Diterbitkan pertama, 2018

Hak penerbitan pada Percetakan dan Penerbit Pelawa Sari Denpasar

Editor: Dr. Drs. I Nyoman Suwija, M.Hum., A.Ma.

Desain sampul: I Made Yudiana Putra

ISBN : 978-602-8409-72-8

Dicetak oleh Percetakan Pelawa Sari Denpasar
Isi di luar tanggung jawab percetakan

PRAKATA

Om Swastyastu

Puji syukur dihaturkan ke hadapan *Ida Sang Hyang Widhi Wasa* (Tuhan Yang Maha Esa) karena atas asung kerta nugraha-Nya “Kamus Anggah-Ungguh Kruna (Bali-Indonesia dan Indonesia-Bali) ini dapat diselesaikan.

Penerbitan buku referensi ini merupakan luaran hasil Penelitian Dasar Unggulan Perguruan Tinggi (PDUPT) Tahun Anggaran 2018 yang didanai Direktorat Riset dan Pengabdian Masyarakat Dirjen Penguatan Riset dan Pengembangan Kemenristek Dikti. Atas keberhasilan penyusunan buku ini, tidak lupa ucapan terima kasih yang setulus-tulusnya disampaikan kepada semua pihak yang telah membantu.

Kamus khusus ini akan senantiasa dapat membantu program pemerintah dalam rangka pembinaan dan pelestarian bahasa Bali. Sistem kebahasaan bahasa Bali yang unik dengan *anggah-ungguh kruna* atau tingkat-tingkatan bicaranya, sangat membutuhkan referensi pemahaman kosakata dan maknanya secara baik dan benar.

Disadari bahwa buku kamus ini masih jauh dari yang sempurna. Untuk itu, segala kritik dan saran dari pembaca sangat diharapkan. Harapan penulis, semoga buku ini ada manfaatnya terutama demi pemertahanan bahasa daerah Bali.

Om Santih Santih Santih Om.

Denpasar, November 2018

Penulis,

DAFTAR ISI

HALAMAN JUDUL	i
PRAKATA	iii
DAFTAR ISI	iv
BAB I. PENDAHULUAN	1
1.1 Eksistensi Bahasa Bali	1
1.2 Perhatian Pemerintah Daerah	2
1.3 Urgensi Kamus Khusus Bahasa Bali	3
BAB II ANGGAH-UNGGUH KRUNA BAHASA BALI	5
2.1 Latar Belakang Anggah-Ungguh Kruna	5
2.2 Identifikasi Anggah-Ungguh Kruna Basa Bali	6
2.2.1 Kruna Alus	6
2.2.2 Kruna Nenten Alus	13
BAB III KAMUS ANGGAH-UNGGUH KRUNA BALI - INDONESIA	20
BAB IV KAMUS ANGGAH-UNGGUH KRUNA (INDONESIA – BALI)	91
BAB V SIMPULAN DAN SARAN	140
5.1 Simpulan	140
5.2 Saran-saran	140
DAFTAR PUSTAKA	

BAB I

PENDAHULUAN

1.1 Eksistensi Bahasa Bali

Bahasa daerah Bali merupakan alat komunikasi yang masih hidup dan digunakan sebagai alat komunikasi intrasuku Bali. Dalam pergaulan sehari-hari, masyarakat Bali tidak bisa lepas dari penggunaan bahasa Bali. Dengan jumlah penutur yang cukup banyak memungkinkan bahasa daerah Bali tumbuh subur dan berkembang dengan baik, baik di Bali maupun di luar Bali seperti di daerah-daerah transmigrasi asal Bali.

Sebagai bahasa daerah yang tergolong besar, bahasa Bali memiliki fungsi sebagai: (1) alat komunikasi sesama suku Bali, (2) lambang identitas suku Bali, (3) pendukung bahasa nasional (Indonesia), dan (4) sarana pengungkap kebudayaan daerah (Halim, 1981: 75).

Bahasa Bali merupakan unsur budaya Bali yang masih dipelihara dengan baik oleh penuturnya. Sebagai bahasa ibu suku Bali, bahasa Bali digunakan sebagai alat komunikasi dalam berbagai aspek kehidupan, seperti hubungan dalam rumah tangga, sekolah, dan sosial kemasyarakatan. Bahasa Bali juga merupakan pendukung kebudayaan Bali yang tetap hidup serta berkembang luas, meliputi bidang seni, sosial, hukum, adat, agama, dan sebagainya.

Selain itu, bahasa daerah Bali juga berfungsi sebagai pengungkap nilai-nilai budaya Bali bagi suku dan bangsa lain sehingga dalam melestarikan budaya Bali, bahasa Bali perlu dibina dan dikembangkan. Hal ini sesuai Penjelasan Pasal 36 Undang-Undang Dasar 1945, bahwa bahasa-bahasa daerah di Indonesia yang masih hidup dan dipakai salat kemunikasi oleh

masyarakatnya dipelihara oleh negara karena bahasa-bahasa itu adalah bagian dari kebudayaan Indonesia yang hidup.

1.2 Perhatian Pemerintah Daerah

Memperhatikan kedudukan, peran, dan fungsi bahasa Bali seperti di atas, pada tahun 1992, Pemerintah Daerah Bali mengeluarkan Perda Nomor 3 Tahun 1992 tentang Pembinaan Bahasa, Sastra, dan Aksara Bali. Terkait hal itulah dibentuk Badan Bahasa, Sastra, dan Aksara Bali di bawah naungan Dinas Kebudayaan Provinsi Bali.

Sebagai tindak lanjut terbitnya Perda Nomor 3 Tahun 1992 tersebut, melalui Surat Keputusan Kakanwil Departemen Pendidikan Provinsi Bali No. 22/I.19C/KEP/I.94 bahasa Bali ditetapkan sebagai mata pelajaran muatan lokal yang wajib diajarkan pada jenjang pendidikan dasar dan menengah.

Setelah turun dan berlaku Kurikulum 2013, Gubernur Bali menerbitkan Peraturan Gubernur Kepala Daerah Provinsi Bali No. 20 tahun 2013 tentang Pengajaran Bahasa Daerah Bali. Pasal 4 ayat 1-nya menyatakan “Bupati/Walikota dapat mewajibkan satuan pendidikan untuk mengajarkan bahasa, aksara, dan sastra Bali minimal 2 jam per minggu.”

Sebagai tindak lanjut dari peraturan sebelumnya, lanjutnya, pada 1 April 2018, Dewan Perwakilan Daerah Bali menetapkan sebuah Peraturan Daerah Bali No. 1 Tahun 2018 tentang Pembinaan Bahasa, Aksara, dan Sastra Bali. Tidak lama kemudian pada bulan Oktober 2018 keluar lagi Peraturan Gubernur Bali No. 80 Tahun 2018 tentang Perlindungan dan Penggunaan Bahasa, Aksara, dan Sastra Bali.

Mengingat pentingnya fungsi dan kedudukan bahasa Bali yang juga merupakan mata pelajaran muatan lokal wajib

pada semua jenjang pendidikan formal, sangat perlu diadakan penelitian, pengkajian, dan pengembangan bahasa Bali dalam berbagai tatarannya, termasuk menambah berbagai jenis buku referensi kebahasaan yang dapat menunjang kebertahanannya.

Terkait pembinaan bahasa Bali sebagai bahasa ibu, telah banyak dilakukan upaya pemeliharaan dan pelestarian, baik oleh pemerintah maupun pada lembaga-lembaga suasta. Salah satu referensi penting untuk diadakan adalah kamus. Kamus umum Bahasa Bali sudah tersedia, ada terbitan Dinas Kebudayaan Provinsi Bali dan tahun 2008 juga diterbitkan oleh Balai Bahasa Denpasar.

1.3 Urgensi Kamus Khusus Bahasa Bali

Menyimak demikian seriusnya pemerintah daerah Bali memberikan perhatian terhadap pemeliharaan dan upaya pemertahanan bahasa dan sastra Bali, pembelajaran bahasa Bali terutama dalam kaitan dengan keterampilan berbicara yang baik dan benar sangat dibutuhkan media dan sumber belajar yang memadai.

Salah satu buku referensi yang dibutuhkan dalam belajar berbicara bahasa Bali adalah buku referensi berupa kamus. Kamus umum saja belum cukup dijadikan referensi karena bahasa Bali memiliki sistem kebahasaan yang unik yaitu kosakata yang bertingkat-tingkat yang disebut *anggah-ungguhing basa* Bali.

Setiap kata bahasa Bali memiliki tingkat-tingkatan kruna. Ada *kruna andap* (lepas hormat) dan *kruna alus* (kata hormat). Kosakata *alus* masih juga dibedakan atas *kruna alus singgih* (kata halus hormat), *kruna alus sor* (kata halus merendah), dan *kruna alus mider* (kata halus menengah).

Berdasarkan hal ini, mutlak diperlukan buku referensi tentang kosakata bahasa Bali beserta berbagai tingkatan bicaranya yang dilengkapi padanan bahasa Indonesianya. Hasil penelitian ini akan mewujudkan terbitnya kamus khusus, berjudul “Kamus *Anggah-ungguh Kruna* (Bali-Indonesia dan Indonesia-Bali)”.

BAB II

ANGGAH-UNGGUH KRUNA

BAHASA BALI

2.1 Latar Belakang *Anggah-Ungguh Kruna*

Stratifikasi atau status sosial masyarakat suku Bali tergolong unik karena dilihat dari segi kelahiran, ada keturunan bangsawan (*brahmana dan ksatria*), ada sisanya merupakan masyarakat orang kebanyakan yang terlahir dari masyarakat berkasta sudra yang disebut *wangsa jaba*. Keturunan bangsawan atau orang-orang yang memiliki jabatan penting disebut *sang singgih* (golongan atas) dan mereka yang keturunan orang kebanyakan atau yang menjadi rakyat kecil disebut *sang sor* (golongan bawah). Hal inilah yang membawa konsekuensi terdapatnya sistem bicara bahasa Bali yang unik dengan *anggah-ungguh kruna*-nya.

Selanjutnya ketika masing-masing individu memasuki dunia kerja atau dunia industri, ada yang berkedudukan sebagai pejabat, ada pula yang menjadi pegawai kecil, pedagang, nlatan atau buruh lainnya. Orang-orang yang memiliki jabatan penting disebut *sang singgih* (golongan atas), sedangkan mereka yang menjadi rakyat atau pegawai kecil serta buruh-buruh pekerja kasar disebut *sang sor* (golongan bawah).

Status sosial inilah yang menyebabkan adanya tingkatan bicara dalam bahasa Bali. Masyarakat golongan bawah (*sang sor*) yang berbicara terhadap golongan atas (*sang singgih*) akan berbahasa Bali tingkatan *alus* (menghormat) dan sebaliknya masyarakat golongan atas (*sang singgih*) dapat berbahasa *andap* atau tingkatan biasa (lepas hormat) terhadap golongan bawah (*sang sor*). Dengan demikian muncullah tingkat-tingkatan bicara yang dalam bahasa Bali disebut *Anggah-Ungguhing Basa Bali*. *Anggah-ungguh basa Bali*

dibentuk oleh kalimat-kalimat, dan kalimat dibentuk oleh kata-kata bahasa daerah Bali yang bervariasi yang disebut *anggah-ungguh kruna*. Setiap kata bahasa Bali memiliki nilai rasa yang berbeda-beda.

Keadaan kosakata bahasa Bali seperti itulah yang dirasakan menjadi penyebab sulitnya berkomunikasi dengan bahasa Bali. Kesulitan tersebut akan dapat diatasi jika dilakukan upaya serius untuk mempelajari kata demi kata, terurama kosakata yang memiliki bentuk halus. Berdasarkan nilai rasanya, secara umum kosakata bahasa Bali dibedakan atas kata atau *kruna alus* dan kata atau *kruna nenten alus*.

2.2 Identifikasi *Anggah-Ungguh Kruna* Bahasa Bali

2.2.1 *Kruna Alus*

Kruna alus yang dimaksudkan di sini adalah kosakata bahasa Bali yang memiliki nilai rasa halus atau bersifat menghormat yang dipakai menghormati golongan terhormat atau juga digunakan untuk merendahkan orang lain ketika berbahasa Bali halus, tergantung status sosial orangnya, orang yang berbicara, orang yang diajak berbicara maupun yang dibicarakan.

Berdasarkan pemahaman tersebut, maka kosakata *basa alus* ini dibedakan atas: (1) *Kruna alus mider* (Ami), (2) *Kruna alus madia* (Ama), (3) *Kruna alus singgih* (Asi), dan (4) *Kruna alus sor* (Aso).

1. *Kruna Alus Mider* (Ami)

Kruna alus mider adalah kata bahasa Bali yang mempunyai nilai rasa halus, dan mempunyai dua fungsi, bisa dipakai menghormat (*nyinggihang sang singgih*) dan juga dipakai merendahkan golongan bawah (*ngesorang sang sor*). Selain itu, *kruna alus mider* pasti mempunyai bentuk biasa (*andap*) (Suasta, 1997: 26). Kata-kata yang tercetak tebal di bawah, sebagai contoh *kruna alus mider* (Ami).

- 1) *Ida Cokorda sampun rauh saking Jawi.* (Asi)
'Ida Cokorda sudah datang dari Jawa'
- 2) *Bapak titiang sampun rauh saking Jawi.*(Aso)
'Bapak saya sudah datang dari Jawa'

Di dalam kalimat (1) dan (2) di atas, sudah pasti ada empat kata/*kruna* yang mempunyai nilai rasa *alus mider* yaitu: *kruna sampun*, *kruna rauh*, *kruna saking*, dan *kruna Jawi*. Yang menyebabkan keempat kata tersebut disebut *kruna alus mider* karena dipakai di dalam kalimat *Asi* (seperti pada kalimat no.1), juga dapat dipakai dalam kalimat *Aso* (seperti pada no. 2). Di samping itu, keempat kata *Ami* tersebut mempunyai bentuk *andap*. Kata *rauh andapnya teka*; kata *sampun andapnya suba*, kata *saking andapnya uli*; dan kata *Jawi andapnya Jawa*. Hal itulah yang menyebabkan keempat kata tersebut termasuk kata atau *kruna alus mider*. Contoh *kruna alus mider* lainnya: *uning* 'tahu', *lali* 'lupa', *eling* "ingat", *sampun* 'sudah', *ngambil* 'mengambil'

Contoh *kruna alus mider* (*Ami*) berbentuk kalimat:

- 1) *Ampura ping banget, titiang nénten uning. Ratu uning?*
'Maaf yang besar, saya tidak tahu. Ratu tahu?'
- 2) *Ratu pasti lali ring titiang nggih? Titiang nénten lali.*
'Ratu pasti lupa pada saya ya? Saya tidak lupa'
- 3) *Titiang kantun éling ring Ratu. Rabin Iratuné kantun taler éling taler ring titiang.*
'Saya masih ingat pada Ratu. Isteri Ratu masih juga ingat pada saya'
- 4) *Ratu, icén ja titiang nyelang HP druené! Ratu durus jagi nyelang jinah?*
'Ratu, tolong berikan saya meminjam HP, Ratu jadi mau meminjam uang?'

Di dalam kalimat (1) di atas, terlihat jelas ada empat kata yang termasuk tingkatan kata *alus mider* yaitu:

- kruna *sampun*, - kruna *rauh*,
- kruna *saking* - kruna *Jawi*.

Yang menyebabkan keempat kata tersebut disebut *kruna alus mider* karena dapat dipakai pada kalimat *Alus singgih* (seperti pada kalimat 1), juga dipakai pada kalimat *Alus sor* (seperti kalimat 2).

Selain itu, keempat *kruna Ami* tersebut memiliki bentuk *andap*. Kata *rauh* 'datang' bentuk *andapnya teka*; kata *sampun* 'sudah' bentuk *andapnya suba*, kata *saking* 'dari' bentuk *andapnya uli*; dan kata *Jawi* bentuk *andapnya Jawa*. Itu pulalah yang menyebabkan keempat kata tersebut termasuk *kruna alus mider*.

Demikian pula halnya kata-kata *nénten*, *uning*, *ring*, *wénten*, dan *karya*. Semuanya ini termasuk kata-kata *alus mider* karena dapat digunakan ketika berbicara menghormat maupun ketika berbicara merendahkan diri seseorang.

Sebagai contoh:

- 1) Ida *nénten sareng*, titiang *nénten sareng*, dané *nénten sareng*, ipun *nénten sareng*, Luh Rai *nénten sareng*, Gusti Ayu *nénten sareng*, Ida Bagus Aji taler *nenten sareng*. (Semuanya benar).
'Beliau tidak ikut, saya tidak ikut, beliau tidak ikut, dia tidak ikut, Luh Rai tidak ikut, Gusti Ayu tidak ikut, Ida Bagus Aji juga tidak ikut'.
- 2) Dané *sampun makarya*, ida *sampun makarya*, ipun *sampun makarya*, Madé Lara *sampun makarya*, Mekelé istri *sampun makarya*, Nang Klenceng pun *sampun makarya*. (Semuanya juga benar).
'Beliau sudah bekerja, beliau sudah bekerja, dia sudah bekerja, Made Lara sudah bekerja, Mekelé perempuan sudah bekerja, Nang Klenceng juga sudah bekerja'.

Jadi di sini kelihatan bahwa sebuah kata yang termasuk jenis alus mider dapat digunakan dalam berbagai tataran dalam bahasa alus,

baik untuk menyebut keadaan orang golongan atas maupun orang golongan bawah.

Tabel 2.1 Contoh *Kruna Alus Mider* Lainnya

No	Kr. Andap	Kr. Asi	Kr. Aso	Kr. Ami	Kr. BI
1	<i>ada</i>	-	-	<i>wénten</i>	ada
2	<i>alih</i>	-	-	<i>rereh</i>	cari
3	<i>arep</i>	-	-	<i>ajeng</i>	d Depan
4	<i>bareng</i>	-	-	<i>sareng</i>	ikut
5	<i>batu</i>	-	-	<i>watu</i>	batu
6	<i>buah</i>	-	-	<i>woh</i>	buah
7	<i>cara</i>	-	-	<i>kadi</i>	bagai
8	<i>céléng</i>	-	-	<i>bawi</i>	babi
9	<i>cenik</i>	-	-	<i>alit</i>	kecil
10	<i>dadi</i>	-	-	<i>dados</i>	boleh

2) *Kruna Alus Madia (Ama)*

Kruna alus madia (Ama) adalah kata-kata yang bahasanya berada di antara *alus singgih (Asi)* dan *alus sor (Aso)*. *Kruna alus madia* kelihatan sebagai variasi *kruna alus* lainnya (Bagus, 1979: 179). Selain itu, memang ada kata-kata bahasa Bali yang rasa bahasanya *alus madia*, *alus yang menengah*, atau kurang baik kalau dipakai berbahasa alus. Perhatikan contoh kalimat di bawah ini!

- a. *Tiang nika* ngelah.
'Saya punya itu'.
- b. *Nggih tiang ampun* nunas i wawu.
'Ya, saya sudah makan tadi'
- c. Ipu *ten* wénten *drika*.

- 'Ia tidak ada di sana'
- d. *Niki* sira nuénang?
 'Ini sipapa yang punya?'
- e. *Ampunang ambila nika Tu!*
 'Jangan diambil itu Tu'

Semua kata yang tercetak tebal ini (*tiang, nika, nggih, ampun, ten, drika, niki, nika*) merupakan contoh *kruna alus madia*. Kalau kata-kata di bawah ini dipakai berkomunikasi, komunikasinya akan menggunakan **basa madia**. Contoh kruna alus madia lainnya: *niki* 'ini', *nika* 'itu', *ampun* 'sudah', *tiang* 'saya', *nggih* 'iya'.

Perhatikan contoh kata-kata berikut. Jika kata-kata ini dipakai berbicara, pembicaraan tersebut akan menjadi **basa madia** (bahasa yang halus menengah).

Tabel 2.2 Contoh *Kruna Alus Madia* Lainnya

No	Kr. Andap	Kruna Ama	Kruna Ami	Kruna BI
1	<i>busan</i>	<i>Wawu</i>	<i>diwawu</i>	tadi
2	<i>dini</i>	<i>Driki</i>	<i>iriki</i>	di sini
3	<i>ené</i>	<i>Niki</i>	<i>puniki</i>	ini
4	<i>ento</i>	<i>Nika</i>	<i>punika</i>	itu
5	<i>iang</i>	<i>Tiang</i>	<i>titiang (Aso)</i>	saya
6	<i>kéto</i>	<i>Kénten</i>	<i>sapunika</i>	demikian
7	<i>nah</i>	<i>Nggih</i>	<i>inggih</i>	iya
8	<i>nyidang</i>	<i>nyidayang</i>	<i>mrasidayang</i>	sanggup
9	<i>ratu</i>	<i>Atu</i>	<i>ratu</i>	tuan/anda
10	<i>sing</i>	<i>Ten</i>	<i>tusing</i>	tidak

3) *Kruna Alus Singgih (Asi)*

Kata-kata alus yang dipakai menghormati orang yang patut dihormati disebut *kruna alus singgih*. Perbedaannya dengan *kruna Ami*, bahwasanya *Kruna Asi* pasti mempunyai bentuk *andap*, juga mempunyai bentuk *alus sor* (Aso). Umpama *kruna Asi marayunan* (makan), mempunyai *wangun Andap madaar* (makan), juga mempunyai bentuk *alus sor ngajeng* atau *nunas* (makan). Kata-kata yang tercetak tebal atau miring, di bawah semuanya contoh *kruna alus singgih*.

- 1) *Rabinidané sampun mobot mangkin.*
'Isteri beliau sudah hamil sekarang'
- 2) *Okandané sané istri maparab Gusti Ayu Klatir.*
'Anak beliau yang perempuan bernama Gusti Ayu Klatir'
- 3) *Praragan Ratu rauh meriki?*
'Sendirian Ratu datang ke sini?'
- 4) *Bapak wénten nyingakin bapan titiangé?*
'Bapak ada melihat ayah saya?'

Kata-kata seperti: *mobot* 'hamil' pada kalimat 1), *maparab* 'bernama' pada kalimat 2), kata *praragan* 'sendirian' pada kalimat 3), *nyingakin* 'melihat' pada kalimat 4), dan kata *mantuk* 'pulang' pada kalimat 5) adalah contoh *kruna alus singgih*. Contoh lainnya: *seda* 'meninggal', *ida dane* 'saudara sekalian', *mobot*, 'hamil', *manggihin* 'menemui', *mapeséngan* 'bernama', *mireng* 'mendengar', dan lain-lain.

Tabel 2.3 Contoh *Kruna Alus Singgih* Lainnya

No	Kr. Andap	Kruna Asi	Kruna Aso	Kruna BI
1	<i>aba</i>	<i>Bakta</i>	<i>buat</i>	bawa
2	<i>adan</i>	<i>peséngan</i>	<i>wassta</i>	nama
3	<i>awak</i>	<i>Angga</i>	<i>déwék</i>	diri/badan

4	<i>baang</i>	<i>Icén</i>	<i>wéhin</i>	beri
5	<i>bangké</i>	<i>Sawa</i>	<i>layon</i>	maya
6	<i>beling</i>	<i>Mobot</i>	<i>abot</i>	hamil
7	<i>daar</i>	<i>Rayon</i>	<i>ajeng</i>	pakan
8	<i>demen</i>	<i>Seneng</i>	<i>gargita</i>	senang
9	<i>dingeh</i>	<i>Pireng</i>	<i>piragi</i>	dengar
10	<i>enceh</i>	<i>Warih</i>	<i>panyuh</i>	airseni

4) *Kruna Alus Sor (Aso)*

Kruna alus sor adalah kata-kata yang mempunyai nilai rasa halus atau menghormat, dipakai merendahkan diri atau merendahkan orang lain yang status sosialnya lebih rendah. Jadinya, yang akan berbahasa *alus sor* dalam pergaulan, semua masyarakat Bali yang menganggap diri mempunyai status sozial lebih rendah dalam berbicara. Yang tercetak tebal di bawah, contoh *kruna alus sor*.

- 1) *Jantos jebos titiang jagi mabanyu riin!*
'Tunggu sebentar saya akan kencing dulu'
- 2) *Banggayang Ratu, titiang jagi néwék tangkil ka geria!*
'Biarkan Ratu, saya akan sendirian menghadap ke geria'
- 3) *Titiang mawasta I Wayan Mudara.*
'Saya bernama I Wayan Mudara'
- 4) *Ipu sampun dumunan padem.*
'Ia sudah duluan meninggal'

Jadi, berdasarkan contoh kalimat di atas, yang termasuk *kruna alus sor* antara lain: *mabanyu* 'kencing', *newek* 'sendiri', *tangkil* 'menghadap', *mawasta* 'bernama', *neda* 'makan', *padem* 'meninggal'. Contohnya: *manah* 'pikiran', *sengkaon* 'sakit', *antuk* 'oleh', *matur* 'berbicara', *muat* 'membawa', dan lain-lain.

Tabel 2.4 Contoh *Kruna Alus Sor Lainnya*

No	Kr. Andap	Kruna Aso	Kruna Asi	Kruna BI
1	<i>aba</i>	<i>Buat</i>	<i>bakta</i>	bawa
2	<i>adan</i>	<i>Wasta</i>	<i>peséngan</i>	nama
3	<i>awak</i>	<i>Déwék</i>	<i>angga</i>	diri/badan
4	<i>baang</i>	<i>Wéhin</i>	<i>icén</i>	beri
5	<i>bangké</i>	<i>Layon</i>	<i>sawa</i>	mayat
6	<i>beling</i>	<i>Abot</i>	<i>mobot</i>	hamil
7	<i>daar</i>	<i>Ajeng</i>	<i>rayun</i>	pakan
8	<i>demen</i>	<i>Gargita</i>	<i>seneng</i>	senang
9	<i>dingeh</i>	<i>Piragi</i>	<i>pireng</i>	dengar
10	<i>enceh</i>	<i>Panyuh</i>	<i>warih</i>	airseni

2.2.2 *Kruna Nénten Alus*

Di samping kata-kata yang nilai rasanya halus, ada pula kata-kata yang tidak halus (*kruna nénten alus*). Dahulu, *kruna-kruna nénten alus* ini disebut kata lepas hormat. Yang termasuk jenis kata *nénten alus* ada tiga jenis, yaitu: (1) *Kruna andap* (kata biasa, memiliki bentuk halus), (2) *Kruna mider* (kata biasa, tidak memiliki bentuk alus), dan (3) *Kruna kasar* (kata yang nilai rasanya jelek).

1. *Kruna Mider*

Pengertian *kruna mider* kalau dibandingkan dengan *kruna alus mider* (*Ami*) sering menimbulkan pemikiran yang membingungkan. Yang menyebabkan demikian, karena baik *kruna mider* maupun *kruna alus mider*, bisa dipakai menghormati (*nyinggihang*), juga bisa dipakai merendahkan (*ngasorang*). Perbedaannya, *kruna alus mider*

mempunyai bentuk *andap*, sementara *kruna mider* sama sekali tidak mempunyai bentuk lain.

Jadi, *kruna mider* adalah kata bahasa Bali yang mempunyai bentuk hanya satu, tidak mempunyai bentuk *alus singgih*, *alus sor*, atau *alus mider*, serta tidak mempunyai bentuk lainnya, sehingga boleh kemana-mana (*maideran*) di dalam percakapan. Perhatikan contoh di bawah!

- 1) *Ida kantun ka toko numbas karpét.*
'Beliau masih ke toko membeli karpet'
- 2) *Ratu, nénten purun titiang, asu druéné galak pisan.*
'Ratu, tidak berani saya, anjing Anda galak sekali'
- 3) *Mangkin sampun arang anak mirengang radio.*
'Sekarang sudah jarang orang mendengarkan radio'
- 4) *Titiang kénkéna nunas arit druén Ida Aji Ngurahé.*
'Saya disuruh meminta arit milik Ida Aji Ngurah'
- 5) *Suba makejang adin tiange tamat sarjana.*
'Sudah semua adik-adik saya tamat sarjana'

Kata-kata yang tercetak miring dan tebal pada kalimat-kalimat di atas adalah merupakan kosata yang termasuk tingkatan *kruna mider*, yaitu: *toko* 'toko', *karpet* 'karpet', *galak* 'galak', *radio* 'radio', *kija* 'ke mana', dan *arit* 'sabit'. Contoh lainnya: *nyongkok* 'jongkok', *spidol* 'spidol', *sendeh* 'miring', *sepatu* 'sepatu', *laptop* 'laptop', *tembok* 'tembok', dan lain-lain.

Tabel 2.5 Contoh *Kruna Mider* Lainnya

No	Kr. Andap	Kr. Mider	Kr. Alus	Kr. BI
1	<i>aas</i>	<i>aas</i>	-	gugur
2	<i>arit</i>	<i>arit</i>	-	sabit
3	<i>ambu</i>	<i>ambu</i>	-	ambu
4	<i>barong</i>	<i>barong</i>	-	barong

5	<i>bawang</i>	<i>bawang</i>	-	bawang merah
6	<i>bebeh</i>	<i>bebeh</i>	-	tabur
7	<i>candi</i>	<i>candi</i>	-	candi
8	<i>catut</i>	<i>catut</i>	-	catut
9	<i>caru</i>	<i>caru</i>	-	korban suci
10	<i>dagdag</i>	<i>dagdag</i>	-	makanan babi

2. Kruna Andap

Pada mulanya, *kruna andap* ini disebut *kruna lepas hormat* atau *kruna kapara*. *Kruna andap* adalah kata-kata yang nilai rasanya biasa, lepas hormat atau *andap* (rendah), tidak halus dan tidak kasar. Kata-kata tersebutlah yang membentuk kalimat-kalimat *andap*. Dipakai berbicara oleh orang-orang yang berkasta sama atau sama status atau kelahirannya. Selain itu, kata-kata *andap* tersebut setelah membentuk kalimat, bisa dipakai berbicara oleh *sang singgih* (golongan terhormat) terhadap *sang sor* (golongan penghormat).

Bentuk kata yang tergolong *kruna andap* tersebut mirip dengan *kruna mider*. Perbedaannya, kalau *kruna mider* sama sekali tidak memiliki bentuk halus, tetapi *kruna andap* pasti mempunyai bentuk halus. Umpama *kruna “kija”* (*mider*) tidak ada bentuk halusnya. Berbeda dengan *kruna “kaja”* (*andap*), mempunyai bentuk halus *kaler*.

Kata *kija* bisa digunakan dalam berbahasa *andap*, bisa juga digunakan dalam berbahasa *alus singgih*, bisa digunakan dalam berbahasa *alus sor*, bisa juga digunakan dalam berbahasa yang *kasar*. Perhatikan contoh berikut ini!

- 1) *Ratu jagi lunga kija?*
'Ratu akan pergi ke mana?'
- 2) *Bapak lakar kija?*

'Ayah akan ke mana?

- 3) *Ia kija kadén Luh Rai tusang maorahan?*
'Entah ke mana Luh Rai tidak memberitahukan?'.

Berbeda dengan kata *kaja* (*andap*), oleh karena ia mempunyai bentuk halus *kalér*. Kata *andap kaja* hanya dipakai berbicara *andap* atau *kasar*, sedangkan kata *kalér* (*Ami*) hanya boleh digunakan dalam bahasa *alus*. Contohnya:

- 1) *Simané dini malénan ajak jumah kaja.*
'Tradisi di sini berbeda dengan di rumah utara'
- 2) *Sapunapi mangkin simakramané kaler, Ratu?*
'Bagaimana sekarang tatakrama di utara, Ratu?'
- 3) *Bapa teka uli kaja busan dini.*
'Bapak datang dari utara tadi di sini'

Contoh *Kruna Andap* lainnya: jemak 'ambil', duur 'atas', milu 'ikut', kema 'ke sana', lakan 'akan', ngae 'membuat', adan 'nama', dan sebagainya seperti pada contoh di bawah ini.

- 1) *Luh, jemakang bapa rokoné di duur mejané!*
'Luh, ambilkan ayah rokok di atas mejanya!'
- 2) *Kéngkén, Cai lakar milu kema?*
'Bagaimana, Kamu akan ikut ke sana?'
- 3) *Nyén ja adané artisé ané ngaé vidio porno ento?*
'Siapa sih namanya artis yang membuat video porno itu?'

Krata-kata yang tercetak tebal (*luh, jemakang, bapa, rokoné, kéngkén, cai, lakar, milu, kema, nyén, adané, ané, ngaé, ento*), semua merupakan contoh kata *Andap* (lepas hormat). Di bawah ini disajikan lagi beberapa kata *Andap*.

Tabel 2.6 Contoh *Kruna Andap* Lainnya

No	Kr. Andap	Kruna Asi	Kruna Aso	Kruna BI
1	<i>aba</i>	<i>bakta</i>	<i>buat</i>	<i>bawa</i>

2	<i>adan</i>	<i>peséngan</i>	<i>wasta</i>	nama
3	<i>awak</i>	<i>angga</i>	<i>déwék</i>	diri/badan
4	<i>baang</i>	<i>icén</i>	<i>wéhin</i>	beri
5	<i>bangké</i>	<i>sawa</i>	<i>layon</i>	mayat
6	<i>beling</i>	<i>mobot</i>	<i>abot</i>	hamil
7	<i>daar</i>	<i>rayon</i>	<i>ajeng</i>	pakan
8	<i>demen</i>	<i>seneng</i>	<i>gargita</i>	senang
9	<i>dingeh</i>	<i>pireng</i>	<i>piragi</i>	dengar
10	<i>enceh</i>	<i>warih</i>	<i>panyuh</i>	airseni

3. *Kruna Kasar*

Kruna kasar yaitu kata bahasa Bali yang rasa bahasannya jelek (*kaon*). Kata-kata kasar dipakai untuk membentuk komunikasi kasar. Itulah sebabnya kata-kata *kasar* biasa dipakai berbicara pada saat marah, saat bertengkar atau mencaci-maki. Dalam berkomunikasi, kata-kata *kasar* sebagai unsur utama dalam membentuk kalimat *kasar*, sebagai dasar pula dalam membentuk *basa kasar*.

Contoh *kruna kasar*, yang bercetak tebal dan miring di bawah ini.

- 1) *Madak ba pang bangka polonné.*
'Biarkan saja agar dia mampus!'
- 2) *Nyén kadén ngamah béné telah?*
'Entah siapa yang memakan ikannya habis?'
- 3) *Cicing Ih, delikang matan ibané!*
'Anjing Kau, blalakkan mata Kamu!'
- 4) *Nyén kadén nidik buah gedangé kanti telah?*
'Entah siapa makan buah pepayanya hingga habis?'
- 5) *Lamun suba won atine, pedemang awaké ditu!*
'Jika sudah payah, ya tudur sajalah di sana!'

Kruna-kruna seperti (*bangka, plolonne, ngamah, peta, cicing, delikang, nidik, pedemang*) di atas, semua contoh *kruna kasar*. Contoh *kruna kasar* yang lainnya: *bangka* 'mati', *amah/tidik/pantet* 'pakan', *ake* 'aku', *iba* 'kau', *pules/medem* 'tidur', *tolih/not* 'lihat, bungut 'mulut', *jlema* 'orang', dan lain-lainnya.

Tabel 2.7 Conoh *Kruna Kasar* Lainnya

No	Kruna Andap	Kruna Kasar	Kruna Alus	Kruna BI
1	<i>anak</i>	<i>jelema</i>	<i>jatma</i>	orang
2	<i>bangsat</i>	<i>Setan</i>	<i>butakala</i>	setan
3	<i>belog</i>	<i>lengeh</i>	<i>tambet</i>	bodoh
4	<i>brengsek</i>	<i>brengsek</i>	<i>kaon</i>	jelek
5	<i>cangkem</i>	<i>bungut</i>	<i>cangkem</i>	mulut
6	<i>cai, nyai</i>	<i>iba</i>	<i>ratu, atu</i>	anda
7	<i>daar</i>	<i>amah</i>	<i>ajeng</i>	pakan
8	<i>daar</i>	<i>tidik</i>	<i>ajeng</i>	pakan
9	<i>daar</i>	<i>leklek</i>	<i>ajeng</i>	pakan
10	<i>daar</i>	<i>pantet</i>	<i>ajeng</i>	pakan

Berdasarkan keberadaan tingkatan kata-kata bahasa Bali seperti di atas, terdapat kata-kata yang memiliki hanya satu varian, ada yang mempunyai dua varian, ada yang memiliki tiga varian, ada juga yang memiliki varian lebih banyak lagi. Cobalah diperhatikan contoh berikut ini!

1. Kata-kata yang memiliki hanya satu varian, tidak memiliki bantuk halus disebut kruna mider.

Contohnya: *kija* 'kemana', *arit* 'sabit', *tembok* 'tembok'. *tanggal* 'tanggal', *jam* 'pukul', *bunter* 'bulat', msl.

Kata-kata tersebut dapat digunakan pada *basa kasar*, ring *basa andap*, rung *basa madia*, miwah ring *basa alus*.

2. Kata-kata yang memiliki varian dua, ada bentuk *andap* dan bentuk *alus mider*.
Contohnya: *teka – rauh* 'datang', *kruna inget – éling* 'ingat' *kruna meli – numbas*, 'meli' *kruna peken – pasar* 'pasar' msl.
3. Kruna yang memiliki tiga varian, memiliki *kruna andap*, *alus singgih*, *alus sor*.
Contohnya: kata *aba – bakta – buat*. Kata *aba* (Andap), *bakta* (Asi), *buat* (Aso).
4. Kata yang memiliki varian lebih dari tiga, seperti: *mati* (Andap), *séda*, *lina*, *lebar*, *mantuk*, *ndewata*, *lampus* (Asi), *padem* (Aso), *bangka* (Kasar).

BAB III
KAMUS ANGGAH-UNGGUH KRUNA
BALI – INDONESIA

Berikut akan disajikan kosakata bahasa Bali lengkap dengan *anggah-ungguh kruna* serta padanannya dalam bahasa Indonesia. Pada kolom satu ditulis *kruna andap* (biasa), pada kolom dua ditulis *kruna alus singgih* (jika ada), pada kolom tiga ditulis *kruna alus sor* (kalau ada), pada kolom empat ditulis *kruna alus mider* (jika bentuk alusnya hanya satu) atau ditulis *kruna mider* (jika kata-kata tersebut tidak memiliki bentuk halus). Selanjutnya, pada kolom lima ditulis kata bahasa Indonesiananya.

Kt.Andap	Kata Asi	Kata Aso	Ami/Mider	Kata BI
<i>aa</i>	-	-	<i>inggih</i>	iya
<i>aab</i>	-	-	<i>pakibeh</i>	keadaan
<i>aad</i>	-	-	<i>surud</i>	surut
<i>ngaadang</i>	-	-	<i>nyurudang</i>	makin surut
<i>aag</i>	-	-	<i>sigar</i>	pecah
<i>aagang</i>	-	-	<i>sigarang</i>	pecahan
<i>aaganga</i>	-	-	<i>sigaranga</i>	dipecahkan
<i>aang</i>	-	-	<i>aang</i>	serak
<i>aangan</i>	-	-	<i>aangan</i>	kering
<i>aas</i>	-	-	<i>aas</i>	rontok
<i>aasan</i>	-	-	<i>aasan</i>	rontokan
<i>ngaasang</i>	-	-	<i>ngaasang</i>	makin rontok
<i>aat</i>	-	-	<i>susrusa</i>	serius

<i>ngaat</i>	-	-	<i>meled</i>	sangat ingin
<i>aba</i>	<i>bakta</i>	<i>buat</i>	-	bawa
<i>abang</i>	<i>baktang</i>	<i>buatang</i>	-	bawakan
<i>abana</i>	<i>baktanga</i>	<i>buatanga</i>	-	dibawakan
<i>abab</i>	-	-	<i>sliwer</i>	keliaran
<i>mababan</i>	-	-	<i>pasliwer</i>	berkeliaran
<i>abah</i>	<i>paripolah</i>	<i>gaduhan</i>	-	kebiasaan
<i>abén</i>	<i>lebon</i>	<i>abén</i>	-	abukan
<i>abénanga</i>	<i>kalebon</i>	<i>kabénang</i>	-	diabenkan
<i>ngabén</i>	<i>nglebon</i>	<i>ngabén</i>	-	ngaben
<i>abet</i>	<i>paripolah</i>	<i>gaduhan</i>	-	prilaku
<i>mabet</i>	<i>sumbung</i>	<i>sombong</i>	-	sombong
<i>abesik</i>	-	-	<i>asiki</i>	satu
<i>abian</i>	-	-	<i>tanduran</i>	tanaman
<i>mabian</i>	-	-	<i>matanduran</i>	bertanam
<i>abin</i>	-	-	<i>abih</i>	pangku
<i>abina</i>	-	-	<i>kaabih</i>	dipangku
<i>ngabin</i>	-	-	<i>ngabih</i>	memangku
<i>abing</i>	-	-	<i>abing</i>	lereng
<i>abiuh</i>	-	-	<i>abiuh</i>	besar-kekak
<i>abon</i>	-	-	<i>abon</i>	abon
<i>abot</i>	-	-	<i>méweh</i>	sulit
<i>abra</i>	<i>acreng</i>	<i>abra</i>	-	ganteng
<i>abu</i>	-	-	<i>awu</i>	abu/debu
<i>abu-abu</i>	-	-	<i>awu-awu</i>	abu-abu

<i>abug</i>	-	-	<i>abug</i>	jajan abug
<i>abut</i>	-	-	<i>unus</i>	cabut
<i>abuta</i>	-	-	<i>kaunus</i>	dicabut
<i>acak</i>	-	-	<i>acak</i>	acak
<i>acaka</i>	-	-	<i>kacak</i>	diacak
<i>acep</i>	<i>apti</i>	<i>ajap</i>	-	harap
<i>kacep</i>	<i>kapti</i>	<i>kajap</i>	-	diharap
<i>acep</i>	<i>asti</i>	<i>ayat</i>	-	puja
<i>kacep</i>	<i>kasti</i>	<i>kayat</i>	-	dipuja
<i>aci</i>	-	-	<i>aci</i>	upakara
<i>aci</i>	-	-	<i>aci</i>	aluskan
<i>ngaci</i>	-	-	<i>ngaci</i>	mengaluskan
<i>acintia</i>	-	-	<i>tankamanah</i>	tak terpikir
<i>ada</i>	-	-	<i>wénten</i>	ada
<i>adanga</i>	-	-	<i>kawéntenang</i>	diadakan
<i>adan</i>	<i>peséngan</i>	<i>wasta</i>	<i>aran</i>	nama
<i>adanin</i>	<i>parabin</i>	<i>wastanin</i>	<i>akaranin</i>	namai
<i>madan</i>	<i>maparab</i>	<i>mawasta</i>	<i>maaran</i>	bernama
<i>adénan</i>	-	-	<i>becikan</i>	lebih baik
<i>adegan</i>	-	-	<i>saka</i>	tiang
<i>adek</i>	-	-	<i>ambu</i>	bau
<i>ngadek</i>	-	-	<i>ngungasin</i>	membau
<i>adeng</i>	-	-	<i>areng</i>	arang
<i>adéng</i>	-	-	<i>alon</i>	pelan
<i>adep</i>	-	-	<i>adol</i>	jual

<i>ngadep</i>	-	-	<i>ngadol</i>	menjual
<i>adi</i>	<i>rai, ari</i>	<i>adi</i>	-	adik
<i>adil</i>	-	-	<i>adil</i>	adil
<i>adilin</i>	-	-	<i>adilin</i>	adili
<i>adipati</i>	-	-	<i>adipati</i>	pejabat raja
<i>adiah</i>	-	-	<i>adiah</i>	hadiah
<i>adnyana</i>	-	-	<i>pikayunan</i>	pikiran
<i>adok</i>	-	-	<i>adok</i>	lawan
<i>adokang</i>	-	-	<i>adokang</i>	lawankan
<i>adon</i>	-	-	<i>campuh</i>	aduk
<i>adonan</i>	-	-	<i>campuhan</i>	campuran
<i>adonang</i>	-	-	<i>campuhang</i>	campurkan
<i>adu</i>	-	-	<i>centok</i>	adu
<i>aduang</i>	-	-	<i>centokang</i>	diadukan
<i>ngadu</i>	-	-	<i>nyentokang</i>	mengadu
<i>adug</i>	-	-	<i>adug</i>	awur
<i>ngadug-2</i>	-	-	<i>ngadug-2</i>	mengacau
<i>aduh</i>	-	-	<i>aruh</i>	aduh
<i>aduk</i>	-	-	<i>adon</i>	aduk
<i>madukan</i>	-	-	<i>aor</i>	madukan
<i>ngaduk</i>	-	-	<i>ngadonang</i>	mengaduk
<i>adung</i>	-	-	<i>ingkup</i>	cocok
<i>adur</i>	-	-	<i>awor</i>	kacau
<i>aéd</i>	-	-	<i>dudon</i>	susun
<i>aédan</i>	-	-	<i>dudonan</i>	susunan

<i>aem</i>	<i>rayun</i>	-	<i>ajeng</i>	pakan
<i>maem</i>	<i>mrayunan</i>	-	<i>ngajeng</i>	makan
<i>aéng</i>	<i>kabinawa</i>	<i>aéng</i>	-	bengis
<i>aep</i>	<i>ajeng</i>	<i>arep</i>	-	depan
<i>aér</i>	-	-	-	parfum
<i>aet</i>	<i>sereng</i>	<i>srusa</i>	-	serius
<i>ngaet</i>	<i>pisereng</i>	<i>susrusa</i>	-	sangat serius
<i>aga</i>	-	-	<i>giri</i>	gunung
<i>agag</i>	-	-	<i>agag</i>	terbuka
<i>agagang</i>	-	-	<i>agangang</i>	buka lebar
<i>agama</i>	-	-	<i>agama</i>	agama
<i>agé</i>	-	-	<i>agé</i>	mewah
<i>agem</i>	-	-	<i>gambel</i>	pegang
<i>ngagem</i>	-	-	<i>ngambel</i>	memegang
<i>agem</i>	<i>swabhawa</i>	<i>agem</i>	-	aksi/gaya
<i>agen</i>	-	-	<i>buaka</i>	sengaja
<i>ngagen</i>	-	-	<i>muaka</i>	berencana
<i>agen</i>	-	-	<i>apti</i>	harap
<i>agenang</i>	-	-	<i>aptiang</i>	harapkan
<i>aget</i>	-	-	<i>sadia</i>	mujur
<i>agetan</i>	-	-	<i>sadiayan</i>	lebih mujur
<i>agi</i>	-	-	<i>adon</i>	campur
<i>ngagi</i>	-	-	<i>ngadon</i>	mencampur
<i>agol</i>	-	-	<i>abah</i>	tingkah
<i>agolan</i>	-	-	<i>abahan</i>	kebiasaan

<i>agu</i>	-	-	<i>sumbung</i>	ombong
<i>ngagu</i>	-	-	<i>sumbung</i>	ombong
<i>agung</i>	-	-	<i>luhur</i>	mulia
<i>agus</i>	-	-	<i>becik</i>	bagus
<i>ah</i>	-	-	<i>ampunang</i>	jangan
<i>ai</i>	-	-	<i>surya</i>	matahari
<i>aih</i>	-	-	<i>aih</i>	wah
<i>ais</i>	-	-	<i>ais</i>	wah
<i>aing</i>	-	-	<i>nénten</i>	tidak
<i>aja</i>	<i>sayuakti</i>	-	<i>jakti</i>	benar
<i>ajag</i>	-	-	<i>ngajag</i>	pulang pergi
<i>ngajag</i>	-	-	<i>ngajag</i>	pulang pergi
<i>ajah</i>	-	-	<i>ajah</i>	ajar
<i>ngajahin</i>	-	-	<i>ngajahin</i>	mengajar
<i>ajak</i>	<i>iring</i>	<i>ajak</i>	-	ajak
<i>ngajakang</i>	<i>ngiringang</i>	<i>ngajakang</i>	-	mengajak
<i>kaajak</i>	<i>kairing</i>	<i>kaajak</i>	-	diajak
<i>ajang</i>	-	-	<i>ajang</i>	hidangan
<i>ajap</i>	-	-	<i>apti</i>	harap
<i>ngajap</i>	-	-	<i>ngaptiang</i>	mengharap
<i>ajeg</i>	-	-	<i>rajeg</i>	kukuh
<i>kajegang</i>	-	-	<i>karajegang</i>	dikukuhkan
<i>ajér</i>	-	-	<i>ajér</i>	ramah
<i>ajerih</i>	-	-	<i>ajerih</i>	takut
<i>aji</i>	-	-	<i>arga</i>	harga

<i>ajug</i>	-	-	<i>ajug</i>	ukur dalam
<i>ajul</i>	-	-	<i>ajul</i>	basi
<i>ajum</i>	-	-	<i>sumbung</i>	sombong
<i>ajung</i>	<i>aji</i>	<i>bapa</i>	-	ayah
<i>ajur</i>	-	-	<i>ajur</i>	hancur
<i>ajur-ajér</i>	-	-	<i>ajur-ajér</i>	basa-basi
<i>akah</i>	-	-	<i>akar</i>	akar
<i>maakah</i>	-	-	<i>maakar</i>	berakar
<i>akal</i>	-	-	<i>winaya</i>	akal
<i>ngakal</i>	-	-	<i>ngékadaya</i>	menipu
<i>aké</i>	<i>gelah</i>	<i>titiang</i>	-	saya
<i>aken</i>	-	-	<i>akéh</i>	banyak
<i>akes</i>	-	-	<i>akes</i>	gigit
<i>ngakes</i>	-	-	<i>ngakes</i>	menggigit
<i>akejep</i>	-	-	<i>ajebos</i>	sebentar
<i>aki</i>	-	-	<i>aki</i>	aki
<i>aking</i>	-	-	<i>aking</i>	kering
<i>akit</i>	-	-	<i>rakit</i>	susun
<i>ngakit</i>	-	-	<i>ngrakit</i>	menyusun
<i>kaakit</i>	-	-	<i>kaakit</i>	kasusun
<i>akor</i>	-	-	<i>akor</i>	baur
<i>aksama</i>	-	-	<i>ampura</i>	maaf
<i>aksamang</i>	-	-	<i>ampurang</i>	maafkan
<i>aku</i>	-	-	<i>angken</i>	aku
<i>akuin</i>	-	-	<i>akuin</i>	akui

<i>ngaku</i>	-	-	<i>ngangken</i>	mengaku
<i>alab</i>	-	-	<i>alab</i>	segar/halus
<i>alag-élég</i>	-	-	<i>alag-élég</i>	bergerak
<i>alah</i>	-	-	<i>kadi</i>	bagai
<i>alal</i>	-	-	<i>sué</i>	lama
<i>alang</i>	-	-	<i>ambeng</i>	halang
<i>alangan</i>	-	-	<i>piambeng</i>	halangan
<i>alap</i>	-	-	<i>petik</i>	petik
<i>ngalap</i>	-	-	<i>metik</i>	memetik
<i>alas</i>	-	-	<i>wana</i>	hutan
<i>alasan</i>	-	-	<i>alasan</i>	alasan
<i>aled</i>	-	-	<i>taledan</i>	alas
<i>alep</i>	-	-	<i>sadu</i>	polos
<i>alih</i>	-	-	<i>rereh</i>	cari
<i>alihang</i>	-	-	<i>rerehang</i>	carikan
<i>alihin</i>	-	-	<i>rerehin</i>	carii
<i>alik/ngalik</i>	-	-	<i>luhur</i>	amat tinggi
<i>alikan</i>	-	-	<i>alikan</i>	takdir
<i>alikan</i>	-	-	<i>aab</i>	perubahan
<i>alim</i>	-	-	<i>sadudarma</i>	sikap tenang
<i>aling</i>	-	-	<i>aling</i>	halang
<i>aling-2</i>	-	-	<i>aling-aling</i>	penghalang
<i>alis</i>	<i>wimba</i>	<i>alis</i>	-	alis
<i>alub</i>	-	-	<i>alub</i>	serbak
<i>ngalub</i>	-	-	<i>ngalub</i>	semerbak

<i>aluh</i>	-	-	<i>dangan</i>	gampang
<i>aluhan</i>	-	-	<i>danganan</i>	gampangan
<i>alum</i>	-	-	<i>alum</i>	pramateng
<i>alun-alun</i>	-	-	<i>alun-alun</i>	lapangan
<i>alur</i>	-	-	<i>embah</i>	alir
<i>ngalur</i>	-	-	<i>mambah</i>	mengalir
<i>alpaka</i>	-	-	<i>alpaka</i>	tidak taat
<i>alpayusa</i>	-	-	<i>alpayusa</i>	pendek umur
<i>amah</i>	<i>rayunang</i>	<i>ajeng</i>	-	pakan
<i>ngamah</i>	-	-	<i>ngajeng</i>	makan
<i>amal</i>	-	-	<i>punia</i>	amal
<i>ngamal</i>	-	-	<i>ngamal</i>	ngebar
<i>amam</i>	-	-	<i>amam</i>	agak sepi
<i>aman</i>	-	-	<i>trepti</i>	aman
<i>amanang</i>	-	-	<i>terptiang</i>	amankan
<i>ambal</i>	-	-	<i>ambal</i>	lapis
<i>ambalin</i>	-	-	<i>ambalin</i>	lapisi
<i>ambalan</i>	-	-	<i>ambalan</i>	lapisan
<i>ambara</i>	-	-	<i>akasa</i>	udara
<i>ambed</i>	-	-	<i>sesenteng</i>	selendang
<i>ambén</i>	-	-	<i>ambén</i>	serambi
<i>ambengan</i>	-	-	<i>warikusa</i>	ilalang
<i>ambiar</i>	-	-	<i>ambiar</i>	jejer
<i>ngambiar</i>	-	-	<i>ngambiar</i>	berjejer
<i>ambis</i>	-	-	<i>ambis</i>	tarik paksa

<i>ngambis</i>	-	-	<i>ngambis</i>	narik paksa
<i>amber</i>	-	-	<i>amber</i>	palu besar
<i>ngamber</i>	-	-	<i>ngamber</i>	melempar
<i>ambuh</i>	-	-	<i>kramas</i>	kramas
<i>mambuh</i>	-	-	<i>makramas</i>	berkramas
<i>ambun</i>	-	-	<i>jlada</i>	awan
<i>ngambun</i>	-	-	<i>ngambun</i>	mengawan
<i>ambles</i>	-	-	<i>telas</i>	habis
<i>ambrés</i>	-	-	<i>ambrés</i>	bentak
<i>ngambrés</i>	-	-	<i>ngambrés</i>	membentak
<i>ambuati</i>	-	-	<i>tumuati</i>	cacing tanah
<i>ambunan</i>	-	-	<i>ambunan</i>	mata rabun
<i>amerta</i>	-	-	<i>amerta</i>	kekal
<i>amik</i>	-	-	<i>amik</i>	camil
<i>amikan</i>	-	-	<i>amikan</i>	camilan
<i>amis</i>	-	-	<i>amis</i>	mengecil
<i>amiug</i>	-	-	<i>amiug</i>	tersebar luas
<i>among</i>	-	-	<i>among</i>	pelihara
<i>ngamong</i>	-	-	<i>ngamong</i>	memelihara
<i>amoné</i>	-	-	<i>amuniki</i>	sebegini
<i>amonto</i>	-	-	<i>amunika</i>	sebegitu
<i>ampag</i>	-	-	<i>ampag</i>	hamil tua
<i>ampah</i>	-	-	<i>ampah</i>	ceroboh
<i>ampak</i>	-	-	<i>ampak</i>	buka
<i>ampas</i>	-	-	<i>ampas</i>	sisa/limbah

<i>ampat</i>	-	-	<i>ampat</i>	hambat
<i>ampatan</i>	-	-	<i>ampatan</i>	hambatan
<i>ampatan</i>	-	-	<i>ampatan</i>	ragu-ragu
<i>ampeg</i>	-	-	<i>ampeg</i>	sentak
<i>ampegang</i>	-	-	<i>ampegang</i>	sentakkan
<i>ampeh</i>	-	-	<i>tempuh</i>	tiup
<i>ampehang</i>	-	-	<i>tempuhang</i>	tertiup
<i>ampel</i>	-	-	<i>ampel</i>	kumpul
<i>ngampel</i>	-	-	<i>ngampel</i>	mengumpul
<i>ampen</i>	-	-	<i>ampen</i>	tali benang
<i>ampig</i>	-	-	<i>ampig</i>	sentak
<i>ampigang</i>	-	-	<i>ampigang</i>	sentakkan
<i>ampih</i>	-	-	<i>ampih</i>	sisih
<i>ampihang</i>	-	-	<i>ampihang</i>	sisihkan
<i>ampin</i>	-	-	<i>ampin</i>	susun
<i>ampis</i>	-	-	<i>ampis</i>	tipis
<i>amplas</i>	-	-	<i>amplas</i>	amplas
<i>amplop</i>	-	-	<i>amplop</i>	sampul surat
<i>amprag</i>	-	-	<i>amprag</i>	gertak
<i>ngamprag</i>	-	-	<i>ngamprag</i>	menggertak
<i>amput</i>	-	-	<i>amput</i>	kibas
<i>amputang</i>	-	-	<i>amputang</i>	kibaskan
<i>amuh</i>	-	-	<i>amuh</i>	lapuk
<i>amuk</i>	-	-	<i>amuk</i>	amuk
<i>ngamuk</i>	-	-	<i>ngamuk</i>	mengamuk

<i>amul</i>	-	-	<i>yening</i>	kalau
<i>amung</i>	-	-	<i>samatra</i>	sekadar
<i>amunapa</i>	-	-	<i>amunapi</i>	seberapa
<i>anak</i>	-	-	<i>jadma</i>	orang
<i>ancak</i>	-	-	<i>ancak</i>	pohon ancak
<i>ancaran</i>	-	-	<i>ancaran</i>	anak panah
<i>ancat</i>	-	-	<i>ancan</i>	panggang
<i>anceng</i>	-	-	<i>anceng</i>	patok
<i>ancengan</i>	-	-	<i>ancengan</i>	patokan
<i>kaanceng</i>	-	-	<i>kaanceng</i>	dipatok
<i>anci</i>	-	-	<i>anci</i>	lipstik
<i>maanci</i>	-	-	<i>maanci</i>	melipstik
<i>andus</i>	-	-	<i>asep</i>	asap
<i>maandus</i>	-	-	<i>ngasep</i>	berandus
<i>ané</i>	-	-	<i>sané</i>	yang
<i>anggo</i>	-	-	<i>anggo</i>	pakai
<i>ngango</i>	-	-	<i>ngangon</i>	memakai
<i>angin</i>	-	-	<i>bayu</i>	angin
<i>anginan</i>	-	-	<i>anganan</i>	tertiup angin
<i>angkih</i>	<i>angsengan</i>	<i>angkihan</i>	-	nafas
<i>ngangkih</i>	<i>nganseng</i>	<i>ngangkih</i>	-	ngos-ngosan
<i>angsa</i>	-	-	<i>soan</i>	angsa
<i>anteng</i>	-	-	<i>jemet</i>	rajin
<i>maanteng</i>	-	-	<i>maselémpot</i>	berselempot
<i>antos</i>	-	-	<i>jantos</i>	tunggu

<i>antosina</i>	-	-	<i>kajantos</i>	ditunggu
<i>ngantos</i>	-	-	<i>nyantos</i>	menunggu
<i>aon</i>	-	-	<i>awon</i>	awon
<i>apa</i>	-	-	<i>napi</i>	apa
<i>apa ké</i>	-	-	<i>napi ké</i>	apakah
<i>apabuin</i>	-	-	<i>napimalih</i>	apalagi
<i>apateluan</i>	-	-	<i>apahtigan</i>	sepertiga
<i>apan</i>	-	-	<i>duaning</i>	karena
<i>mapan</i>	-	-	<i>santukan</i>	karena
<i>apang</i>	-	-	<i>mangda</i>	agar
<i>apanga</i>	-	-	<i>mangdané</i>	supaya
<i>api</i>	-	-	<i>geni</i>	api
<i>ngapi</i>	-	-	<i>kadi geni</i>	bagai api
<i>arep</i>	<i>ajeng</i>	<i>arep</i>	-	depan
<i>arepin</i>	-	-	<i>arepin</i>	hadapi
<i>arti</i>	-	-	<i>artos</i>	arti
<i>marti</i>	-	-	<i>martos</i>	berarti
<i>ngartiang</i>	-	-	<i>ngartos</i>	mengartikan
<i>asa</i>	-	-	<i>rasa</i>	rasa
<i>marasa</i>	-	-	<i>rumasa</i>	merasa
<i>dirasakan</i>	-	-	<i>karasayang</i>	dirasakan
<i>asal</i>	-	-	<i>wit</i>	asal
<i>asén</i>	-	-	<i>rasayang</i>	rasakan
<i>asil</i>	-	-	<i>pikolih</i>	hasil
<i>maasil</i>	-	-	<i>mapikolih</i>	berhasil

<i>asilné</i>	-	-	<i>pikolihné</i>	hasilnya
<i>atag</i>	-	-	<i>atag</i>	tangtang
<i>ngatag</i>	-	-	<i>ngatag</i>	menantang
<i>atep</i>	-	-	<i>kerep</i>	rapat
<i>ngratep</i>	-	-	<i>ngratep</i>	nyambung
<i>ati</i>	<i>angen</i>	<i>ati</i>	-	hati
<i>atma</i>	-	-	<i>jiwatma</i>	atma/roh
<i>atmané</i>	-	-	<i>jiwatmané</i>	rohnya
<i>aturan</i>	-	-	<i>punia</i>	persembahan
<i>awai</i>	-	-	<i>arahina</i>	sehari
<i>ngawai</i>	-	-	<i>ngrahina</i>	setiap hari
<i>sawai-wai</i>	-	-	<i>sarahinan</i>	seharian
<i>awak</i>	<i>angga</i>	<i>déwék</i>	-	diri
<i>mawak</i>	<i>mangga</i>	<i>madéwék</i>	-	berposisi
<i>awanan</i>	-	-	<i>mawinan</i>	sehingga
<i>ba</i>	-	-	<i>ring</i>	di
<i>ba duur</i>	-	-	<i>ring luhur</i>	di atas
<i>betén</i>	-	-	<i>ring sor</i>	di bawah
<i>baa</i>	-	-	<i>bara</i>	bara
<i>mabaa</i>	-	-	<i>mabara</i>	berbara
<i>baag</i>	-	-	<i>bang</i>	merah
<i>baan</i>	<i>olih</i>	<i>antuk</i>	-	oleh
<i>baang</i>	<i>icén</i>	<i>wéhin</i>	-	beri
<i>maang</i>	<i>ngicén</i>	<i>ngwehin</i>	-	memberi
<i>baanga</i>	<i>icéna</i>	<i>wéhina</i>	-	diberi

<i>baas</i>	-	-	<i>beras</i>	beras
<i>baasné</i>	-	-	<i>berasné</i>	berasnya
<i>baat</i>	-	-	<i>abot</i>	berat
<i>baatan</i>	-	-	<i>abotan</i>	lebih berat
<i>pabaat</i>	-	-	<i>pabaat</i>	pemberat
<i>babuan</i>	-	-	<i>ring luhur</i>	di atas
<i>badeng</i>	-	-	<i>ireng</i>	hitam
<i>badengan</i>	-	-	<i>irengan</i>	lebih hitam
<i>baged</i>	-	-	<i>alon</i>	lambat
<i>bagia</i>	<i>seneng</i>	<i>gargita</i>	-	senang
<i>bagus</i>	<i>acreng</i>	<i>abra</i>	-	tampan
<i>bagusan</i>	<i>acrengan</i>	<i>abrayan</i>	-	tampanan
<i>bah</i>	-	-	<i>rebah</i>	rebah
<i>ngebah</i>	-	-	<i>ngrebah</i>	menebang
<i>baju</i>	<i>kuaca</i>	<i>baju</i>	-	baju
<i>bakal</i>	<i>jagi</i>	<i>pacang</i>	-	akan
<i>bakat</i>	-	-	<i>keniang</i>	dapatkan
<i>bakatanga</i>	-	-	<i>kakeniang</i>	didapat
<i>makatang</i>	-	-	<i>ngeniang</i>	mendapatkan
<i>bala</i>	<i>wadua</i>	<i>panjak</i>	-	tentara
<i>balang</i>	-	-	<i>walang</i>	belalang
<i>bales</i>	-	-	<i>deres</i>	deras
<i>malesan</i>	-	-	<i>neresan</i>	makin deras
<i>bales</i>	-	-	<i>wales</i>	balas
<i>males</i>	-	-	<i>ngwales</i>	membalas

<i>balesa</i>	-	-	<i>kawales</i>	dibalas
<i>balih</i>	-	-	<i>tonton</i>	tonton
<i>mabalih</i>	-	-	<i>nonton</i>	menonton
<i>pabaliha</i>	-	-	<i>katonton</i>	ditonton
<i>balik</i>	-	-	<i>walik</i>	balik
<i>mabalik</i>	-	-	<i>mawali</i>	berbalik
<i>balu</i>	-	-	<i>walu</i>	duda/janda
<i>balung</i>	-	-	<i>walung</i>	tulang
<i>banban</i>	-	-	<i>alon</i>	pesan
<i>banding</i>	-	-	<i>imbang</i>	banding
<i>baneh</i>	-	-	<i>barén</i>	umpam
<i>banén</i>	-	-	<i>sadurung</i>	sebelum
<i>bangka</i>	<i>séda</i>	<i>padem</i>	-	mati
<i>bangkang</i>	<i>sédang</i>	<i>pademang</i>	-	bunuh
<i>bangké</i>	-	-	<i>wangké</i>	mayat
<i>bangras</i>	-	-	<i>wirosa</i>	bengis
<i>bangun</i>	-	-	<i>wangun</i>	bentuk
<i>nangun</i>	-	-	<i>ngwangun</i>	membangun
<i>bangun</i>	<i>matangi</i>	<i>bangun</i>	-	bangun
<i>bangunin</i>	<i>tangiang</i>	<i>bangunang</i>	-	bangunkan
<i>bani</i>	-	-	<i>purun</i>	berani
<i>banten</i>	-	-	<i>wangi</i>	sesajen
<i>bantenang</i>	-	-	<i>aturang</i>	haturkan
<i>bantes</i>	-	-	<i>sawatara</i>	sekitar
<i>banyu</i>	-	-	<i>langsuan</i>	air cucian

<i>mabanyu</i>	<i>mawarih</i>	<i>manyuh</i>	-	ngenceh
<i>baong</i>	<i>kanta</i>	<i>baong</i>	-	leher
<i>baongné</i>	<i>kantané</i>	<i>baongné</i>	-	lehernya
<i>bapa</i>	<i>aji/ajung</i>	<i>bapa</i>	-	ayah
<i>bapané</i>	<i>ajinné</i>	<i>bapanné</i>	-	ayahnya
<i>barak</i>	-	-	<i>bang</i>	merah
<i>mamarak</i>	-	-	<i>mamarak</i>	merah semua
<i>bareng</i>	-	-	<i>sareng</i>	ikut
<i>barengan</i>	-	-	<i>sinarengan</i>	bersamaan
<i>basa</i>	<i>baos</i>	<i>atur/pajar</i>	-	bahasa
<i>mabasa</i>	<i>mabaos</i>	<i>matur,</i>	-	berbicara
<i>mabasa</i>	<i>ngandika</i>	<i>mapajar</i>	-	berbahasa
<i>basang</i>	<i>garba</i>	<i>waduk</i>	-	perut
<i>basangné</i>	<i>garbanné</i>	<i>wadukná</i>	-	perutnya
<i>baseh</i>	<i>wangsuh</i>	<i>wajik</i>	-	cuci
<i>basehin</i>	<i>wangsuhin</i>	<i>wajikin</i>	-	dicuci
<i>bates</i>	-	-	<i>wates</i>	batas
<i>batesin</i>	-	-	<i>watesin</i>	batasi
<i>batis</i>	<i>cokor</i>	<i>buntut</i>	-	kaki
<i>batisné</i>	<i>cokorné</i>	<i>buntutná</i>	-	kakinya
<i>batu</i>	-	-	<i>watu</i>	batu
<i>mabatu</i>	-	-	<i>mawatu</i>	berbatu
<i>batusalak</i>	<i>slatengan</i>	<i>batunsalak</i>	-	lekun
<i>bawak</i>	-	-	<i>cendek</i>	pendek
<i>bawakan</i>	-	-	<i>cendekan</i>	pendekan

<i>bawang</i>	-	-	<i>jasun</i>	bawang merah
<i>baya</i>	-	-	<i>cala</i>	bencana
<i>bayah</i>	-	-	<i>taur</i>	bayar
<i>mayah</i>	-	-	<i>naur</i>	membayar
<i>bayu</i>	-	-	<i>prana</i>	tenaga
<i>bayuné</i>	-	-	<i>pranané</i>	tenaganya
<i>bé</i>	-	-	<i>ulam</i>	ikan
<i>béné</i>	-	-	<i>ulamé</i>	ikannya
<i>mabé</i>	-	-	<i>maulam</i>	berisi ikan
<i>béa</i>	-	-	<i>bia</i>	biaya
<i>prabéa</i>	-	-	<i>prabéa</i>	pembiayaan
<i>bébék</i>	-	-	<i>andara</i>	itik
<i>becat</i>	-	-	<i>gelis</i>	cepat
<i>becatin</i>	-	-	<i>gelisin</i>	cepati
<i>bedak</i>	<i>kasatan</i>	<i>bedak</i>	-	haus
<i>bedik</i>	-	-	<i>akidik</i>	sedikit
<i>bedikan</i>	-	-	<i>kidikan</i>	sedikitan
<i>bedikang</i>	-	-	<i>kidikang</i>	sedikitkan
<i>begeh</i>	-	-	<i>akéh</i>	banyak
<i>bek</i>	-	-	<i>ibek/sarat</i>	penuh
<i>bekel</i>	-	-	<i>sangu</i>	bekal
<i>mekelin</i>	-	-	<i>nyanguin</i>	membekali
<i>belas</i>	-	-	<i>pasah</i>	pisah
<i>belasang</i>	-	-	<i>pasahang</i>	pisahkan

<i>belat</i>	-	-	<i>wates</i>	sela/batas
<i>belatin</i>	-	-	<i>watesin</i>	batasi
<i>melatin</i>	-	-	<i>ngwatesin</i>	membatasi
<i>beli</i>	-	-	<i>tumbas</i>	beli
<i>meli</i>	-	-	<i>numbas</i>	membeli
<i>meliang</i>	-	-	<i>numbasang</i>	mabelikan
<i>beling</i>	<i>mobot</i>	<i>abot</i>	-	hamil
<i>melingin</i>	<i>mobotin</i>	<i>ngabotin</i>	-	menghamili
<i>belog</i>	-	-	<i>tambet</i>	bodoh
<i>belogan</i>	-	-	<i>tambeten</i>	lebih bodoh
<i>benang</i>	-	-	<i>lawé</i>	benang
<i>bendahara</i>	-	-	<i>patengen</i>	bendahara
<i>beneh</i>	-	-	<i>patut</i>	benar
<i>benehin</i>	-	-	<i>patutin</i>	benari
<i>benehang</i>	-	-	<i>patutang</i>	benarkan
<i>bengong</i>	-	-	<i>angob</i>	heran
<i>berag</i>	<i>kéris</i>	<i>berag</i>	-	kurus
<i>beragan</i>	<i>kérisan</i>	<i>beragan</i>	-	kurusan
<i>meragan</i>	<i>ngérisan</i>	<i>meragan</i>	-	makin kurus
<i>berem</i>	-	-	<i>kanca</i>	air tape
<i>bes</i>	-	-	<i>lintang</i>	lebih
<i>besbes</i>	-	-	<i>kalintang</i>	berlebihan
<i>besik</i>	-	-	<i>siki/tunggil</i>	satu
<i>besikang</i>	-	-	<i>sikiang</i>	satukan
<i>betén</i>	-	-	<i>ring sor</i>	di bawah

<i>beténan</i>	-	-	<i>ring soran</i>	di bawahan
<i>betek</i>	<i>waneh</i>	<i>wareg</i>	-	kenyang
<i>betekan</i>	<i>wanehan</i>	<i>waregan</i>	-	kenyangan
<i>betekan</i> <i>batis</i>	<i>langsang</i>	<i>betekan</i> <i>batis</i>	-	betis
<i>biasa</i>	-	-	<i>biasa</i>	biasa
<i>biasang</i>	-	-	<i>biasang</i>	biasakan
<i>bibih</i>	<i>lambé</i>	<i>bibih</i>	-	bibir
<i>bibihné</i>	<i>lambéné</i>	<i>bibihné</i>	-	bibirnya
<i>bibit</i>	-	-	<i>winih/wit</i>	benih/bibit
<i>bidang</i>	-	-	<i>widang</i>	bidang
<i>bin/buin</i>	-	-	<i>malih</i>	lagi
<i>bija</i>	-	-	<i>wija</i>	biji
<i>mabija</i>	-	-	<i>mawija</i>	berbiji
<i>bikas</i>	-	-	<i>parisolah</i>	perilaku
<i>bikul</i>	-	-	<i>jeroketut</i>	tikus
<i>bingin</i>	-	-	<i>wandira</i>	beringin
<i>binmani</i>	-	-	<i>bénjang</i>	besok
<i>binpuan</i>	-	-	<i>malih kalih</i> <i>rahina</i>	dua hari lagi
<i>bintelun</i>	-	-	<i>mlih tigang</i> <i>rahina</i>	tiga hari lagi
<i>bisa</i>	-	-	<i>midep</i>	bisa
<i>biu</i>	-	-	<i>pisang</i>	pisang
<i>blabar</i>	-	-	<i>blabur</i>	banjir
<i>blibis</i>	-	-	<i>drawata</i>	blibis

<i>babab</i>	-	-	<i>adua/linyok</i>	sombong
<i>bogolan</i>	-	-	<i>bebandan</i>	terpidana
<i>bojog</i>	-	-	<i>wenara</i>	kera
<i>bok</i>	-	-	<i>rambut</i>	rambut
<i>mabok</i>	-	-	<i>marambut</i>	berambut
<i>bokong</i>	<i>wangkong</i>	<i>bokong</i>	-	pinggul
<i>bontok</i>	-	-	<i>cendek</i>	pendek
<i>bontokan</i>	-	-	<i>cendekan</i>	pendekan
<i>borbor</i>	-	-	<i>geseng</i>	bakar
<i>morbor</i>	-	-	<i>ngeseng</i>	membakar
<i>boréh</i>	-	-	<i>odak</i>	lulur
<i>maboréh</i>	-	-	<i>maodak</i>	berlulur
<i>braya</i>	<i>sameton</i>	<i>nyama</i>	-	keluarga
<i>mabraya</i>	-	-	-	bersukaduka
<i>buah</i>	-	-	<i>woh</i>	buah
<i>mabuah</i>	-	-	<i>mawoh</i>	berbuah
<i>buang</i>	-	-	<i>kasmaran</i>	birahi
<i>bubuh</i>	-	-	<i>gendar</i>	bubur
<i>mubuh</i>	-	-	<i>ngendar</i>	masak bubur
<i>budi</i>	<i>arsa</i>	<i>manah</i>	-	pikiran
<i>mabudi</i>	<i>kayun</i>	-	<i>ngarsayang</i>	berharap
<i>buduh</i>	-	-	<i>édan</i>	gila
<i>buin</i>	-	-	<i>malih</i>	lagi
<i>buina</i>	-	-	<i>samaliha</i>	Lagi pula
<i>buka</i>	-	-	<i>kadi/luir</i>	bagai

<i>buku</i>	-	-	<i>pustaka</i>	buku
<i>bulan</i>	-	-	<i>wulan</i>	bulan
<i>bulu</i>	-	-	<i>retih</i>	bulu
<i>buluan</i>	-	-	<i>rambutan</i>	rambutan
<i>bulunmata</i>	-	-	<i>ringring</i>	bulu mata
<i>bunbun</i>	-	-	<i>pupul</i>	kumpul
<i>bunga</i>	-	-	<i>sekar</i>	bunga
<i>bungang</i>	-	-	<i>sakarang</i>	bungakan
<i>bungkung</i>	<i>ali-ali</i>	<i>bungkung</i>	-	cincin
<i>bungkul</i>	-	-	<i>wiji</i>	butir
<i>bungsil</i>	-	-	<i>biluk</i>	bungsil
<i>bungut</i>	-	-	<i>cangkem</i>	mulut
<i>buron</i>	-	-	<i>sato/prani</i>	binatang
<i>busan</i>	-	-	<i>diwawu</i>	tadi
<i>busung</i>	-	-	<i>janur</i>	janur
<i>butuh</i>	<i>panta</i>	<i>butuh</i>	-	buahpetir
<i>buung</i>	-	-	<i>wangdé</i>	batal
<i>buyung</i>	-	-	<i>laler</i>	lalat
<i>cacad</i>	-	-	<i>céda/mala</i>	cela/cacat
<i>cadik</i>	<i>lelénték</i>	<i>cadik</i>	-	dagu
<i>cai</i>	<i>ratu, ida</i>	-	<i>ida-dané</i>	anda
<i>cager</i>	-	-	<i>umandel</i>	handal
<i>capat</i>	-	-	<i>sapa</i>	sapa
<i>cara</i>	-	-	<i>luir/kadi</i>	bagai
<i>caratan</i>	-	-	<i>cecepan</i>	ceretan

<i>caru</i>	-	-	<i>tawur</i>	korban
<i>caya</i>	-	-	<i>téja</i>	cahaya
<i>celang</i>	-	-	<i>tiaksa</i>	cermat
<i>celak</i>	<i>purus</i>	<i>celak</i>	-	lolok
<i>celep</i>	-	-	<i>ranjing</i>	masuk
<i>céléng</i>	-	-	<i>bawi</i>	babi
<i>cenik</i>	-	-	<i>alit</i>	kecil
<i>cepok</i>	-	-	<i>apisan</i>	sekali
<i>cepuk</i>	-	-	<i>pangguh</i>	temu
<i>cerik</i>	-	-	<i>alit</i>	cenik
<i>cetik</i>	-	-	<i>wisia</i>	racun
<i>cicing</i>	-	-	<i>asu</i>	anjing
<i>cikar</i>	-	-	<i>kreta</i>	kereta
<i>ciri</i>	-	-	<i>cihna</i>	ciri
<i>cobak</i>	-	-	<i>inayang</i>	coba
<i>colok</i>	-	-	<i>korék</i>	korék api
<i>coong</i>	-	-	<i>ucém</i>	pucat
<i>conto</i>	-	-	<i>imba</i>	contoh
<i>corah</i>	-	-	<i>dusta</i>	jahat
<i>cucu</i>	<i>putu</i>	<i>cucu</i>	-	cucu
<i>cunguh</i>	<i>irung</i>	<i>cunguh</i>	-	hidung
<i>cupit</i>	-	-	<i>kosek</i>	sempit
<i>cutet</i>	-	-	<i>cendek</i>	singkat
<i>daar</i>	<i>rayun</i>	<i>ajeng</i>	-	pakan
<i>dabdab</i>	-	-	<i>banban</i>	pelan

<i>dadalan</i>	-	-	<i>wiwilan</i>	penyabab
<i>dadi</i>	-	-	<i>dados</i>	mjadi
<i>dadong</i>	<i>niang</i>	<i>mbah</i>	-	nenek
<i>dadua</i>	-	-	<i>kekalih</i>	dua
<i>daja</i>	-	-	<i>baler</i>	utara
<i>das</i>	-	-	<i>tambis</i>	hampir
<i>dasatali</i>	-	-	<i>alaksa</i>	puluhan ribu
<i>dawa</i>	-	-	<i>panjang</i>	panjang
<i>daya</i>	-	-	<i>winaya</i>	tipu
<i>dedaaran</i>	<i>rayunan</i>	<i>ajengan</i>	-	makanan
<i>dedari</i>	-	-	<i>widiadari</i>	bidadari
<i>degdeg</i>	-	-	<i>trepti</i>	aman
<i>demen</i>	<i>seneng</i>	<i>gargita</i>	-	senang
<i>depin</i>	-	-	<i>bangyang</i>	biarkan
<i>Di</i>	-	-	<i>ring</i>	di
<i>didian</i>	<i>praragan</i>	<i>ndéwék</i>	-	sendiri
<i>diman</i>	<i>aras</i>	<i>diman</i>	-	cium
<i>dina</i>	-	-	<i>rahina</i>	hari
<i>dini</i>	-	-	<i>iriki</i>	di sini
<i>dingin</i>	-	-	<i>gesit</i>	dingin
<i>dingeh</i>	<i>pireng</i>	<i>piragi</i>	-	dengar
<i>ditu</i>	-	-	<i>irika</i>	di sana
<i>diwang</i>	-	-	<i>ring jaba</i>	di luar
<i>dogén</i>	-	-	<i>kéwanten</i>	saja
<i>don</i>	-	-	<i>daun</i>	daun

<i>dong</i>	-	-	<i>ten</i>	tak
<i>dori</i>	-	-	<i>ungkur</i>	belakang
<i>dot</i>	-	-	<i>meled</i>	Ingin
<i>dua</i>	-	-	<i>kalih</i>	dua
<i>dualikur</i>	-	-	<i>kalih likur</i>	duapuluhan 2
<i>duang dasa</i>	-	-	<i>kalih dasa</i>	duapuluhan
<i>duduk</i>	-	-	<i>ambil</i>	ambil
<i>dueg</i>	<i>wikan</i>	<i>dueg</i>	-	pandai
<i>dueg</i>	<i>pradnyan</i>	<i>dueg</i>	-	pintar
<i>duges</i>	-	-	<i>daweg</i>	saat
<i>dugdug</i>	-	-	<i>pulpul</i>	timbun
<i>dui</i>	-	-	<i>rui</i>	duri
<i>dum</i>	-	-	<i>pah</i>	bagi
<i>dumadak</i>	-	-	<i>mogi-mogi</i>	semoga
<i>dumadi</i>	-	-	<i>dumateng</i>	menitis
<i>dundun</i>	<i>tangiang</i>	<i>dundun</i>	-	bangunkan
<i>dupa</i>	-	-	<i>asep</i>	dupa
<i>duri</i>	-	-	<i>ungkur</i>	belakang
<i>duur</i>	-	-	<i>luhur</i>	atas
<i>ebo</i>	-	-	<i>ganda</i>	bau
<i>eda</i>	-	-	<i>sampunag</i>	jangan
<i>elas</i>	-	-	<i>lalis</i>	iklas
<i>elek</i>	<i>kémad</i>	<i>kimud</i>	-	malu
<i>eling</i>	<i>tangis</i>	<i>éling</i>	-	tangis
<i>emas</i>	-	-	<i>kencana</i>	emas

<i>embok</i>	<i>raka</i>	<i>embok</i>	-	kakak (prp)
<i>embus</i>	<i>lukar</i>	<i>embus</i>	-	lepas
<i>emed</i>	<i>waneh</i>	<i>wadih</i>	-	bosan
<i>emem</i>	-	-	<i>kerem</i>	rendam
<i>empu</i>	<i>emban</i>	<i>empu</i>	-	momong
<i>enceh</i>	<i>warih</i>	<i>panyuh</i>	-	air semi
<i>encén</i>	-	-	<i>né encén</i>	mana
<i>endep</i>	-	-	<i>meneng</i>	diam
<i>endepang</i>	-	-	<i>bangyang</i>	biarkan
<i>endén</i>	-	-	<i>mungkin</i>	sbentaran
<i>malu</i>			<i>dumun</i>	ya
<i>endus</i>	-	-	<i>ungas</i>	bauin
<i>ené</i>	-	-	<i>puniki</i>	ini
<i>entas</i>	-	-	<i>lintang</i>	lintas
<i>enteg</i>	-	-	<i>degdeg</i>	normal
<i>enten</i>	<i>tangi</i>	<i>enten</i>	-	terjaga
<i>ento</i>	-	-	<i>punika</i>	itu
<i>entug</i>	-	-	<i>weweh</i>	tambah
<i>entud</i>	<i>lentur</i>	<i>entud</i>	-	lutut
<i>entut</i>	<i>ampru</i>	<i>entut</i>	-	kentut
<i>enu</i>	-	-	<i>kari</i>	masih
<i>engkén</i>	-	-	<i>sané ngkén</i>	yang mana
<i>engsap</i>	-	-	<i>lali</i>	lupa
<i>engseb</i>	-	-	<i>surup</i>	terbenam
<i>engsek</i>	-	-	<i>mangenan</i>	termangu

<i>enyak</i>	<i>kayun</i>	<i>enyak</i>	-	mau
<i>élah</i>	-	-	<i>dangan</i>	gampang
<i>éncol</i>	-	-	<i>gelis</i>	cepat
<i>éndép</i>	-	-	<i>andap</i>	rendah
<i>énggal</i>	-	-	<i>gelis</i>	cepat
<i>éngkén</i>	-	-	<i>sapunapi</i>	bagaimana
<i>gabeng</i>	-	-	<i>marma</i>	tidak pasti
<i>gadé</i>	-	-	<i>sanda</i>	gadai
<i>gaé</i>	-	-	<i>karya</i>	kerja
<i>ngae</i>	-	-	<i>ngarya</i>	membuat
<i>ngaénang</i>	-	-	<i>ngaryanang</i>	membuatkan
<i>gapgapan</i>	-	-	<i>rarapan</i>	oleh-oleh
<i>gajah</i>	-	-	<i>asti</i>	gajah
<i>galang</i>	-	-	<i>terak</i>	terang
<i>galeng</i>	-	-	<i>pepedek</i>	bantal
<i>gancaran</i>	-	-	<i>cerita</i>	cerita
<i>gangsar</i>	-	-	<i>gelis</i>	cepat
<i>ganti</i>	-	-	<i>gentos</i>	ganti
<i>gantin</i>	-	-	<i>anjekan</i>	saat
<i>garap</i>	-	-	<i>karyanin</i>	kerjakan
<i>gati</i>	<i>pisan</i>	<i>pesan</i>	-	sangat
<i>gedeg</i>	<i>duka</i>	<i>pedih</i>	-	marah
<i>gedé</i>	-	-	<i>ageng</i>	besar
<i>gedi</i>	-	-	<i>tilar</i>	minggat
<i>geginan</i>	-	-	<i>swagina</i>	profesi

<i>gegisian</i>	-	-	<i>gegamelan</i>	pegangan
<i>geguat</i>	-	-	<i>sepat siku</i>	pedoman
<i>gelah</i>	<i>drué</i>	<i>derbé</i>	-	milik
<i>gelang</i>	<i>pingel</i>	<i>gelang</i>	-	gelang
<i>gelek</i>	-	-	<i>leled</i>	telan
<i>gelem</i>	<i>sungkan</i>	<i>sengkaon</i>	-	sakit
<i>gelungan</i>	<i>bawa</i>	<i>gelungan</i>	-	mahkota
<i>gemel</i>	-	-	<i>gegem</i>	genggam
<i>gemuh</i>	-	-	<i>gemahlipah</i>	sejahtera
<i>gen</i>	-	-	<i>duk/daweg</i>	ketika
<i>gena</i>	-	-	<i>anggé napi</i>	buat apa
<i>gending</i>	-	-	<i>gita</i>	lagu
<i>genep</i>	-	-	<i>tegep</i>	cukup
<i>genep</i>	-	-	<i>jangkep</i>	lengkap
<i>genit</i>	-	-	<i>gatel</i>	gatal
<i>genta</i>	-	-	<i>bajra</i>	bajra
<i>gerang</i>	-	-	<i>gereh</i>	teri
<i>getep</i>	-	-	<i>tebas</i>	potong
<i>getih</i>	-	-	<i>rah</i>	darah
<i>gélan</i>	<i>tetagon</i>	<i>tunangan</i>	-	pacar
<i>gén</i>	<i>kémaon</i>	<i>gén</i>	-	saja
<i>gidat</i>	<i>lelata</i>	<i>gidat</i>	-	dahi
<i>gigi</i>	<i>untu</i>	<i>gigi</i>	-	gigi
<i>gina</i>	-	-	<i>swagina</i>	profesi
<i>girang</i>	<i>rena</i>	<i>girang</i>	-	gembira

<i>gisi</i>	-	-	<i>gamel</i>	pegang
<i>glindeng</i>	<i>sesanjan</i>	<i>glindeng</i>	-	jalan-jalan
<i>goba</i>	<i>warni</i>	<i>rupa</i>	-	rupa
<i>gugu</i>	-	-	<i>gega</i>	gugu
<i>gula</i>	-	-	<i>gendis</i>	gula
<i>gulung</i>	-	-	<i>ringkes</i>	gulung
<i>gumi</i>	-	-	<i>jagat</i>	bumi
<i>gumi</i>	-	-	<i>bhuana</i>	dunia
<i>guna</i>	-	-	<i>pikenoh</i>	guna
<i>gunting</i>	-	-	<i>gotra</i>	gunting
<i>gunung</i>	-	-	<i>giri</i>	gunung
<i>gurit</i>	-	-	<i>kawi</i>	karang
<i>guru</i>	-	-	<i>acarya</i>	guru
<i>Ia</i>	<i>ida/dané</i>	<i>ipun</i>	-	ia
<i>ibi</i>	-	-	<i>dibi</i>	kemarin
<i>ibi lemeng</i>	-	-	<i>dibi wengi</i>	kmrin mlm
<i>ibi sanja</i>	-	-	<i>dibi sandé</i>	tadi malam
<i>ibuk</i>	-	-	<i>osek</i>	resah
<i>icang/iang</i>	<i>gelah/ira</i>	<i>titiang</i>	-	saya
<i>idam</i>	<i>rempini</i>	<i>idam</i>	-	hidam
<i>ideh</i>	-	-	<i>ider</i>	edar
<i>idih</i>	<i>arsang</i>	<i>tunas</i>	-	pinta
<i>idup</i>	<i>nyeneng</i>	<i>urip</i>	-	hidup
<i>igel</i>	-	-	<i>solah</i>	tari
<i>igel-2-an</i>	-	-	<i>sesolahan</i>	tarian

<i>igum</i>	-	-	<i>rarem</i>	sepakat
<i>ijeng</i>	-	-	<i>kemit</i>	jaga
<i>ijo</i>	-	-	<i>wilis</i>	hijau
<i>iju-iju</i>	-	-	<i>sahasa</i>	bergegas
<i>iket</i>	-	-	<i>banda</i>	tegul
<i>icang/iang</i>	<i>gelah/ira</i>	<i>titiang</i>	-	saya
<i>idam</i>	<i>rempini</i>	<i>idam</i>	-	hidam
<i>ideh</i>	-	-	<i>ider</i>	edar
<i>idih</i>	<i>arsang</i>	<i>tunas</i>	-	pinta
<i>idup</i>	<i>nyeneng</i>	<i>urip</i>	-	hidup
<i>igel</i>	-	-	<i>solah</i>	tari
<i>Igel2an</i>	-	-	<i>sesolahan</i>	tarian
<i>igum</i>	-	-	<i>rarem</i>	sepakat
<i>ijeng</i>	-	-	<i>kemit</i>	jaga
<i>ijo</i>	-	-	<i>wilis</i>	hijau
<i>iju-iju</i>	-	-	<i>gelis-gelir</i>	bergegas
<i>iket</i>	<i>basta</i>	<i>tegul</i>	-	tegul
<i>ikut</i>	<i>ikuh</i>	<i>ikut</i>	-	ekor
<i>ilang</i>	<i>ical</i>	<i>ilang</i>	-	hilang
<i>ileh</i>	<i>iler</i>	<i>ileh</i>	-	putar
<i>ilid</i>	-	-	<i>singid</i>	sembunyi
<i>ilu</i>	-	-	<i>dumun</i>	dulu
<i>imang</i>	-	-	<i>tambis</i>	hampir
<i>imbuh</i>	-	-	<i>weweh</i>	tambah
<i>maimbuh</i>	-	-	<i>maweweh</i>	bertambah

<i>imbuhin</i>	-	-	<i>wewehin</i>	tambahi
<i>ina</i>	-	-	<i>ina</i>	induk betina
<i>pangina</i>	-	-	<i>pangina</i>	induk ayam
<i>inanlima</i>	<i>ibuguli</i>	<i>inanlima</i>	-	ibujari
<i>indar</i>	-	-	<i>inda</i>	coba
<i>indarang</i>	-	-	<i>indayang</i>	cobalah
<i>indeng</i>	-	-	<i>inder</i>	edar
<i>inem</i>	-	-	<i>inum</i>	minum
<i>inep</i>	<i>rerep</i>	<i>inep</i>	-	hinap
<i>inget</i>	-	-	<i>éling</i>	ingat
<i>ipah</i>	<i>ipén</i>	<i>ipah</i>	-	ipar
<i>ipi</i>	<i>sumpena</i>	<i>ipi</i>	-	mimpi
<i>ipuan</i>	-	-	<i>kalihrahina</i>	duahari lalu
<i>iri</i>	<i>irsia</i>	<i>iri</i>	-	hiri
<i>irib</i>	-	-	<i>inab</i>	kira
<i>mirib</i>	-	-	<i>minab</i>	kira-kira
<i>isep</i>	<i>tayub</i>	<i>sesep</i>	-	hisap
<i>isi</i>	-	-	<i>daging</i>	isi
<i>isit</i>	<i>lati</i>	<i>isit</i>	-	gusi
<i>itelun</i>	-	-	<i>tigang rhina</i>	tiga hari
<i>iyeg</i>	-	-	<i>rebat</i>	ribut
<i>iyeng</i>	-	-	<i>renga</i>	rungu
<i>iyis</i>	-	-	<i>iris</i>	iris
<i>iyur</i>	-	-	<i>ketah</i>	heboh
<i>jejeh</i>	-	-	<i>ajerih</i>	takut

<i>jénggot</i>	<i>rawé</i>	<i>jénggot</i>	-	jenggot
<i>Jit</i>	<i>silit</i>	<i>jit</i>	-	pantat
<i>jriji</i>	<i>guli</i>	<i>jriji</i>	-	jari
<i>jrijin batis</i>	<i>guli cokor</i>	<i>jrijin batis</i>	-	jari kaki
<i>jrijin lima</i>	<i>guli tangan</i>	<i>jrijin lima</i>	-	jari tangan
<i>kaad</i>	<i>kaon</i>	<i>gedi</i>	-	pergi
<i>makaad</i>	<i>makaon</i>	<i>magedi</i>	-	pergi
<i>kaang</i>	-	-	<i>karang</i>	karang
<i>kaajum</i>	-	-	<i>kapuji</i>	dipuji
<i>kabar</i>	-	-	<i>gatra</i>	kabar
<i>kabar</i>	-	-	<i>orti</i>	berita
<i>kabeneng</i>	-	-	<i>katepet</i>	kebetulan
<i>kabisan</i>	<i>kawikanan</i>	<i>kaduegan</i>	-	kepintaran
<i>kacamata</i>	-	-	<i>kasna</i>	kacamata
<i>kacing</i>	<i>cililingan</i>	<i>kacing</i>	-	kelingking
<i>kada</i>	-	-	<i>awin</i>	sebab
<i>kadaan</i>	-	-	<i>kawéntenan</i>	keadaan
<i>kadang</i>	-	-	<i>wargi</i>	keluarga
<i>kadén</i>	-	-	<i>sengguh</i>	kira
<i>kadung</i>	-	-	<i>kaduk</i>	terlanjur
<i>kadutan</i>	-	-	<i>sungklit</i>	keris
<i>kaja</i>	-	-	<i>kalér</i>	utara
<i>kajakangin</i>	-	-	<i>kalérkangin</i>	timurlaut
<i>kajakauh</i>	-	-	<i>wayabia</i>	baratlaut
<i>kakenéng</i>	-	-	<i>katibén</i>	terkena

<i>kalah</i>	-	-	<i>kasor</i>	kalah
<i>kalangen</i>	-	-	<i>kadalon</i>	terpesona
<i>kalés</i>	<i>beris</i>	<i>kalés</i>	-	brewok
<i>kalijani</i>	-	-	<i>kalimankin</i>	harigini
<i>kalung</i>	<i>kiratbau</i>	<i>kalung</i>	-	rantai
<i>kamatian</i>	-	-	<i>kalayuan</i>	kematian
<i>kamben</i>	<i>wastra</i>	<i>kamben</i>	-	kain
<i>kancut</i>	<i>lancingan</i>	<i>kancutan</i>	-	kancut
<i>kangen</i>	<i>kapianggen</i>	<i>kapingon</i>	-	kangen
<i>kanggo</i>	-	-	<i>kanggé</i>	kanggo
<i>kangin</i>	-	-	<i>purwa</i>	timur
<i>kanténan</i>	<i>suitra</i>	<i>kanténan</i>	-	teman
<i>kapah</i>	-	-	<i>arang</i>	jarang
<i>kapertama</i>	-	-	<i>kapingsiki</i>	kepertama
<i>kapilih</i>	-	-	<i>kajudi</i>	dipilih
<i>kapingtalu</i>	-	-	<i>kapingtiga</i>	ketiga
<i>kapitui</i>	-	-	<i>yadiastun</i>	walaupun
<i>karangan</i>	-	-	<i>reriptan</i>	karangan
<i>karoan</i>	-	-	<i>majanten</i>	pasti
<i>kasar</i>	-	-	<i>kaon</i>	jelek/kasar
<i>kaselek</i>	-	-	<i>kepelek</i>	kepepet
<i>kasimpulan</i>	-	-	<i>pacutetan</i>	simpulan
<i>kasub</i>	-	-	<i>kajanaloka</i>	terkenal
<i>kasugihan</i>	<i>padruéan</i>	<i>paderbéan</i>	-	kekayaan
<i>kasur</i>	-	-	<i>tilam</i>	kasur

<i>katemu</i>	-	-	<i>kacunduk</i>	ketemu
<i>katrampiln</i>	-	-	<i>kawagedan</i>	ketrampilan
<i>katuju</i>	-	-	<i>jumujug</i>	dituju
<i>katuk</i>	<i>senggama</i>	<i>sawirin</i>	-	setubuh
<i>makatuk</i>	<i>makarma</i>	<i>masawiran</i>	-	bersetubuh
<i>katurunan</i>	-	-	<i>sentana</i>	keturunan
<i>kauh</i>	<i>pascima</i>	<i>kulon</i>	-	barat
<i>kauntendas</i>	<i>batok</i>	<i>kaun sirah</i>	-	tempurung
<i>kayang</i>	<i>kantos</i>	<i>kanti</i>	-	hingga
<i>kayang2</i>	<i>saterusa</i>	<i>satuuk</i>	-	selamanya
<i>kayeh</i>	<i>kabéji</i>	<i>kayeh</i>	-	ke mandi
<i>kayehan</i>	-	-	<i>béjian</i>	permandian
<i>kayu</i>	-	-	<i>taru</i>	kayu
<i>kéné</i>	-	-	<i>sapuniki</i>	begini
<i>kéngkén</i>	-	-	<i>sapunapi</i>	bagaimana
<i>kéto</i>	<i>sapunika</i>	<i>kénten</i>	-	demikian
<i>kéweh</i>	-	-	<i>méweh</i>	sulit
<i>keber</i>	-	-	<i>kepur</i>	terbang
<i>makeber</i>	-	-	<i>makepur</i>	beterbangn
<i>kebus</i>	-	-	<i>gerah</i>	panas
<i>kedas</i>	-	-	<i>resik</i>	bersih
<i>makedas</i>	-	-	<i>mareresik</i>	bersih-bersih
<i>kedék</i>	<i>ica</i>	<i>kedék</i>	-	ketawa
<i>makedékan</i>	-	-	<i>malelucon</i>	bergurau
<i>kedis</i>	-	-	<i>paksi</i>	burung

<i>kejang</i>	-	-	<i>genah</i>	letak
<i>ngejang</i>	-	-	<i>ngenahang</i>	meletakkan
<i>kejep</i>	-	-	<i>ajebos</i>	sebentar
<i>kejok</i>	-	-	<i>kirang</i>	kurang
<i>kejokan</i>	-	-	<i>kirangan</i>	panjang
<i>keleb</i>	-	-	<i>kelem</i>	terbenam
<i>kelet</i>	-	-	<i>sesek</i>	sesak
<i>kelian</i>	-	-	<i>manggala</i>	kepala
<i>kelih</i>	<i>anom</i>	<i>kelih</i>	-	dewasa
<i>kelihan</i>	<i>duuran</i>	<i>kelihan</i>	-	lebih tua
<i>kelod</i>	-	-	<i>daksina</i>	selatan
<i>kema</i>	-	-	<i>merika</i>	ke sana
<i>kemuh</i>	-	-	<i>kurah,</i>	kumur,
<i>makemuh</i>	-	-	<i>makurah</i>	berkumur
<i>kemulan</i>	-	-	<i>jatimula</i>	memang
<i>kena</i>	-	-	<i>keni</i>	kena
<i>kenanga</i>	-	-	<i>kapasang</i>	dipasang
<i>kenawan</i>	-	-	<i>tengen</i>	kanan
<i>keneh</i>	<i>kayun</i>	<i>manah</i>	-	pikiran
<i>kenyel</i>	-	-	<i>leson, leleh</i>	payah, lelah
<i>keras</i>	-	-	<i>rahat</i>	keras
<i>kerasang</i>	-	-	<i>bangetang</i>	keraskan
<i>keséla</i>	-	-	<i>lambon</i>	ketela
<i>kesuna</i>	-	-	<i>craban</i>	bawang putih
<i>ketil</i>	-	-	<i>sukil</i>	sulit

<i>ketis</i>	-	-	<i>sirat</i>	percik
<i>kiap</i>	<i>arif</i>	<i>kiap</i>	-	kantuk
<i>kikihan</i>	-	-	<i>parutan</i>	parutan
<i>kisid</i>	-	-	<i>késah</i>	pindah
<i>kisidang</i>	-	-	<i>késahang</i>	pindahkan
<i>kisidanga</i>	-	-	<i>kesahanga</i>	dipindahkan
<i>klambi</i>	<i>kuaca</i>	<i>klambi</i>	-	baju
<i>klénéng</i>	-	-	<i>genta,bajra</i>	genta
<i>klian</i>	-	-	<i>manggala</i>	ketua
<i>klungah</i>	-	-	<i>kasturi</i>	kelapa muda
<i>kobér</i>	-	-	<i>duaja</i>	bendera
<i>kohkohan</i>	-	-	<i>watuk</i>	batuk
<i>kolongan</i>	<i>kekulung</i>	<i>kolongan</i>	-	krongkong
<i>kondén</i>	-	-	<i>durung</i>	belum
<i>koné</i>	-	-	<i>kocap</i>	konon
<i>konkon</i>	<i>kénkén</i>	<i>tundén</i>	-	suruh
<i>konkona</i>	<i>kénkéna</i>	<i>tundéna</i>	-	disuruh
<i>kori</i>	-	-	<i>lawangan</i>	pintu (pura)
<i>krama</i>	-	-	<i>warga</i>	warga
<i>krana</i>	<i>santukan</i>	<i>duaning</i>	-	karena
<i>krarane</i>	-	-	<i>mawinan</i>	sebabnya
<i>kruna</i>	-	-	<i>kruna</i>	kata
<i>lingga</i>	-	-	<i>lingga</i>	kata dasar
<i>makruna</i>	-	-	<i>makruna</i>	berbahasa
<i>kuah</i>	-	-	<i>kancuh</i>	kuah

<i>kuang</i>	-	-	<i>kirang</i>	kurang
<i>kuangan</i>	-	-	<i>kirangan</i>	kekurangan
<i>kuang-</i>	-	-	<i>kurang-</i>	kurang
<i>lebih</i>	-	-	<i>langkung</i>	lebih
<i>kuku</i>	<i>naka</i>	<i>kuku</i>	-	<i>kuku</i>
<i>kulit</i>	<i>carma</i>	<i>kulit</i>	-	<i>kulit</i>
<i>kulkul</i>	-	-	<i>gendongan</i>	<i>kentongan</i>
<i>kumis</i>	<i>cerawis</i>	<i>kumis</i>	-	<i>kumis</i>
<i>makumis</i>	<i>macerawis</i>	<i>makumis</i>	-	berkumis
<i>kumpi</i>	<i>kompiang</i>	<i>kumpi</i>	-	<i>moyang</i>
<i>kumpinné</i>	<i>kompiangé</i>	<i>kumpinné</i>	-	<i>moyangnya</i>
<i>kuna</i>	-	-	<i>purwa</i>	<i>lama</i>
<i>kuping</i>	<i>karna</i>	<i>kuping</i>	-	<i>telinga</i>
<i>kurenan</i>	<i>rabi</i>	<i>kurenan</i>	-	isteri/suami
<i>kurenan</i>	<i>marabine</i>	<i>kurenane</i>	-	isterinya
<i>kusir</i>	-	-	<i>serati</i>	<i>kusir</i>
<i>kutu</i>	-	-	<i>pépétan</i>	<i>kutu</i>
<i>kutus</i>	-	-	<i>asta, ulu</i>	<i>delapan</i>
<i>laad</i>	-	-	<i>pecak</i>	<i>mantan</i>
<i>labuh</i>	<i>runtuh</i>	<i>labuh</i>	-	<i>jatuh</i>
<i>lacur</i>	-	-	<i>tiwas</i>	<i>miskin</i>
<i>lais</i>	-	-	<i>laris</i>	<i>laris</i>
<i>lakar</i>	-	-	<i>pacang/jagi</i>	<i>akan</i>
<i>lakar</i>	-	-	<i>srana</i>	<i>bahan</i>
<i>laku</i>	-	-	<i>durus</i>	<i>laku/terjual</i>

<i>lalah</i>	-	-	<i>pedes</i>	pedas
<i>lalung</i>	-	-	<i>ligas</i>	lanjang
<i>malalung</i>	-	-	<i>ngaligas</i>	telanjang
<i>lamis</i>	-	-	<i>lémés</i>	crewet
<i>lampah</i>	-	-	<i>kepur</i>	ketombe
<i>lamun</i>	-	-	<i>yéning</i>	jika/kalau
<i>lamunapa</i>	-	-	<i>lamupani</i>	seberapa
<i>lancar</i>	-	-	<i>antar</i>	lancar
<i>langgah</i>	-	-	<i>langgana</i>	tidak sopan
<i>langgia</i>	<i>purun</i>	<i>prasangga</i>	-	berani
<i>langit</i>	-	-	<i>akasa</i>	angkasa
<i>lantang</i>	-	-	<i>panjang</i>	panjang
<i>lantaran</i>	-	-	<i>wiwilan</i>	penyebab
<i>lantas</i>	-	-	<i>raris</i>	lalu, lantas
<i>lanus</i>	-	-	<i>antar</i>	lancar
<i>lanying</i>	-	-	<i>tajep</i>	tajam
<i>lapur</i>	-	-	<i>sadok</i>	lapor
<i>lapurang</i>	-	-	<i>sadokang</i>	laporkan
<i>lapuranga</i>	-	-	<i>kasadokang</i>	dilaporkan
<i>laut</i>	-	-	<i>raris</i>	lalu, lantas
<i>lawan</i>	-	-	<i>arepin</i>	hadapi
<i>lawar</i>	-	-	<i>anyang</i>	lawar
<i>nglawar</i>	-	-	<i>nganyang</i>	melawar
<i>lawas</i>	-	-	<i>riin</i>	dahulu
<i>layah</i>	<i>ilat, lidah</i>	<i>layah</i>	-	lidah

<i>layah</i>	<i>luwé</i>	<i>seduk</i>	-	lapar
<i>léak</i>	-	-	<i>déstí</i>	liak
<i>ngléak</i>	-	-	<i>néstí</i>	menjadi liak
<i>lék</i>	-	-	<i>anamika</i>	jari manis
<i>lén</i>	-	-	<i>tios</i>	lain
<i>lén désa</i>	-	-	<i>dura désa</i>	lain desa
<i>lén gumi</i>	-	-	<i>dura negari</i>	luar negeri
<i>lebih</i>	-	-	<i>langkung</i>	lebih
<i>lebihan</i>	-	-	<i>langkungan</i>	lebihan
<i>lebeng</i>	-	-	<i>rateng</i>	masak
<i>lega</i>	<i>lédang</i>	<i>lila</i>	-	rela, iklas
<i>legu</i>	-	-	<i>angkitan</i>	nyamuk
<i>lek, elek</i>	-	-	<i>kémad</i>	malu
<i>lekad</i>	<i>mijil</i>	<i>embas</i>	-	lahir
<i>palekadan</i>	<i>pamijilan</i>	<i>paembasan</i>	-	kelahiran
<i>leket</i>	-	-	<i>rumaket</i>	akrab, intim
<i>lelawah</i>	-	-	<i>ambana</i>	kelelawar
<i>lelipi, lipi</i>	-	-	<i>ula</i>	ular
<i>lemah</i>	-	-	<i>siang</i>	siang
<i>lemeng</i>	-	-	<i>lemeng</i>	larut malam
<i>lengar</i>	<i>sulah</i>	<i>lengar</i>	-	botak
<i>lengen</i>	<i>lungayan</i>	<i>lengen</i>	-	lengan
<i>lengis</i>	-	-	<i>minyak</i>	minyak
<i>lesu</i>	-	-	<i>kaleson</i>	letih/lesu
<i>leteh</i>	-	-	<i>letuh</i>	kotor

<i>liang</i>	<i>lédang</i>	<i>gargita</i>	-	suka
<i>lima</i>	<i>tangan</i>	<i>lima</i>	-	tangan
<i>limpa</i>	<i>ungsilan</i>	<i>limpa</i>	-	limpa
<i>linggah</i>	-	-	<i>jimbar</i>	luas
<i>linggahan</i>	-	-	<i>jimbaran</i>	lebih luas
<i>lingsir</i>	-	-	<i>soré</i>	sore
<i>lingsiran</i>	-	-	<i>soréan</i>	sorean
<i>linuh</i>	-	-	<i>lindu</i>	gempa
<i>linyok</i>	-	-	<i>piwal</i>	ingkar
<i>liu</i>	-	-	<i>akéh</i>	banyak
<i>liunan</i>	-	-	<i>akéhan</i>	banyak
<i>liwat</i>	-	-	<i>lintang</i>	lalu, lewat
<i>lomba</i>	-	-	<i>lomba</i>	perlombaan
<i>luas</i>	-	-	<i>lunga</i>	pergi
<i>lued</i>	-	-	<i>tetes</i>	tuntut
<i>ngluedang</i>	-	-	<i>netesang</i>	menuntut
<i>luh</i>	-	-	<i>istri</i>	perempuan
<i>luih</i>	-	-	<i>becik</i>	bagus, baik
<i>luir</i>	-	-	<i>luir</i>	berbagai
<i>luiré</i>	-	-	<i>minakadi</i>	antara lain
<i>lumrah</i>	-	-	<i>ketah</i>	lazim/biasa
<i>lungsur</i>	-	-	<i>kirang</i>	kurang
<i>lus, elus</i>	-	-	<i>lukar</i>	lepas
<i>lutung</i>	-	-	<i>wenara</i>	kera
<i>luung</i>	-	-	<i>becik</i>	baik/bagus

<i>luungan</i>	-	-	<i>becikan</i>	bagusan
<i>maan</i>	-	-	<i>polih</i>	dapat
<i>mabo</i>	-	-	<i>mambu</i>	bauk
<i>macan</i>	-	-	<i>sardula</i>	harimau
<i>macelep</i>	-	-	<i>ngranjing</i>	masuk
<i>madak</i>	-	-	<i>mogi</i>	semoga
<i>dumadak</i>	-	-	<i>astungkara</i>	semoga
<i>madelokan</i>	-	-	<i>mawidara</i>	berkunjung
<i>madu</i>	-	-	<i>saskara</i>	madu
<i>madu</i>	<i>menyan</i>	<i>madu</i>	-	madu
<i>magedi</i>	-	-	<i>matilar</i>	pergi
<i>mai</i>	-	-	<i>meriki</i>	kemari
<i>mainang</i>	-	-	<i>merikiang</i>	ke sinikan
<i>makejang</i>	-	-	<i>samian</i>	semua
<i>makelo</i>	-	-	<i>sué, lami</i>	lama
<i>mako</i>	-	-	<i>seseban</i>	tembako
<i>mala</i>	<i>cédangga</i>	<i>cacad</i>	-	cacat
<i>maling</i>	-	-	<i>duratmaka</i>	pencuri
<i>malu</i>	<i>ajeng</i>	<i>arep</i>	-	depan
<i>mampuh</i>	-	-	<i>mrasida</i>	mampu
<i>manas</i>	-	-	<i>nanas</i>	nenas
<i>mandus</i>	<i>masiram</i>	<i>mandus</i>	-	mandi
<i>mani</i>	-	-	<i>bénjang</i>	besok
<i>manyi</i>	-	-	<i>ngampung</i>	ngetam padi
<i>mapan</i>	<i>santukan</i>	<i>duaning</i>	-	karena

<i>mapunduh</i>	-	-	<i>mapupul</i>	berkumpul
<i>mara</i>	-	-	<i>wawu</i>	baru
<i>marep</i>	<i>majeng</i>	<i>mantuk</i>	-	terhadap
<i>marepan</i>	-	-	<i>mapadu</i>	bertatap
<i>masadu</i>	-	-	<i>masadok</i>	melapor
<i>masaih</i>	-	-	<i>sumaih</i>	mirip
<i>masakapan</i>	<i>makerab</i>	<i>makekalan</i>	-	pelaminan
<i>masaki</i>	<i>makarma</i>	<i>makaruh</i>	-	kawin
<i>masarakat</i>	-	-	<i>parajana</i>	masyarakat
<i>masi</i>	-	-	<i>taler</i>	juga
<i>masugi</i>	<i>maraup</i>	<i>masugi</i>	-	cuci muka
<i>mata</i>	<i>panyingakn</i>	<i>paningalan</i>	-	mata
<i>matakon</i>	-	-	<i>matekén</i>	bertanya
<i>matanai</i>	<i>surya</i>	<i>matanai</i>	-	matahari
<i>matatu</i>	<i>kanin</i>	<i>sida</i>	-	luka
<i>mati</i>	<i>mantuk</i>	<i>padem</i>	-	meninggal
<i>mati</i>	<i>séda</i>	<i>padem</i>	-	meninggal
<i>mati (siat)</i>	<i>lina</i>	<i>padem</i>	-	tewas
<i>mati</i>	<i>lebar</i>	<i>padem</i>	-	wafat pdeta
<i>mati</i>	<i>néwata</i>	<i>padem</i>	-	wafat raja
<i>matuhin</i>	-	-	<i>nyamén</i>	mnyamai
<i>matulung</i>	-	-	<i>ngwantu</i>	membantu
<i>mawinten</i>	-	-	<i>mapodgada</i>	disucikan
<i>mémé</i>	<i>biang</i>	<i>mémé</i>	-	ibu
<i>med</i>	-	-	<i>waneh</i>	wadih

<i>medang</i>	-	-	<i>miang</i>	bulu padi
<i>meka</i>	-	-	<i>cermi</i>	cermin
<i>melah</i>	-	-	<i>becik</i>	baik, bagus
<i>menang</i>	-	-	<i>jaya</i>	menang
<i>mendep</i>	<i>meneng</i>	<i>mendep</i>	-	diam
<i>menék</i>	-	-	<i>munggah</i>	naik
<i>mentik</i>	-	-	<i>embas</i>	tumbuh
<i>menyi</i>	-	-	<i>dekil</i>	kotor
<i>meranén</i>	-	-	<i>sidi</i>	sakti, ampuh
<i>mesuang</i>	-	-	<i>medalang</i>	ngeluarkan
<i>meték</i>	-	-	<i>ngwilang</i>	menghitung
<i>metén</i>	<i>sarén</i>	<i>metén</i>	-	balé daja
<i>metu</i>	-	-	<i>wetu</i>	keluar
<i>miik</i>	-	-	<i>arum</i>	wangi
<i>milu</i>	-	-	<i>milet</i>	ikut
<i>mindon</i>	<i>mingkalih</i>	<i>mondon</i>	-	sepupu
<i>mirib</i>	<i>menawi</i>	<i>minab</i>	-	kira-kira
<i>misan</i>	<i>mingsiki</i>	<i>misan</i>	-	sepupu
<i>mokoh</i>	<i>ébu</i>	<i>mokoh</i>	-	gemuk
<i>momo</i>	<i>angkara</i>	<i>momo</i>	-	rakus
<i>mua</i>	<i>prarai</i>	<i>mua</i>	-	wajah
<i>muah</i>	<i>miwah</i>	<i>lan</i>	-	dan
<i>muani</i>	-	-	<i>lanang</i>	laki-laki
<i>mudah</i>	-	-	<i>murah</i>	murah
<i>mulih</i>	<i>mantuk</i>	<i>budal</i>	-	pulang

<i>muncuk</i>	<i>tungtung</i>	<i>agra</i>	-	ujung
<i>munyi</i>	-	-	<i>suara</i>	suara
<i>murid</i>	-	-	<i>siswa</i>	siswa
<i>musuh</i>	<i>ripu, satru</i>	<i>meseh</i>	-	musuh
<i>nah</i>	-	-	<i>inggih</i>	iya
<i>namiu</i>	-	-	<i>nyembrama</i>	menjamu
<i>nampi</i>	-	-	<i>nampenin</i>	menerima
<i>nanang</i>	<i>aji, ajung</i>	<i>bapak</i>	-	bapak, ayah
<i>nanging</i>	-	-	<i>kémaon</i>	tetapi
<i>nangken</i>	-	-	<i>nyabran</i>	setiap
<i>napkala</i>	-	-	<i>padgata</i>	sewaktu-2
<i>nasi</i>	<i>rayunan</i>	<i>ajengan</i>	-	nasi
<i>natah</i>	-	-	<i>natar</i>	halaman
<i>nau</i>	<i>seneng</i>	<i>gargita</i>	-	senang
<i>nawang</i>	-	-	<i>uning</i>	tahu
<i>negak</i>	<i>malinggih</i>	<i>negak</i>	-	duduk
<i>negara</i>	-	-	<i>panegara</i>	negara
<i>nem</i>	-	-	<i>nenem</i>	enam
<i>nemdasa</i>	-	-	<i>nemdasa</i>	enam puluh
<i>nemu</i>	<i>manggih</i>	<i>cunduk</i>	-	nemui
<i>nemuang</i>	-	-	<i>mangguhin</i>	menemui
<i>nengil</i>	<i>meneng</i>	<i>mendep</i>	-	diam
<i>nepukin</i>	<i>manggihin</i>	<i>ngaton</i>	-	melihat
<i>ngadep</i>	-	-	<i>ngadol</i>	menjual
<i>ngadilin</i>	-	-	<i>nepasin</i>	mengadili

<i>ngajak</i>	-	-	<i>ngiring</i>	mengajak
<i>ngalahin</i>	-	-	<i>ninggalin</i>	meningalkan
<i>ngamaang</i>	<i>ngicén</i>	<i>ngwéhin</i>	-	memberi
<i>ngamaluin</i>	-	-	<i>ngariinin</i>	mendahului
<i>ngancan</i>	-	-	<i>sayan</i>	semakin
<i>ngangsan</i>	-	-	<i>sayan</i>	semakin
<i>nganteg</i>	-	-	<i>ngantos</i>	sampai
<i>ngantén</i>	-	-	<i>mawiwaha</i>	kawin
<i>ngantén</i>	<i>marabian</i>	<i>masomah</i>	-	kawin
<i>ngawirang</i>	-	-	<i>pramabéla</i>	membela
<i>ngeb</i>	<i>ajerih</i>	<i>jejeh</i>	-	ketakutan
<i>ngedil</i>	-	-	<i>sering</i>	sering
<i>ngeh</i>	-	-	<i>renga</i>	perhatian
<i>ngeling</i>	<i>nangis</i>	<i>ngeling</i>	-	menangis
<i>ngenah</i>	<i>katon</i>	<i>makanten</i>	-	kelihatan
<i>ngenceh</i>	<i>mawarih</i>	<i>manyuh</i>	-	kencing
<i>ngentah</i>	-	-	<i>kumat</i>	kambuh
<i>ngentut</i>	<i>ngampru</i>	<i>ngentut</i>	-	kentut
<i>ngidih - pelih</i>	-	-	<i>nunas-</i> <i>ampura</i>	minta maaf
<i>ngidam</i>	<i>ngrempini</i>	<i>ngidam</i>	-	mengidam
<i>ngidih</i>	<i>ngedih</i>	<i>nunas</i>	-	meminta
<i>nginep</i>	<i>mererep</i>	<i>nginep</i>	-	menginap
<i>ngisidang</i>	-	-	<i>ngingsirang</i>	mmindahkan
<i>ngiwasin</i>	<i>nyuryanin</i>	<i>ngantenang</i>	-	melihat

<i>nglawan</i>	-	-	<i>ngarepin</i>	melawan
<i>ngléwa</i>	-	-	<i>lénga</i>	lengah
<i>ngomong</i>	<i>mabaos</i>	<i>matur</i>	-	berbicara
<i>ngomong</i>	<i>ngandika</i>	<i>mapajar</i>	-	berbicara
<i>ngon</i>	-	-	<i>angob</i>	kagum
<i>ngorahin</i>	<i>nganikain</i>	<i>ngorahin</i>	-	ngasitahuu
<i>ngoyong</i>	<i>jenek</i>	<i>magenah</i>	-	tinggal
<i>ngranang</i>	-	-	<i>mawinan</i>	menyebabkan
<i>ngrépotin</i>	-	-	<i>ngobetin</i>	merepotkan
<i>ngresepин</i>	-	-	<i>nelebin</i>	memahami
<i>ngucap</i>	<i>mojar</i>	<i>ngucap</i>	-	mengucapkan
<i>nguduhin</i>	<i>nitahang</i>	<i>ngorahin</i>	-	menyuruh
<i>nguduhin</i>	<i>nitahang</i>	<i>ngorahin</i>	-	memrintah
<i>ngulungin</i>	<i>brunaha</i>	<i>karuron</i>	-	keguguran
<i>ngumbah</i>	<i>ngwajikin</i>	<i>ngwangsuh</i>	-	membasuh
<i>nibakang</i>	-	-	<i>niwakang</i>	menimpakan
<i>ningalin</i>	<i>nyingakin</i>	<i>ngantenang</i>	-	melihat
<i>ningeh</i>	<i>mireng</i>	<i>miragi</i>	-	mendengar
<i>nolih</i>	<i>nyingakin</i>	<i>ngeton</i>	-	melihat
<i>nongos</i>	<i>jenek</i>	<i>magenah</i>	-	tinggal
<i>nu, enu</i>	-	-	<i>kari, kantun</i>	masih
<i>nuju</i>	<i>ri nuju</i>	-	<i>nemonin</i>	pada saat
<i>numitis</i>	<i>nyrawadi</i>	<i>numateng</i>	-	menitis
<i>nundén</i>	<i>nganikain</i>	<i>ngénkén</i>	-	menyuruh
<i>nungkak</i>	-	-	<i>mandeg</i>	mangkrak

<i>nusa</i>	<i>dwipa</i>	<i>pulo</i>	-	pulau
<i>nuut</i>	-	-	<i>nginutin</i>	mengikuti
<i>nyadia</i>	-	-	<i>misadia</i>	bersedia
<i>nyadin</i>	-	-	<i>ngega</i>	percaya
<i>nyag</i>	-	-	<i>brasta</i>	hancur
<i>nyai</i>	<i>ratu, déwa, gusti (prp)</i>	<i>luh, embok mémé</i>	-	anda (wanita)
<i>nyak</i>	<i>kayun</i>	<i>misadia</i>	-	mau
<i>nyama</i>	<i>sameton</i>	<i>nyama</i>	-	kerabat
<i>nyakan</i>	<i>ngrateng</i>	<i>nyakan</i>	-	memasak
<i>nyalah</i>	-	-	<i>nyalit</i>	percuma
<i>nyampat</i>	-	-	<i>nyapuh</i>	menyapu
<i>nyanan</i>	-	-	<i>malih jebos</i>	nantian
<i>nyandang</i>	-	-	<i>kapatut</i>	pantas
<i>nyapa</i>	-	-	<i>nyanggra</i>	menyapa
<i>nyawab</i>	-	-	<i>nyawis</i>	menjawab
<i>nyautin</i>	-	-	<i>nyaurin</i>	menyahuti
<i>nyén</i>	-	-	<i>sira</i>	siapa
<i>nyerit</i>	<i>ndulamé</i>	<i>nyerit</i>	-	berteriak
<i>nyiarang</i>	-	-	<i>nyobyahang</i>	menyiarkan
<i>nyidang</i>	-	-	<i>prasida</i>	bisa/dapat
<i>nyilih</i>	-	-	<i>nyelang</i>	meminjam
<i>nylidikin</i>	-	-	<i>nyelehin</i>	menyelidiki
<i>nyonyo</i>	<i>susu</i>	<i>nyonyo</i>	-	payudara
<i>nyuh</i>	-	-	<i>kelapa</i>	kelapa

<i>nyumunin</i>	-	-	<i>ngawitin</i>	memulai
<i>nyumunin</i>	-	-	<i>ngwawanin</i>	mengulangi
<i>nyurud</i>	-	-	<i>marid</i>	mugar sajen
<i>odah</i>	-	-	<i>lingsir</i>	tua
<i>odal</i>	<i>mijil</i>	<i>embas</i>	-	lahir
<i>odalan</i>	-	-	<i>pamijilan</i>	kelahiran
<i>ojog</i>	-	-	<i>jujug</i>	datangi
<i>ngojog</i>	-	-	<i>nyujug</i>	mendatangi
<i>ombé</i>	-	-	<i>biuh</i>	heboh
<i>ombéh</i>	-	-	<i>akéh</i>	banyak
<i>oneng</i>	-	-	<i>suka</i>	hobi
<i>onya</i>	-	-	<i>sami</i>	semua
<i>onyang</i>	-	-	<i>samian</i>	semuanya
<i>onyéd</i>	-	-	<i>raya</i>	reyot
<i>oop</i>	-	-	<i>wantu</i>	bantu
<i>oopina</i>	-	-	<i>kawantu</i>	dibantu
<i>ootin</i>	-	-	<i>tanganin</i>	angkatkan
<i>olas</i>	<i>lédang</i>	<i>olas</i>	-	kasihan
<i>omong</i>	<i>baos</i>	<i>pajar/atur</i>	-	bicara
<i>opak</i>	<i>dukain</i>	<i>opak</i>	-	marahi
<i>orahang</i>	<i>baosang</i>	<i>pajarang</i>	-	katakan
<i>orahin</i>	<i>nikain</i>	<i>orahin</i>	-	suruh
<i>oton</i>	<i>odalan</i>	<i>otonan</i>	-	hari lahir
<i>oyong</i>	<i>meneng</i>	<i>ngoyong</i>	-	diam
<i>orta</i>	-	-	<i>orti, gatra</i>	berita

<i>otonan</i>	-	-	<i>odalan</i>	hari lahir
<i>paa</i>	<i>pupu</i>	<i>paa</i>	-	paha
<i>pabaan</i>	<i>siwaduara</i>	<i>wunwunan</i>	-	hulu kepala
<i>pabaang</i>	<i>paica</i>	<i>aturan</i>	-	pemberian
<i>pabalih</i>	-	-	<i>tonton</i>	tonton
<i>pabinan</i>	-	-	<i>pabihan</i>	pangkuan
<i>pabuan</i>	<i>canangan</i>	<i>pabuan</i>	-	kotak sirih
<i>paca</i>	-	-	<i>wacén</i>	baca
<i>pacana</i>	-	-	<i>kawacén</i>	dibaca
<i>maca</i>	-	-	<i>ngwacén</i>	membaca
<i>pada</i>	-	-	<i>pateh</i>	sama
<i>padang</i>	-	-	<i>trena</i>	rumput
<i>padi</i>	-	-	<i>pantun</i>	padi
<i>padidi</i>	<i>praragan</i>	<i>néwék</i>	-	sendiri
<i>padu,</i> <i>mapadu</i>	-	-	<i>centok,</i> <i>macentok</i>	lomba, berlomba
<i>paes</i>	<i>widuh</i>	<i>paes</i>	-	ludah
<i>pagaé</i>	-	-	<i>pakaryan</i>	pekerjaan
<i>pageh</i>	-	-	<i>langgeng</i>	kukuh, setia
<i>pagpag</i>	<i>pendak</i>	<i>pagpag</i>	-	jemput
<i>paimbuh</i>	-	-	<i>paweweh</i>	penambah
<i>pait</i>	-	-	<i>tikta</i>	pahit
<i>pajalan</i>	-	-	<i>pamargin</i>	perjalanan
<i>pajeng</i>	-	-	<i>tedung</i>	payung
<i>pakéweh</i>	-	-	<i>pakéwuh</i>	kesulitan

<i>paksa</i>	-	-	<i>parikosa</i>	paksa
<i>pala</i>	<i>bahu</i>	<i>pala</i>	-	bahu
<i>palas</i>	-	-	<i>pasah</i>	pisah
<i>palemahan</i>	-	-	<i>widangan</i>	wilayah
<i>paling</i>	-	-	<i>murang</i>	sesat
<i>paling</i>	-	-	<i>sisu</i>	bingung
<i>paling</i>	-	-	<i>pinih</i>	paling
<i>pamesuan</i>	<i>pamedalan</i>	<i>lebuh</i>	-	pintu luar
<i>pamor</i>	-	-	<i>apuh</i>	kapur
<i>panah</i>	-	-	<i>astra</i>	panah
<i>panak</i>	<i>oka, putra</i>	<i>pianak</i>	-	anak, putra
<i>pancoran</i>	-	-	<i>béji ngecor</i>	pancuran
<i>pang</i>	-	-	<i>ping</i>	kali
<i>pangacep</i>	<i>patitis</i>	<i>pangapti</i>	-	harapan
<i>panganggo</i>	-	-	<i>busana</i>	pakaian
<i>pangangon</i>	-	-	<i>gopala</i>	pengembala
<i>pangayah</i>	-	-	<i>ancangan</i>	pelayan
<i>pang sanget</i>	-	-	<i>ping banget</i>	dengan keras
<i>pangen</i>	-	-	<i>piangen</i>	penyesalan
<i>pangidih</i>	<i>pangedih</i>	<i>pinunas</i>	<i>pangapti</i>	permintaan
<i>pang telu</i>	-	-	<i>ping tiga</i>	tiga kali
<i>pangoréng</i>	-	-	<i>keté-keté</i>	kuali
<i>pangraos</i>	-	-	<i>pamaos</i>	juru bicara
<i>pangraos</i>	-	-	<i>narawakia</i>	narasumber

<i>panitia</i>	-	-	<i>prawartaka</i>	panitia
<i>panjak</i>	-	-	<i>kaula</i>	rakyat
<i>panjak</i>	-	-	<i>wadua</i>	rakyat
<i>pantes</i>	-	-	<i>manut</i>	pantas
<i>panua</i>	-	-	<i>panglingsir</i>	tetua
<i>panuntun</i>	-	-	<i>panuntun</i>	pembina
<i>panutup</i>	-	-	<i>pamuput</i>	penutup
<i>panyumu</i>	-	-	<i>pangawit</i>	pembuka
<i>panyuud</i>	-	-	<i>pamuput</i>	terakhir
<i>paon</i>	<i>parantenan</i>	<i>pawaregan</i>	-	dapur
<i>papa</i>	-	-	<i>tiwas</i>	miskin
<i>papineh</i>	<i>pikayun</i>	<i>manah</i>	-	pikiran
<i>parus</i>	-	-	<i>deres</i>	deras
<i>pasal</i>	-	-	<i>paos</i>	pasal
<i>paserta</i>	-	-	<i>pamilet</i>	peserta
<i>pasih</i>	-	-	<i>segara</i>	laut
<i>pasisi</i>	-	-	<i>tepisiring</i>	pantai
<i>pasti</i>	-	-	<i>janten</i>	pasti, tentu
<i>pat</i>	-	-	<i>papat</i>	empat
<i>patangkil</i>	-	-	<i>pamedek</i>	hadirin pura
<i>patemon</i>	-	-	<i>pararem</i>	pertemuan
<i>patinget</i>	-	-	<i>pakéling</i>	pengingatan
<i>patuh</i>	-	-	<i>pateh</i>	sama
<i>patulung</i>	-	-	<i>wantuan</i>	pertolongan
<i>paum</i>	-	-	<i>parum</i>	rapat

<i>paweweh</i>	-	-	<i>pawuwuh</i>	tambahan
<i>payas,</i>	-	-	<i>iyas,</i>	hias
<i>mapayas</i>	-	-	<i>maiyas</i>	berhias
<i>payu</i>	-	-	<i>durus</i>	jadi
<i>pangléakan</i>	<i>pangiwa</i>	<i>panéstian</i>	<i>pangiwa</i>	ilmu hitam
<i>panyroan</i>	-	-	<i>wangjero</i>	abdi wanita
<i>parekan</i>	-	-	<i>ceraka</i>	abdi laki
<i>payasan</i>	-	-	<i>uperengga</i>	perhiasan
<i>pék/teli</i>	<i>serira</i>	<i>pék/teli</i>	-	pepek
<i>péléngean</i>	<i>pepelis</i>	<i>péléngean</i>	-	pelipis
<i>pecéh</i>	<i>pelis</i>	<i>peceh</i>	-	tai mata
<i>pedas</i>	-	-	<i>tatas</i>	persis tahu
<i>pedeman</i>	<i>pamereman</i>	<i>pasaréan</i>	-	tempat tidur
<i>pedih</i>	<i>duka</i>	<i>pedih</i>	-	marah
<i>pedoman</i>	-	-	<i>pangangan</i>	pegangan
<i>pegat</i>	-	-	<i>putung</i>	putus
<i>pejang</i>	-	-	<i>genahang</i>	letakkan
<i>pejuh</i>	<i>kama</i>	<i>pejuh</i>	-	air mani
<i>pekak</i>	<i>kakiang</i>	<i>kaki</i>	-	kakek
<i>peken</i>	-	-	<i>pasar</i>	pasar
<i>pelih</i>	<i>iwang</i>	<i>sisip</i>	-	salah
<i>peluh</i>	<i>pringet</i>	<i>peluh</i>	-	keringat
<i>pempatan</i>	-	-	<i>catur muka</i>	perempatan
<i>penék</i>	-	-	<i>unggah</i>	naiki
<i>penékang</i>	-	-	<i>unggahang</i>	naikkan

<i>menék</i>	-	-	<i>munggah</i>	naik
<i>pengeng</i>	-	-	<i>langu</i>	pusing
<i>perah</i>	-	-	<i>gegaduhan</i>	karakter
<i>perlu</i>	-	-	<i>mabuat</i>	penting
<i>pepes</i>	-	-	<i>sering</i>	sering
<i>pepitu</i>	-	-	<i>sapta</i>	tujuh
<i>pepusuhan</i>	-	-	<i>pusuhan</i>	jantung
<i>pesan</i>	-	-	<i>pisan</i>	sekali
<i>pesisi</i>	-	-	<i>pesisi</i>	pantai
<i>pesu</i>	<i>medal</i>	<i>pesu</i>	-	keluar
<i>pesuang</i>	-	-	<i>medalang</i>	keluarkan
<i>petang dasa</i>	-	-	<i>petang dasa</i>	empat puluh
<i>peték</i>	-	-	<i>wilang</i>	hitung
<i>peteng</i>	-	-	<i>wengi</i>	malam
<i>pialang</i>	-	-	<i>piambeng</i>	halangan
<i>piara</i>	-	-	<i>upapira</i>	pelihara
<i>pidan</i>	-	-	<i>dumun</i>	dahulu
<i>pidato</i>	-	-	<i>pidarta</i>	pidato
<i>pikang</i>	<i>piah</i>	<i>pikang</i>	-	selapaha
<i>pinakit</i>	<i>pinungkan</i>	<i>pinengkaon</i>	-	penyakit
<i>pindo</i>	-	-	<i>ping kalih</i>	dua kali
<i>ping telu</i>	-	-	<i>ping tiga</i>	tiga kali
<i>pingget</i>	-	-	<i>sawén</i>	petanda
<i>pingsan</i>	<i>kantum</i>	<i>pingsan</i>	-	pinsan

<i>pipi</i>	<i>pangrasan</i>	<i>pipi</i>	-	<i>pipi</i>
<i>pipis</i>	-	-	<i>jinah</i>	<i>uang</i>
<i>pis, pipis</i>	-	-	<i>jinah</i>	<i>uang</i>
<i>pitu</i>	-	-	<i>sapta</i>	tujuh
<i>pitulas</i>	-	-	<i>pitulas</i>	tujuh belas
<i>pitulikur</i>	-	-	<i>pitulikur</i>	duapulu tujuh
<i>pitungdasa</i>	-	-	<i>pitung dasa</i>	tujuh puluh
<i>pitutur</i>	-	-	<i>piteket</i>	nasihat
<i>plajahan</i>	-	-	<i>ajah-ajah</i>	pelajaran
<i>poh</i>	-	-	<i>getas</i>	mangga
<i>polo</i>	<i>untek</i>	<i>polo</i>	-	otak
<i>pongah</i>	-	-	<i>langgana</i>	tabah
<i>pragat</i>	-	-	<i>puput</i>	selesai
<i>prajani</i>	-	-	<i>pramangkin</i>	seketika
<i>prakanggo</i>	-	-	<i>prakanggé</i>	sesepuh
<i>praú</i>	-	-	<i>baita</i>	prahu
<i>préksa</i>	-	-	<i>turéksa</i>	periksa
<i>prekara</i>	-	-	<i>wicara</i>	perkara
<i>pucung</i>	-	-	<i>botol</i>	botol
<i>puek</i>	-	-	<i>kutek</i>	keruh
<i>puik</i>	-	-	<i>purik</i>	purik
<i>puja</i>	-	-	<i>siwi</i>	puja
<i>mamuja</i>	-	-	<i>nyiwi</i>	memuja
<i>pula</i>	-	-	<i>tandur</i>	tanam

<i>mamula</i>	-	-	<i>nandur</i>	menanam
<i>punduh</i>	-	-	<i>pupul</i>	kumpul
<i>punduhang</i>	-	-	<i>pupulang</i>	kumpulkan
<i>mapunduh</i>	-	-	<i>mapupul</i>	berkumpul
<i>pungsed</i>	<i>pusar</i>	<i>udel</i>	-	<i>pusar</i>
<i>punya</i>	-	-	<i>wit</i>	pohon
<i>punyah</i>	-	-	<i>moho</i>	mabuk
<i>mamunyah</i>	-	-	<i>mamoho</i>	mabukan
<i>pupur</i>	-	-	<i>lepa</i>	bedak
<i>mapupur</i>	-	-	<i>malepa</i>	bedakan
<i>pusung</i>	-	-	<i>sanggul</i>	sanggul
<i>mapusung</i>	-	-	<i>masanggul</i>	masaggul
<i>putih</i>	-	-	<i>petak</i>	putih
<i>putihan</i>	-	-	<i>petakan</i>	lebih putih
<i>mamutih</i>	-	-	<i>sarwapetak</i>	semua putih
<i>putus</i>	-	-	<i>rarem</i>	putus
<i>putusan</i>	-	-	<i>pararem</i>	keputusan
<i>puun</i>	-	-	<i>geseng</i>	terbakar
<i>raab</i>	-	-	<i>kereb</i>	atap
<i>maraab</i>	-	-	<i>makereb</i>	beratap
<i>raga</i>	<i>angga</i>	<i>déwék</i>	-	diri
<i>rahayu</i>	-	-	<i>rahajeng</i>	selamat
<i>raja</i>	-	-	<i>nata</i>	raja
<i>raksasa</i>	-	-	<i>détia</i>	raksasa
<i>rama</i>	-	-	<i>lingsir</i>	tua

<i>rerama</i>	-	-	<i>lelingsir</i>	orang tua
<i>ramé</i>	-	-	<i>ramia</i>	ramai
<i>raos</i>	<i>baos,</i>	<i>pajar, atur</i>	-	bicara
<i>ngraos</i>	<i>mabaos</i>	<i>mapajar</i>	-	berbicara
<i>raos</i>	-	-	<i>sembrama</i>	kata
<i>panamiu</i>	-	-	<i>wecana</i>	sambutan
<i>rarud</i>	-	-	<i>ngungsi</i>	mengungsi
<i>rasa</i>	-	-	<i>rasa</i>	rasa
<i>marasa</i>	-	-	<i>marasa</i>	merasa
<i>rata</i>	-	-	<i>asat</i>	rata
<i>réh</i>	<i>santukan</i>	<i>duaning</i>	-	sebab
<i>répot</i>	-	-	<i>épot</i>	sibuk
<i>rérén</i>	-	-	<i>rarian</i>	henti
<i>marérén</i>	-	-	<i>mararian</i>	berhenti
<i>repotin</i>	-	-	<i>sadokang</i>	laporkan
<i>renget</i>	<i>acreng</i>	<i>marengget</i>	-	berkarisma
<i>rengka</i>	-	-	<i>angop</i>	rakus
<i>resep,</i> <i>ngresepин</i>	-	-	<i>midep,</i> <i>ngincepin</i>	resap, meresapi
<i>regeh</i>	-	-	<i>bodri</i>	tidak ramah
<i>ringkes</i>	-	-	<i>tingkes</i>	ringkas
<i>ririgan</i>	-	-	<i>jajaran</i>	deretan
<i>roang</i>	-	-	<i>kanti, suitra</i>	teman
<i>roko</i>	-	-	<i>lanjaran</i>	rokok
<i>rungu</i>	-	-	<i>renga</i>	perhatian

<i>runtut</i>	-	-	<i>dulur</i>	beserta
<i>rurung</i>	-	-	<i>margi</i>	jalan
<i>sa</i>	-	-	<i>siki</i>	satu
<i>saa</i>	-	-	<i>mantra</i>	mantra Bali
<i>saab</i>	-	-	<i>tudung saji</i>	tutup sajian
<i>saat</i>	-	-	<i>pisereng</i>	sangat ingin
<i>sabatek</i>	-	-	<i>sawatek</i>	segala
<i>sabilang</i>	-	-	<i>satunggil</i>	setiap
<i>sabo</i>	-	-	<i>sawo</i>	sawo
<i>sabuk</i>	<i>papetet</i>	<i>sabuk</i>	-	sabuk
<i>sadin</i>	-	-	<i>gega</i>	gugu
<i>saget</i>	-	-	<i>pradé, pét</i>	andaikan
<i>sah</i>	-	-	<i>manggeh</i>	sah
<i>sahasa</i>	-	-	<i>sagrehan</i>	serentak
<i>sagi</i>	<i>pisuguh</i>	<i>sagi</i>	-	hidang
<i>saih</i>	-	-	<i>sumaih</i>	mirip
<i>sai-sesai</i>	-	-	<i>sering</i>	sering
<i>saja</i>	-	-	<i>wiakti</i>	benar
<i>sakancan</i>	<i>sananing</i>	<i>saluir</i>	-	sgala suatu
<i>saksi</i>	-	-	<i>upasaksi</i>	saksi
<i>sakti</i>	-	-	<i>wisésa</i>	sakti
<i>sakuangné</i>	-	-	<i>sakirangné</i>	sekurangnya
<i>salah</i>	<i>iwang</i>	<i>salit</i>	-	salah
<i>salah tampi</i>	-	-	<i>salit arsa</i>	tersinggung
<i>salin</i>	-	-	<i>gentos</i>	ganti

<i>masalin</i>	-	-	<i>magentos</i>	berganti
<i>saluk</i>	-	-	<i>anggén</i>	kenakan
<i>sambat</i>	-	-	<i>nikang</i>	sebut
<i>sambel</i>	-	-	<i>mosa</i>	sambal
<i>sambil</i>	-	-	<i>sinambi</i>	sambil
<i>sambung</i>	-	-	<i>antun</i>	sambung
<i>sambut,</i>	-	-	<i>sanggra</i>	sapa
<i>nyambut</i>	-	-	<i>nyanggra</i>	menyapa
<i>sampat</i>	-	-	<i>sapuh</i>	sapu
<i>sampi</i>	-	-	<i>banténg</i>	sapi
<i>samping</i>	-	-	<i>sisi</i>	pinggir
<i>sandikaon</i>	-	-	<i>sandikala</i>	senjakala
<i>sanggah</i>	-	-	<i>pamrajan</i>	pura rumah
<i>sanggup</i>	-	-	<i>misadia</i>	sanggup
<i>sangkal</i>	-	-	<i>dados</i>	mengapa
<i>sangkala</i>	-	-	<i>mawinan</i>	sehingga
<i>sanget</i>	-	-	<i>banget</i>	sangat
<i>sangih</i>	-	-	<i>tatah</i>	asah
<i>sangkep</i>	-	-	<i>parum</i>	rapat
<i>sangsaya</i>	-	-	<i>sumenya</i>	curiga
<i>sanja</i>	-	-	<i>sandé, soré</i>	sore
<i>saput</i>	-	-	<i>kampuh</i>	kampuh
<i>sarat</i>	<i>pisereng</i>	<i>kedeh</i>	-	ingin sekali
<i>saru</i>	-	-	<i>singid</i>	saru, samar
<i>sasubané</i>	-	-	<i>sasampun</i>	sesudah

<i>satak</i>	-	-	<i>satak</i>	dua ratus
<i>satak</i>	-	-	<i>satak</i>	duaratus
<i>besik</i>			<i>siki</i>	satu
<i>satak</i>	-	-	<i>satak</i>	duaratus
<i>saté</i>	-	-	<i>jatah</i>	sate
<i>satia</i>	-	-	<i>susatia</i>	setia
<i>satmaka</i>	-	-	<i>waluya</i>	bagaikan
<i>satondén</i>	-	-	<i>sadurung</i>	sebelum
<i>satua</i>	-	-	<i>carita</i>	cerita
<i>satus besik</i>	-	-	<i>satus siki</i>	seratus satu
<i>satus dua</i>	-	-	<i>satus kalih</i>	seratus dua
<i>satus telu</i>	-	-	<i>satus tiga</i>	seratus tiga
<i>saud</i>	-	-	<i>iwang</i>	salah
<i>saud</i>	-	-	<i>iwang</i>	salah
<i>munyi</i>			<i>ngraos</i>	bicara
<i>saung</i>	-	-	<i>urangka</i>	sarung
<i>saut</i>	-	-	<i>saur, cawis</i>	jawab
<i>pasaut</i>	-	-	<i>cawisan</i>	jawaban
<i>masaut</i>	-	-	<i>nyawis</i>	menjawab
<i>sawireh</i>	<i>santukan</i>	<i>duaning</i>	-	sebab
<i>sayang</i>	<i>bhakti</i>	<i>asih/tresna</i>	-	sayang
<i>séh</i>	-	-	<i>gentos</i>	ganti
<i>sebel</i>	-	-	<i>cuntaka</i>	kotor, najis
<i>sebeng,</i> <i>nyebeng</i>	-	-	<i>semita</i>	raut wajah
			<i>nyebeng</i>	sinis

<i>sedek</i>	-	-	<i>risedek</i>	ketika
<i>sedeng</i>	-	-	<i>sandang</i>	pantas
<i>sedia</i>	-	-	<i>tragia</i>	siap sedia
<i>sebeng</i>	<i>swabawa</i>	<i>semita</i>	-	raut wajah
<i>sebet</i>	<i>sungsut</i>	<i>sedih</i>	-	sedih
<i>seduk</i>	<i>lué</i>	<i>seduk</i>	-	lapar
<i>seger</i>	<i>kénak</i>	<i>waras</i>	-	sehat
<i>semu</i>	<i>semita</i>	<i>semu</i>	-	raut wajah
<i>setuju</i>	-	-	<i>cumpu</i>	setuju
<i>sia</i>	-	-	<i>sanga</i>	sembilan
<i>siadasa</i>	-	-	<i>siadasa</i>	sbilan puluh
<i>siap</i>	-	-	<i>ayam</i>	ayam
<i>siarang</i>	-	-	<i>sobyahang</i>	umumkan
<i>siat</i>	-	-	<i>yuda, rana</i>	perang
<i>sibak</i>	-	-	<i>siwak</i>	belah
<i>sid, sig</i>	-	-	<i>ring</i>	di, pada
<i>siep</i>	-	-	<i>meneng</i>	diam
<i>siku</i>	<i>kona</i>	<i>siku</i>	-	siku
<i>silih</i>	-	-	<i>selang</i>	pinjam
<i>nyilih</i>	-	-	<i>nyelang</i>	meminjam
<i>silum</i>	-	-	<i>nyuti rupa</i>	ubah wujud
<i>sima</i>	-	-	<i>dresta</i>	kebiasaan
<i>simbuuh</i>	-	-	<i>sembur</i>	sembur
<i>simpen</i>	-	-	<i>sineb</i>	simpan
<i>sinah</i>	-	-	<i>janten</i>	pasti

<i>sinduk</i>	-	-	<i>séndok</i>	sendok
<i>sing</i>	-	-	<i>nénten</i>	tak, tidak
<i>singa</i>	-	-	<i>késari</i>	singa
<i>singgah</i>	-	-	<i>simpang</i>	mampir
<i>sipah</i>	<i>apitan</i>	<i>sipah</i>	-	ketek
<i>sisa</i>	-	-	<i>sésa</i>	sisa
<i>sisi</i>	-	-	<i>jaba</i>	luar
<i>siu</i>	-	-	<i>séwu</i>	seribu
<i>sobaya</i>	-	-	<i>semaya</i>	janji
<i>somah</i>	<i>rabi</i>	<i>kurenan</i>	-	suami/istri
<i>soroh</i>	-	-	<i>wangsa</i>	bangsa
<i>suah</i>	-	-	<i>suri, serit</i>	sisir
<i>suargan</i>	-	-	<i>suargaloka</i>	sorga
<i>suba</i>	-	-	<i>sampun</i>	sudah
<i>subeng</i>	-	-	<i>sengkang</i>	subang
<i>sugi</i>	<i>raup</i>	<i>sugi</i>	-	cuci muka
<i>suka</i>	<i>lédang</i>	<i>gargita</i>	-	suka
<i>sukeh</i>	-	-	<i>méweh</i>	sukar, sulit
<i>sulur</i>	-	-	<i>indik</i>	persoalan
<i>sumeken</i>	-	-	<i>sayuakti</i>	sangat benar
<i>sumingkin</i>	-	-	<i>sayan</i>	semakin
<i>sumpah</i>	-	-	<i>upata</i>	sumpah
<i>sunar</i>	-	-	<i>cahya</i>	sinar
<i>sundih</i>	-	-	<i>suar</i>	lampu
<i>surat</i>	<i>sualapatra</i>	<i>rerepi</i>	-	surat

<i>surud</i>	-	-	<i>parid</i>	pugar sajian
<i>susun,</i>	-	-	<i>dudon,</i>	susun
<i>susunan</i>	-	-	<i>dudonan</i>	susunan
<i>suud</i>	-	-	<i>wusan</i>	berhenti
<i>tabia</i>	-	-	<i>cabé, pedes</i>	cabai
<i>tai</i>	<i>koratan</i>	<i>bacin</i>	-	berak
<i>tabik</i>	-	-	<i>sugra</i>	permisi
<i>taén</i>	-	-	<i>naenan</i>	pernah
<i>taer</i>	-	-	<i>langgeng</i>	teguh iman
<i>tagih</i>	-	-	<i>arsang,</i>	pinta,
<i>nagih</i>	-	-	<i>ngarsayang</i>	meminta
<i>tajén</i>	-	-	<i>klecan</i>	sabung ayam
<i>takeh</i>	-	-	<i>tarka</i>	terka
<i>takon</i>	-	-	<i>takén</i>	tanya
<i>patakon</i>	-	-	<i>pitakén</i>	pertanyaan
<i>takut</i>	-	-	<i>ajerih</i>	takut
<i>talang,</i>	-	-	<i>nénten</i>	kosong,
<i>matalang</i>			<i>madaging</i>	tidak berisi
<i>taluh</i>	-	-	<i>endog</i>	telur
<i>taman</i>	-	-	<i>udiana</i>	taman
<i>tambunang</i>	-	-	<i>pupulang</i>	kumpulkan
<i>tamiu</i>	-	-	<i>atiti</i>	tamu
<i>tampi</i>	-	-	<i>terima</i>	terima
<i>tanah</i>	-	-	<i>pertiwi</i>	bumi
<i>tanem</i>	-	-	<i>pendem</i>	timbun

<i>tanem</i>	-	-	<i>tandur</i>	tanam
<i>taneman</i>	-	-	<i>tanduran</i>	tanaman
<i>tapih</i>	<i>sinjang</i>	<i>tapih</i>	-	kain dalam
<i>taun</i>	-	-	<i>warsa</i>	tahun
<i>tangkah</i>	<i>wijang</i>	<i>tangkah</i>	-	dada
<i>tangkil</i>	<i>ngrauhin</i>	<i>pedek</i>	-	menghadap
<i>tatu</i>	<i>kanin</i>	<i>sida</i>	-	luka
<i>tawang,</i> <i>nawang</i>	-	-	<i>uningin</i>	ketahui
	-	-	<i>uning</i>	tahu
<i>téken</i>	<i>lingga</i> <i>tanganin</i>	<i>téken</i>	-	tanda tangani
<i>tékenan</i>	<i>lingga</i> <i>tangan</i>	<i>tékenan</i>	-	tanda tangan
<i>tebag</i>	-	-	<i>tarka,</i>	tebak
<i>nebag</i>	-	-	<i>narka</i>	menebak
<i>tebek</i>	-	-	<i>tuek</i>	tusuk
<i>tebus</i>	-	-	<i>tebas</i>	tebus
<i>tegak</i>	-	-	<i>linggih,</i>	kedudukan,
<i>negak</i>	-	-	<i>malinggih</i>	duduk
<i>tegakan</i>	<i>palinggian</i>	<i>tegakan</i>	-	kendaraan
<i>tegarang</i>	-	-	<i>indayang</i>	coba
<i>tekén</i>	<i>olih</i>	<i>antuk</i>	-	oleh
<i>teli</i>	<i>srira</i>	<i>teli</i>	-	pepek
<i>tendas</i>	<i>sirah</i>	<i>duur</i>	-	kepala
<i>tenges</i>	<i>lémes</i>	<i>ténges</i>	-	ingus

<i>tepuk</i>	<i>panggih</i>	<i>kantenang</i>	-	temukan
<i>tilu</i>	<i>kilu</i>	<i>tilu</i>	-	berak telinga
<i>tingal</i>	<i>cingak</i>	<i>kanten</i>	-	lihat
<i>tlapakan</i>	<i>tapak</i>	<i>tlapakan</i>	-	telapak
<i>tlapak lima</i>	<i>karatala</i>	<i>tapak lima</i>	-	tapak tangan
<i>tolih</i>	<i>cingak</i>	<i>tingal</i>	-	lihat
<i>tongos</i>	<i>linggih</i>	<i>genah</i>	-	tempat or
<i>trima</i>	<i>tampénin</i>	<i>terima</i>	-	terima
<i>tua</i>	<i>lingsir</i>	<i>tua, odah</i>	-	tua
<i>tujuh</i>	<i>tarjani</i>	<i>tujuh</i>	-	telunjuk
<i>tulang</i>	<i>walung</i>	<i>tulang</i>	-	tulang
<i>tundén</i>	<i>nikain</i>	<i>kénkén</i>	-	suruh
<i>tundun</i>	<i>gigir</i>	<i>tundun</i>	-	punggung
<i>tuun</i>	<i>tedun</i>	<i>tuun</i>	-	turun
<i>tegeh</i>	-	-	<i>luhur</i>	tinggi
<i>tegul</i>	-	-	<i>ringkes</i>	ikat
<i>teka</i>	-	-	<i>rauh</i>	datang
<i>teked</i>	-	-	<i>tiba/rauh</i>	tiba
<i>teku,</i> <i>neku</i>	-	-	<i>timba,</i> <i>nimba</i>	timba, menimba
<i>telah</i>	-	-	<i>telas</i>	habis
<i>telapak</i>	-	-	<i>tapak</i>	telapak
<i>telat</i>	-	-	<i>kasép</i>	terlambat
<i>teledu</i>	-	-	<i>druta</i>	teledu
<i>teli</i>	-	-	<i>serira</i>	pepek

<i>telu,tetelu</i>	-	-	<i>tiga, tri</i>	tiga
<i>telulas</i>	-	-	<i>tugawelas</i>	tigabelas
<i>telulikur</i>	-	-	<i>tigalikur</i>	duapuluhan tiga
<i>telun</i>	-	-	<i>3-<i>ng rahina</i></i>	tiga hari
<i>telung</i>	-	-	<i>tigang</i>	tujupuluhan
<i>benang</i>			<i>benang</i>	lima
<i>telungasa</i>	-	-	<i>tigangdasa</i>	tigapuluhan
<i>temako</i>	-	-	<i>seseban</i>	tembakau
<i>tempa</i>	-	-	<i>tiru</i>	tiru
<i>nempa</i>	-	-	<i>niru</i>	meniru
<i>temu</i>	-	-	<i>cunduk</i>	temu
<i>katemu</i>	-	-	<i>kacunduk</i>	bertemu
<i>tenga</i>	-	-	<i>arda</i>	setengah
<i>tengah</i>	-	-	<i>madia, jero</i>	tengah
<i>tenga</i>	-	-	<i>tengah</i>	tengah
<i>peteng</i>			<i>wengi</i>	malam
<i>tengah</i>	-	-	<i>jeroan</i>	tengah
<i>tengai</i>	-	-	<i>siang</i>	siang
<i>tengai</i>	-	-	<i>tajeg</i>	tengah
<i>tepet</i>			<i>suryané</i>	hari
<i>tengawan</i>	-	-	<i>tengen</i>	kanan
<i>tengébot</i>	-	-	<i>kiwa</i>	kiri
<i>téngés</i>	-	-	<i>lémés</i>	ingus
<i>tenget</i>	-	-	<i>pingit</i>	keramat
<i>tenggek</i>	-	-	<i>ulu</i>	kepala

<i>tengkak</i>	-	-	<i>tenak</i>	dahak
<i>tengkejut</i>	-	-	<i>kagiat</i>	kaget
<i>teruna</i>	-	-	<i>teruni</i>	jejaka
<i>tetenger</i>	-	-	<i>anumana</i>	ciri, tafsir
<i>tetujon</i>	-	-	<i>patitis</i>	tujuan
<i>tibah</i>	-	-	<i>wengkudu</i>	tibah
<i>tiban</i>	-	-	<i>warsa</i>	tahun
<i>atiban</i>	-	-	<i>awarsa</i>	setahun
<i>tidong</i>	-	-	<i>nénten</i>	tidak, bukan
<i>tiing</i>	-	-	<i>gesing</i>	bambu
<i>tikeh</i>	-	-	<i>klasa, tiker</i>	tikar
<i>tiktik</i>	-	-	<i>klentit</i>	itol
<i>tileh</i>	-	-	<i>sukla</i>	utuh
<i>timbal</i>	-	-	<i>gentos</i>	ganti
<i>nimbalin</i>	-	-	<i>ngentosin</i>	mengganti
<i>timpal</i>	-	-	<i>suitra</i>	teman
<i>tingkah</i>	-	-	<i>parisolah</i>	perilaku
<i>tingkih</i>	-	-	<i>kemeri</i>	kemiri
<i>tipat</i>	-	-	<i>anaman</i>	ketupat
<i>tiuk</i>	-	-	<i>lémat</i>	pusau
<i>tombén</i>	-	-	<i>nembé</i>	tumben
<i>tondén</i>	-	-	<i>durung</i>	belum
<i>kondén</i>	-	-	<i>déréng</i>	belum
<i>tongos</i>	-	-	<i>genah</i>	tempat
<i>tracia</i>	-	-	<i>sayaga</i>	siap, sianga

<i>trampil</i>	-	-	<i>waged</i>	terampil
<i>truna</i>	-	-	<i>truni</i>	jejaka
<i>tua</i>	-	-	<i>lingsir</i>	tua
<i>tuah</i>	-	-	<i>wantah</i>	hanya
<i>tuak</i>	-	-	<i>sajeng</i>	tuak
<i>tuanang</i>	-	-	<i>sésayang</i>	sisakan
<i>tuara</i>	-	-	<i>nénten</i>	tidak
<i>tugel</i>	-	-	<i>ereb</i>	potong
<i>tugelan</i>	-	-	<i>sameton</i>	saudara
<i>tuhu</i>	-	-	<i>sujati</i>	benar
<i>tuju</i>	-	-	<i>ungsi</i>	tuju
<i>tujuan</i>	-	-	<i>tetujon</i>	tujuan
<i>tulah</i>	-	-	<i>alpaka</i>	kualat
<i>tulad</i>	-	-	<i>anggit</i>	tiru
<i>tulang</i>	-	-	<i>walung</i>	tulang
<i>tulis,</i> <i>nulus</i>	-	-	<i>surat,</i> <i>nyurat</i>	tulis, menulis
<i>tulisan</i>	-	-	<i>sasuratan</i>	karya tulis
<i>tulung</i>	-	-	<i>wantu</i>	bantu
<i>tulus</i>	-	-	<i>durus</i>	jadi
<i>tumbén</i>	-	-	<i>nembé</i>	tumben
<i>tumuli</i>	-	-	<i>raris</i>	lantas, lalu
<i>tuna</i>	-	-	<i>kirang</i>	kurang
<i>tundén</i>	-	-	<i>ndikain</i>	suruh
<i>tunggal</i>	-	-	<i>tunggil</i>	tunggal

<i>tungkas</i>	-	-	<i>tulak</i>	tolak
<i>tuni</i>	-	-	<i>inuni</i>	tadi
<i>tunjel</i>	-	-	<i>geseng</i>	bakar
<i>tunjung</i>	-	-	<i>padma</i>	teratai
<i>tungked</i>	-	-	<i>teteken</i>	tongkat
<i>tuon</i>	-	-	<i>tinut</i>	setia, taat
<i>tur</i>	-	-	<i>miwah</i>	dan
<i>tusing</i>	-	-	<i>nénten</i>	tidak
<i>tusuk</i>	-	-	<i>tuek</i>	tekam
<i>tutur</i>	-	-	<i>baos</i>	petuah
<i>pitutur</i>	-	-	<i>piteket</i>	nasihat
<i>tuuh</i>	-	-	<i>yusa</i>	umur
<i>tuun</i>	-	-	<i>tedun</i>	turun
<i>tuung</i>	-	-	<i>arungan</i>	terung
<i>tuut</i>	-	-	<i>tinut</i>	urut, tiru
<i>tuutin</i>	-	-	<i>tinutin</i>	tiru
<i>uat</i>	<i>otot</i>	<i>uat</i>	-	urat
<i>ubad</i>	-	-	<i>tamba</i>	obat
<i>uban</i>	-	-	<i>dwalya</i>	uban
<i>ubet</i>	-	-	<i>uneb</i>	tutup
<i>ubuh</i>	<i>upapira</i>	<i>piara</i>	-	pelihara
<i>ubuhan</i>	-	-	<i>ingon-2</i>	hewan
<i>ucap</i>	-	-	<i>ojar</i>	ucap, ujar
<i>udeng</i>	-	-	<i>destar</i>	destar
<i>uduuh</i>	-	-	<i>titah</i>	perintah

<i>ued, wed</i>	-	-	<i>wit, wiwit</i>	asal mula
<i>ujan</i>	-	-	<i>sabeh</i>	hujan
<i>ukud</i>	-	-	<i>asiki</i>	satu ekor
<i>ukud</i>	-	-	<i>adiri</i>	satu orang
<i>ukudan</i>	<i>anggan</i>	<i>déwék</i>	-	diri
<i>ulangtaun</i>	-	-	<i>wanti warsa</i>	ulang tahun
<i>ulati</i>	-	-	<i>apti</i>	harap
<i>uled</i>	-	-	<i>uler</i>	ulat
<i>uli</i>	-	-	<i>saking</i>	dari
<i>ulihan</i>	-	-	<i>sangkaning</i>	lantaran
<i>ulung</i>	-	-	<i>runtuh</i>	jatuh
<i>ulungdasa</i>	-	-	<i>ulungdasa</i>	dlapanpuluhan
<i>uma</i>	-	-	<i>carik</i>	sawah
<i>undangan</i>	-	-	<i>uleman</i>	undangan
<i>undeb</i>	-	-	<i>uneb</i>	tutup
<i>ungguh</i>	-	-	<i>unggah</i>	cantum
<i>mungguh</i>	-	-	<i>munggah</i>	tercantum
<i>unggul</i>	-	-	<i>inggil</i>	unggul
<i>unggulang</i>	-	-	<i>inggilang</i>	unggulkan
<i>unduk</i>	-	-	<i>indik</i>	tentang
<i>unteng</i>	-	-	<i>daging, isi</i>	inti, isi
<i>uotin</i>	-	-	<i>tanganin</i>	angkati
<i>upama</i>	-	-	<i>upami</i>	umpama
<i>upamané</i>	-	-	<i>upaminipun</i>	umpamanya
<i>uri, duri</i>	-	-	<i>untat</i>	belakang

<i>urus</i>	-	-	<i>tanganin</i>	urus
<i>ngurusin</i>	-	-	<i>nanganin</i>	menangani
<i>urutan</i>	-	-	<i>orét</i>	sosis
<i>usak</i>	-	-	<i>rusak</i>	rusak
<i>usap,</i>	-	-	<i>apus,</i>	hapus,
<i>ngusap</i>	-	-	<i>ngapus</i>	menghapus
<i>utama</i>	-	-	<i>utami</i>	utama
<i>utamané</i>	-	-	<i>utaminipun</i>	utamanya
<i>utun</i>	-	-	<i>urati</i>	perhatian
<i>uud</i>	-	-	<i>uus</i>	habis
<i>uudan</i>	-	-	<i>uusan</i>	penghabisan
<i>uug</i>	-	-	<i>rug</i>	hancur
<i>uuh</i>	-	-	<i>napi</i>	apa (seru)
<i>uyah</i>	-	-	<i>tasik</i>	garam
<i>uyang</i>	-	-	<i>osah</i>	gelisah
<i>uyut</i>	-	-	<i>umung</i>	ribut
<i>umah</i>	<i>puri, gria</i>	<i>canggah</i>	-	rumah
<i>umah</i>	<i>jero/an</i>	<i>canggah</i>	-	rumah
<i>umbah</i>	<i>wajik</i>	<i>wangsuh</i>	-	cuci
<i>usehan</i>	<i>useran</i>	<i>usehan</i>	-	puser
<i>uwa</i>	<i>ajung uwa</i>	<i>uwa</i>	-	paman
<i>wadih</i>	-	-	<i>waneh</i>	bosan
<i>wai</i>	-	-	<i>rahina</i>	hari
<i>wakil</i>	-	-	<i>petajuh</i>	wakil
<i>wanén</i>	-	-	<i>wania</i>	pemberani

<i>waneng</i>	-	-	<i>sengker</i>	batas waktu
<i>wangsit</i>	-	-	<i>sipta</i>	isyarat
<i>warna</i>	-	-	<i>warni</i>	warna
<i>wayang</i>	-	-	<i>ringgit</i>	wayang
<i>wewehan</i>	-	-	<i>wuwuhan</i>	imbuhan
<i>wiadin</i>	-	-	<i>utawi</i>	atau
<i>yadin</i>	-	-	<i>yadiastu</i>	walaupun
<i>yadiapin</i>	-	-	<i>yadiastun</i>	meskipun
<i>yan, yen</i>	-	-	<i>yéning</i>	jika
<i>yasa</i>	-	-	<i>kérti</i>	pengabdian
<i>yéh</i>	-	-	<i>toya</i>	air
<i>yéh mata</i>	-	-	<i>toyan panon</i>	air mata
<i>yoga</i>	-	-	<i>yoga</i>	yoga

BAB III
KAMUS ANGGAH-UNGGUH KRUNA
INDONESIA - BALI

Berikut ini akan disajikan sejumlah kosakata bahasa Indonesia yang dilengkapi padanannya dalam bahasa Bali. Oleh karena bahasa Bali memiliki *anggah-ungguh kruna*, dilengkapi bentuk halusnya masing-masing, ada bentuk *andap*, *alus singgih* dan *alus sornya* atau *alus mider*-nya. Khusus untuk kata-kata yang termasuk *kruna mider* (yang tidak punya bentuk halus), ditulis pula pada kolom *kruna alus mider*. Semoga daftar kosakata ini dapat membantu anak-anak Bali dalam menerjemahkan bahasa Indonesia ke dalam bahasa Bali.

Kata (BI)	Kt.Andap	Kata Asi	Kata Aso	Ami/Mider
abdi laki	<i>parekan</i>	-	-	<i>ceraka</i>
abdi wanita	<i>panyeroan</i>	-	-	<i>wangjero</i>
aben	<i>abén</i>	<i>lebon</i>	<i>abén</i>	-
abu/debu	<i>abu</i>	-	-	<i>awu</i>
abu-abu	<i>abu-abu</i>	-	-	<i>awu-awu</i>
acak	<i>awag</i>	-	-	<i>awur</i>
acara	<i>acara</i>	-	-	<i>parikrama</i>
acuh	<i>regeh</i>	-	-	<i>bodri</i>
ada	<i>ada</i>	-	-	<i>wenten</i>
adalah	<i>tuah</i>	-	-	<i>wantah</i>
adakan	<i>adang</i>	-	-	<i>wéntenang</i>
adik	<i>adi</i>	<i>rai, ari</i>	<i>adi</i>	-

adiknya	<i>adiné</i>	<i>arinné</i>	<i>adinné</i>	-
adil	<i>adil</i>	-	-	<i>adil</i>
adili	<i>adilin</i>	-	-	<i>adilin</i>
adu	<i>adu</i>	-	-	<i>centok</i>
aduh	<i>aduh</i>	-	-	-
aduk	<i>aduk</i>	-	-	<i>adon</i>
agama	<i>agama</i>	-	-	<i>agama</i>
agak	<i>tadah</i>	-	-	<i>tadah</i>
agar	<i>apang</i>	-	-	<i>mangda</i>
air	<i>yéh</i>	-	-	<i>toya</i>
air beras	<i>banyu</i>	-	-	<i>langsuan</i>
air mani	<i>pejuh</i>	-	-	<i>kama</i>
air mata	<i>yéh mata</i>	-	-	<i>toyan panon</i>
air semi	<i>enceh</i>	<i>warih</i>	<i>panyuh</i>	-
air tape	<i>berem</i>	-	-	<i>kanca</i>
ajak	<i>ajak</i>	<i>iring</i>	<i>ajak</i>	-
ajal	<i>nasib</i>	-	-	<i>nasib</i>
ajar	<i>ajin</i>	-	-	<i>ajah</i>
ajari	<i>ajahin</i>	-	-	<i>ajahin</i>
ajukan	<i>ajuang</i>	-	-	<i>ajuang</i>
akal	<i>akal</i>	-	-	<i>winaya</i>
akan	<i>lakar</i>	-	-	<i>pacang, lagi</i>
akar	<i>akah</i>	-	-	<i>akar</i>
akrab	<i>leket</i>	-	-	<i>rumaket</i>
aksi	<i>agem</i>	<i>swabhawa</i>	<i>agem</i>	-

aku	<i>saya</i>	<i>gelah</i>	<i>titiang</i>	-
akui	<i>akuin</i>	-	-	<i>angkenin</i>
alang-alang	<i>ambengan</i>	-	-	<i>wirakusa</i>
alas	<i>aled</i>	-	-	<i>taledan</i>
alis	<i>alis</i>	<i>wimba</i>	-	<i>rarik</i>
alpa	<i>alpaka</i>	-	-	<i>alpaka</i>
amal	<i>amal</i>	-	-	<i>punia</i>
aman	<i>aman</i>	-	-	<i>trepti</i>
aman	<i>degdeg</i>	-	-	<i>trepti</i>
amankan	<i>amanang</i>	-	-	<i>amanang</i>
amat tinggi	<i>ngalik</i>	-	-	<i>dahat luhur</i>
amplas	<i>amplas</i>	-	-	<i>amplas</i>
amuk	<i>amuk</i>	-	-	<i>terbak</i>
anak panah	<i>ancaran</i>	-	-	<i>ancaran</i>
anak	<i>panak</i>	<i>oka, putra</i>	<i>pianak</i>	-
anda	<i>cai</i>	<i>ratu, ida</i>	-	<i>ida-dané</i>
anda (prp.)	<i>nyai</i>	<i>ratu (prp.)</i>	<i>luh</i>	-
anggota	<i>anggota</i>	-	-	<i>angga</i>
anggun	<i>abra</i>	-	-	<i>wibawa</i>
angan	<i>keneh</i>	-	-	<i>pikarsa</i>
angin	<i>angin</i>	-	-	<i>bayu</i>
angkasa	<i>langit</i>	-	-	<i>akasa</i>
angkat	<i>tingting</i>	-	-	<i>angkat</i>
angsa	<i>angsa</i>	-	-	<i>soan</i>
anjing	<i>cicing</i>	-	-	<i>asu</i>

antara lain	<i>luiré</i>	-	-	<i>luiripun</i>
apa	<i>apa</i>	-	-	<i>napi</i>
apalagi	<i>apabuin</i>	-	-	<i>napimalih</i>
apanya	<i>apané</i>	-	-	<i>napiné</i>
api	<i>api</i>	-	-	<i>geni</i>
arang	<i>adeng</i>	-	-	<i>areng</i>
arif	<i>sadu</i>	-	-	<i>sadu</i>
arti	<i>artı</i>	-	-	<i>artos</i>
asah	<i>sangih</i>	-	-	<i>asab, tatah</i>
asal	<i>asal</i>	-	-	<i>wit</i>
asal mula	<i>ued, wed</i>	-	-	<i>wit, wiwit</i>
asam	<i>asem</i>	-	-	<i>amlı</i>
asap	<i>andus</i>	-	-	<i>asep</i>
atap	<i>raab</i>	-	-	<i>kereb</i>
atas	<i>duur</i>	-	-	<i>luhur</i>
atau	<i>wiadin</i>	-	-	<i>utawi</i>
atma/roh	<i>atma</i>	-	-	<i>jiwatma</i>
awal	<i>jumu</i>	-	-	<i>awit</i>
awur	<i>awag</i>	-	-	<i>awag</i>
awan	<i>ambun</i>	-	-	<i>jlada</i>
ayah	<i>bapa</i>	<i>aji/ajung</i>	<i>bapa</i>	-
ayam	<i>siap</i>	-	-	<i>ayam</i>
babi	<i>céléng</i>	-	-	<i>bawi</i>
baca	<i>paca</i>	-	-	<i>wacén</i>
bagai	<i>alah</i>	-	-	<i>kadi</i>

bagai	<i>cara</i>	-	-	<i>luir/kadi</i>
bagai	<i>buka</i>	-	-	<i>kadi/luir</i>
bagaikan	<i>satmaka</i>	-	-	<i>waluya</i>
bagaimana	<i>kéngkén</i>	-	-	<i>sapunapi</i>
bagi	<i>dum</i>	-	-	<i>pah</i>
bagus	<i>luung</i>	-	-	<i>becik</i>
bahan	<i>lakar</i>	-	-	<i>srana</i>
bahasa	<i>basa</i>	<i>baos</i>	<i>atur/pajar</i>	-
bahu	<i>pala</i>	<i>bahu</i>	<i>pala</i>	-
bajra	<i>genta</i>	-	-	<i>bajra</i>
baju	<i>baju</i>	<i>kuaca</i>	<i>baju</i>	-
baju	<i>klambi</i>	<i>kuaca</i>	<i>klambi</i>	-
bakar	<i>borbor</i>	-	-	<i>geseng</i>
bakar	<i>tunjel</i>	-	-	<i>geseng</i>
bale daja	<i>metén</i>	<i>sarén</i>	<i>metén</i>	-
balik	<i>balik</i>	-	-	<i>walik</i>
bambu	<i>tiing</i>	-	-	<i>gesing</i>
banding	<i>banding</i>	-	-	<i>imbang</i>
bangun	<i>bangun</i>	<i>matangi</i>	<i>bangun</i>	-
bangunkan	<i>dundun</i>	<i>tangiang</i>	<i>dundun</i>	-
banjir	<i>blabar</i>	-	-	<i>blabur</i>
bantal	<i>galeng</i>	-	-	<i>pepedek</i>
bantu	<i>oopin</i>	-	-	<i>wantu</i>
bantu	<i>tulung</i>	-	-	<i>wantu</i>
banyak	<i>liu</i>	-	-	<i>akéh</i>

banyak	<i>ombéh</i>	-	-	<i>akéh</i>
banyak	<i>begeh</i>	-	-	<i>akéh</i>
bantu	<i>tulungin</i>	-	-	<i>wantu</i>
barat	<i>kauh</i>	<i>pascima</i>	<i>kulon</i>	-
barat laut	<i>kaja kauh</i>	-	-	<i>wayabia</i>
bara	<i>baa</i>	-	-	<i>bara</i>
baru	<i>mara</i>	-	-	<i>wawu</i>
basa-basi	<i>ajur-ajér</i>	-	-	<i>ajur-ajér</i>
basi	<i>pasil</i>	-	-	<i>ajul</i>
batal	<i>buung</i>	-	-	<i>wangdé</i>
batas	<i>bates</i>	-	-	<i>wates</i>
batu	<i>batu</i>	-	-	<i>watu</i>
batuk	<i>kohkohan</i>	-	-	<i>watuk</i>
bau	<i>ebo</i>	-	-	<i>ganda</i>
baui	<i>ngadek</i>	-	-	<i>ngungasin</i>
bauin	<i>endus</i>	-	-	<i>ungas</i>
bawa	<i>aba</i>	<i>bakta</i>	<i>buat</i>	-
bawakan	<i>abang</i>	<i>baktayang</i>	<i>buatang</i>	-
bawaan	<i>aban-aban</i>	<i>bebaktan</i>	<i>pabuatan</i>	-
bawah	<i>betén</i>	-	-	<i>sor</i>
bawang merah	<i>bawang</i>	-	-	<i>jasun</i>
bawang putih	<i>kesuna</i>	-	-	<i>kraban</i>
bayar	<i>bayah</i>	-	-	<i>taur</i>

bebek	<i>bébék</i>	-	-	<i>andara</i>
bedak	<i>pupur</i>	-	-	<i>lepa</i>
begini	<i>kéné</i>	-	-	<i>sapuniki</i>
bekal	<i>bekel</i>	-	-	<i>sangu</i>
bekas	<i>laad</i>	-	-	<i>pecak</i>
bekerja	<i>magaé</i>	-	-	<i>makarya</i>
belajar	<i>malajah</i>	-	-	<i>malajah</i>
belah	<i>belah</i>	-	-	<i>sigar</i>
belakang	<i>uri,duri</i>	-	-	<i>untat</i>
belakang	<i>dori</i>	-	-	<i>ungkur</i>
belalang	<i>balang</i>	-	-	<i>walang</i>
beli	<i>beli</i>	-	-	<i>tumbas</i>
belikan	<i>beliang</i>	-	-	<i>tumbasang</i>
belum	<i>tondén</i>	-	-	<i>durung</i>
benang	<i>benang</i>	-	-	<i>lawé</i>
benar	<i>saja</i>	-	-	<i>jakti</i>
benar	<i>seken</i>	-	-	<i>sujati</i>
benar	<i>beneh</i>	-	-	<i>patut</i>
bencana	<i>baya</i>	-	-	<i>cala</i>
bendahara	<i>bendahara</i>	-	-	<i>patengen</i>
bendera	<i>kobér</i>	-	-	<i>duaja</i>
bengis	<i>bangras</i>	-	-	<i>wirosa</i>
bentak	<i>ambrés</i>	-	-	<i>ambrés</i>
bentuk	<i>bangun</i>	-	-	<i>wangun</i>
berak	<i>tai</i>	<i>koratan</i>	<i>bacin</i>	-

berakibat	<i>makrana</i>	-	-	<i>mapuara</i>
berani	<i>bani</i>	<i>purun</i>	<i>prasangga</i>	-
berapa	<i>kuda</i>	-	-	<i>akuda</i>
beras	<i>baas</i>	-	-	<i>beras</i>
berat	<i>baat</i>	-	-	<i>abot</i>
berbaur	<i>akor</i>	-	-	<i>awor</i>
berbicara	<i>ngomong</i>	<i>mabaos</i>	<i>matur</i>	-
berbicara	<i>ngraos</i>	<i>ngandika</i>	<i>mapajar</i>	-
bercampur	<i>madukan</i>	-	-	<i>macampuh</i>
berganti	<i>masalin</i>	-	-	<i>magentos</i>
bergegas	<i>inceg</i>	-	-	<i>gégésonan</i>
bergerak	<i>alag-élég</i>	-	-	<i>alag-élég</i>
berhenti	<i>marérén</i>	-	-	<i>mararian</i>
berhenti	<i>suud</i>	-	-	<i>wusan</i>
berhias	<i>mapayas</i>	-	-	<i>maiyas</i>
beri	<i>baang</i>	<i>icén</i>	<i>wéhin</i>	-
beringin	<i>bingin</i>	-	-	<i>wandira</i>
berita	<i>kabar</i>	-	-	<i>orti, gatra</i>
berkarisma	<i>marengget</i>	<i>acreng</i>	<i>marengget</i>	-
berkenalan	<i>makenalan</i>	-	-	<i>nyinahang angga</i>
berkumpul	<i>ampud</i>	-	-	-
berkumpul	<i>mapunduh</i>	-	-	<i>mapupul</i>
berkunjung	<i>madelokan</i>	-	-	<i>mawidara</i>
berlomba	<i>mapadu</i>	-	-	<i>macentok</i>

bernama	<i>madan</i>	<i>mapeséngn</i>	<i>mawasta</i>	-
bernama	<i>madan</i>	<i>maparab</i>	<i>mawasta</i>	-
bersedia	<i>nyadia</i>	-	-	<i>misadia</i>
bersetubuh	<i>makatuk</i>	-	-	<i>makarma</i>
bersih	<i>kedas</i>	-	-	<i>resik</i>
bersih-2	<i>makekedas</i>	-	-	<i>mareresik</i>
bertambah	<i>maimbuh</i>	-	-	<i>maweweh</i>
bertanya	<i>matakon</i>	-	-	<i>matakén</i>
bertatap	<i>marepan</i>	-	-	<i>mapadu</i>
bertemu	<i>matemu</i>	-	-	<i>macunduk</i>
berteriak	<i>nyerit</i>	<i>ndulamé</i>	<i>nyerit</i>	-
berwibawa	<i>matelek</i>	-	-	<i>mawibhawa</i>
besar	<i>gedé</i>	-	-	<i>ageng</i>
besar/kekar	<i>abiuh</i>	-	-	-
besar	<i>anas</i>	-	-	-
beserta	<i>maruntut</i>	-	-	<i>maduluran</i>
besok	<i>binmani</i>	-	-	<i>bénjang</i>
betis	<i>betekan batis</i>	<i>langsang</i>	<i>betekan batis</i>	-
biarkan	<i>depin</i>	-	-	<i>bangyang</i>
biarkan	<i>endepang</i>	-	-	<i>bangyang</i>
biasa	<i>biasa</i>	-	-	<i>ketah</i>
biaya	<i>béa</i>	-	-	<i>prabia</i>
bibir	<i>bibih</i>	<i>lambé</i>	<i>bibih</i>	-
bibit	<i>bitit</i>	-	-	<i>winih/wiwit</i>

bicara	<i>raos</i>	<i>wecana</i>	<i>pajar, atur</i>	-
bicara	<i>omong</i>	<i>baos</i>	<i>pajar/atur</i>	-
bidang	<i>bidang</i>	-	-	<i>widang</i>
bidadari	<i>dedari</i>	-	-	<i>widiadari</i>
bijaksana	<i>wicaksana</i>	-	-	<i>wicaksana</i>
biji	<i>bija</i>	-	-	<i>wija</i>
binatang	<i>buron</i>	-	-	<i>sato/prani</i>
bingung	<i>paling</i>	-	-	<i>sisu</i>
birahi	<i>buang</i>	-	-	<i>kasmaran</i>
bisa	<i>bisa</i>	-	-	<i>midep</i>
bisa/dapat	<i>nyidang</i>	-	-	<i>prasida</i>
blibis	<i>blibis</i>	-	-	<i>drawata</i>
brangkat	<i>luas</i>	-	-	<i>lunga</i>
buah	<i>buah</i>	-	-	<i>woh</i>
buahpetir	<i>butuh</i>	<i>panta</i>	<i>butuh</i>	-
buat apa	<i>gena</i>	-	-	<i>anggé napi</i>
bubur	<i>bubuh</i>	-	-	<i>gendar</i>
buka	<i>ampakang</i>	-	-	<i>ampakang</i>
buku	<i>buku</i>	-	-	<i>pustaka</i>
bulan	<i>bulan</i>	-	-	<i>wulan</i>
bulu	<i>bulu</i>	-	-	<i>retih</i>
bulu mata	<i>bulun mata</i>	-	-	<i>ringring</i>
bulu padi	<i>medang</i>	-	-	<i>miang</i>
bumi	<i>tanah</i>	-	-	<i>pertiwi</i>
bumi	<i>gumi</i>	-	-	<i>jagat</i>

bunga	<i>bunga</i>	-	-	<i>sekar</i>
bungakan	<i>bungang</i>	-	-	<i>sekarang</i>
bungsil	<i>bungsil</i>	-	-	<i>biluk</i>
burung	<i>kedis</i>	-	-	<i>paksi</i>
butir	<i>bungkul</i>	-	-	<i>wiji</i>
bodoh	<i>belog</i>	-	-	<i>tambet</i>
bosan	<i>wadih</i>	<i>waneh</i>	<i>wadih</i>	-
bosan	<i>emed</i>	<i>waneh</i>	<i>wadih</i>	-
botak	<i>lengar</i>	<i>sulah</i>	<i>lengar</i>	-
botol	<i>pucung</i>	-	-	<i>botol</i>
brewok	<i>kalés</i>	<i>beris</i>	<i>kalés</i>	-
bumi	<i>gumi</i>	-	-	<i>jagat</i>
cabai	<i>tabia</i>	-	-	<i>cabé</i>
cabut	<i>amud</i>	-	-	-
cabut	<i>abut</i>	-	-	<i>unus</i>
cacat	<i>mala</i>	<i>cédangga</i>	<i>cacad</i>	-
cacing tanah	<i>abuati</i>	-	-	<i>tumuati</i>
cahaya	<i>sunar</i>	-	-	<i>téja/cahya</i>
camilan	<i>amikan</i>	-	-	<i>amikan</i>
campur	<i>agi</i>	-	-	<i>adon</i>
candu	<i>ampiun</i>	-	-	<i>ampiun</i>
canggung	<i>agang</i>	-	-	<i>agang</i>
cari	<i>alih</i>	-	-	<i>rereh</i>
carita	<i>satua</i>	-	-	<i>cerita</i>
cela/cacat	<i>cacad</i>	-	-	<i>céda/mala</i>

cenik	<i>cerik</i>	-	-	<i>alit</i>
cepat	<i>becat</i>	-	-	<i>gelis</i>
cepat	<i>encol</i>	-	-	<i>gelis</i>
cepat	<i>enggal</i>	-	-	<i>gelis</i>
cepat	<i>gangsar</i>	--	-	<i>gelis</i>
ceretan	<i>caratan</i>	-	-	<i>cecepan</i>
cerita	<i>gancaran</i>	-	-	<i>cerita</i>
ceroboh	<i>ampah</i>	-	-	<i>ampah</i>
cermin	<i>meka</i>	-	-	<i>cermi</i>
cincin	<i>bungkung</i>	<i>ali-ali</i>	<i>bungkung</i>	-
ciri	<i>ciri</i>	-	-	<i>cihna</i>
ciri, tafsir	<i>tetenger</i>	-	-	<i>anumana</i>
cium	<i>diman</i>	<i>aras</i>	<i>diman</i>	-
coba	<i>cobak</i>	-	-	<i>indayang</i>
cobalah	<i>indarang</i>	-	-	<i>indayang</i>
cocok	<i>adung</i>	-	-	<i>anut</i>
contoh	<i>conto</i>	-	-	<i>imba</i>
crewet	<i>lamis</i>	-	-	<i>lémés</i>
cuci	<i>baseh</i>	<i>wangsuh</i>	<i>wajik</i>	-
cuci	<i>umbah</i>	<i>wajik</i>	<i>wangsuh</i>	-
cuci muka	<i>masugi</i>	<i>maraup</i>	<i>masugi</i>	-
cucu	<i>cucu</i>	<i>putu</i>	<i>cucu</i>	-
cukup	<i>genep</i>	-	-	<i>tegep</i>
curiga	<i>cenidra</i>	-	-	<i>cenidra</i>
dada	<i>tangkah</i>	<i>dada</i>	<i>tangkah</i>	-

dagu	<i>cadik</i>	<i>lelénték</i>	<i>cadik</i>	-
dahak	<i>tengkak</i>	-	-	<i>tenak</i>
dahi	<i>gidat</i>	<i>lelata</i>	<i>gidat</i>	-
dahulu	<i>pidan</i>	-	-	<i>dumun, riin</i>
dalam	<i>tengah</i>	-	-	<i>jeroan</i>
dan	<i>muah</i>	-	-	<i>miwah</i>
dapat	<i>maan</i>	-	-	<i>polih</i>
pendapat	<i>pamineh</i>	<i>pamikayun</i>	<i>manah</i>	-
dapur	<i>paon</i>	<i>parantenan</i>	<i>pawaregan</i>	-
darah	<i>getih</i>	-	-	<i>rah</i>
dari	<i>uli</i>	-	-	<i>saking</i>
datang	<i>teka</i>	-	-	<i>rauh</i>
daun	<i>don</i>	-	-	<i>daun</i>
delapan	<i>kutus</i>	-	-	<i>asta, ulu</i>
darah	<i>getih</i>	-	-	<i>rah</i>
demikian	<i>kéto</i>	<i>sapunika</i>	<i>kénten</i>	-
dengan keras	<i>pang sanget</i>	-	-	<i>ping banget</i>
dengar	<i>dingeh</i>	<i>pireng</i>	<i>piragi</i>	-
depan	<i>malu</i>	<i>ajeng</i>	<i>arep</i>	-
depan	<i>aep</i>	<i>ajeng</i>	<i>arep</i>	-
deras	<i>parus</i>	-	-	<i>deres</i>
deras	<i>bales</i>	-	-	<i>rames</i>
deretan	<i>riringan</i>	-	-	<i>jajaran</i>
derma	<i>punia</i>	-	-	<i>punia</i>

destar	<i>udeng</i>	-	-	<i>destar</i>
dewasa	<i>kelih</i>	<i>anom</i>	<i>kelih</i>	-
di	<i>di/ba</i>	-	-	<i>ring</i>
di, pada	<i>di, sid</i>	-	-	<i>ring</i>
diam	<i>siep</i>	-	-	<i>meneng</i>
diam	<i>oyong</i>	<i>meneng</i>	<i>ngoyong</i>	-
diam	<i>nengil</i>	<i>meneng</i>	<i>mendep</i>	-
diam	<i>mendep</i>	<i>meneng</i>	<i>mendep</i>	-
dicari	<i>alihin</i>	-	-	<i>rerehin</i>
didapat	<i>bakat</i>	-	-	<i>keniang</i>
diharapkan	<i>agenang</i>	-	-	<i>aptiang</i>
dingin	<i>dingin</i>	-	-	<i>gesit</i>
dikurangi	<i>kakuangin</i>	-	-	<i>kakirangin</i>
dpakai	<i>kanggon</i>	-	-	<i>kanggén</i>
dipilih	<i>kapilih</i>	-	-	<i>kajudi</i>
dipuji	<i>kaajum</i>	-	-	<i>kapuji</i>
diri	<i>ukudan</i>	<i>anggan</i>	<i>sikian</i>	-
diri	<i>awak</i>	<i>angga</i>	<i>déwék</i>	-
disucikan	<i>kasuciang</i>	-	-	<i>kasuciang</i>
dituju	<i>katuju</i>	-	-	<i>jumujug</i>
di atas	<i>ba duur</i>	-	-	<i>ring luhur</i>
di bawah	<i>betén</i>	-	-	<i>ring sor</i>
di luar	<i>di sisi</i>	-	-	<i>ring jaba</i>
di sana	<i>ditu</i>	-	-	<i>irika</i>
di sini	<i>dini</i>	-	-	<i>iriki</i>

dua	<i>dua</i>	-	-	<i>kalih</i>
dua	<i>dadua</i>	-	-	<i>kekalih</i>
dua kali	<i>pindo</i>	-	-	<i>ping kalih</i>
dua puluh	<i>duang dasa</i>	-	-	<i>kalih dasa</i>
duahari	<i>kapuan</i>	-	-	<i>kalih rahina</i>
duaratus	<i>satak</i>	-	-	<i>satak</i>
duda/janda	<i>balu</i>	-	-	<i>walu</i>
duduk	<i>negak</i>	<i>malinggih</i>	<i>negak</i>	-
dupa	<i>dupa</i>	-	-	<i>asep</i>
duri	<i>dui</i>	-	-	<i>rui</i>
edar	<i>ideh</i>	-	-	<i>ider</i>
edar	<i>indeng</i>	-	-	<i>ider</i>
ekor	<i>ikut</i>	-	-	<i>ikuh</i>
emas	<i>emas</i>	-	-	<i>kencana</i>
empat	<i>pat</i>	-	-	<i>papat</i>
enam	<i>nem</i>	-	-	<i>nenem</i>
entaran	<i>endén</i>	-	-	<i>malih jebos</i>
era	<i>aab</i>	-	-	<i>pakibeh</i>
gadai	<i>gadé</i>	-	-	<i>sanda</i>
gajah	<i>gajah</i>	-	-	<i>asti</i>
gampang	<i>aluh/élah</i>	-	-	<i>dangan</i>
ganteng	<i>abra</i>	<i>acreng</i>	<i>abra</i>	-
ganti	<i>séh</i>	-	-	<i>gentos</i>
ganti	<i>ganti</i>	-	-	<i>gentos</i>
gantinin	<i>timbalin</i>	-	-	<i>gentosin</i>

garam	<i>uyah</i>	-	-	<i>tasik</i>
gatal	<i>genit</i>	-	-	<i>gatel</i>
gelang	<i>gelang</i>	<i>pingel</i>	<i>gelang</i>	-
gelisah	<i>uyang</i>	-	-	<i>osah</i>
gembira	<i>girang</i>	<i>rena</i>	<i>girang</i>	-
gempa	<i>linuh</i>	-	-	<i>lindu</i>
gemuk	<i>mokoh</i>	<i>ébuh</i>	<i>mokoh</i>	-
genggam	<i>gemel</i>	-	-	<i>gegem</i>
genta	<i>klénéng</i>	-	-	<i>bajra</i>
gertak	<i>amprag</i>	-	-	<i>amprag</i>
gigi	<i>gigi</i>	<i>untu</i>	<i>gigi</i>	-
gigit	<i>akes</i>	-	-	<i>akes</i>
gila	<i>buduh</i>	-	-	<i>édan</i>
gugu	<i>gugu</i>	-	-	<i>gega</i>
gugu	<i>sadin</i>	-	-	<i>gega</i>
gula	<i>gula</i>	-	-	<i>gendis</i>
gulung	<i>gulung</i>	-	-	<i>ringkes</i>
guna	<i>guna</i>	-	-	<i>pikenoh</i>
gunting	<i>gunting</i>	-	-	<i>gotra</i>
gunung	<i>gunung</i>	-	-	<i>giri</i>
guru	<i>guru</i>	-	-	<i>acarya</i>
gusi	<i>isit</i>	<i>lati</i>	<i>isit</i>	-
habis	<i>telah</i>	-	-	<i>telas</i>
habis	<i>ambles</i>	-	-	<i>telas</i>
hadiyah	<i>adiyah</i>	-	-	<i>adiyah</i>

hadirin pura	<i>patangkil</i>	-	-	<i>pamedek</i>
halaman	<i>natah</i>	-	-	<i>natar</i>
halangan	<i>alangan</i>	-	-	<i>piambeng</i>
halangan	<i>pialang</i>	-	-	<i>piambeng</i>
hamil	<i>beling</i>	<i>mobot</i>	<i>abot</i>	-
hamil tua	<i>ampag</i>	-	-	<i>ampag</i>
hampir	<i>das</i>	-	-	<i>tambis</i>
hampir	<i>imang</i>	-	-	<i>tambis</i>
hancur	<i>ajur</i>	-	-	<i>ajur</i>
hancur	<i>nyag</i>	-	-	<i>brasta</i>
hancur	<i>uug</i>	-	-	<i>rug</i>
handal	<i>cager</i>	-	-	<i>umandel</i>
hanya	<i>tuah</i>	-	-	<i>wantah</i>
hapus	<i>usap</i>	-	-	<i>usap</i>
harap	<i>ajap</i>	-	-	<i>apti</i>
harap	<i>ulati</i>	-	-	<i>apti</i>
harapan	<i>pangacep</i>	-	-	<i>pangapti</i>
harga	<i>aji</i>	-	-	<i>arga</i>
hari	<i>wai</i>	-	-	<i>rahina</i>
hari	<i>dina</i>	-	-	<i>rahina</i>
harimau	<i>macan</i>	-	-	<i>sardula</i>
hari gini	<i>kali jani</i>	-	-	<i>kali mangkin</i>
hari lahir	<i>otonan</i>	<i>odalan</i>	<i>otonan</i>	-
hasil	<i>asil</i>	-	-	<i>pikolih</i>
hati	<i>ati</i>	<i>angen</i>	-	<i>atti</i>

haus	<i>bedak</i>	<i>kasatan</i>	<i>bedak</i>	-
heboh	<i>iyur</i>	-	-	<i>ketah</i>
heboh	<i>ombé</i>	-	-	<i>biuh</i>
heran	<i>bengong</i>	-	-	<i>angob</i>
hewan	<i>ubuan</i>	-	-	<i>ingon-ingon</i>
hidam	<i>idam</i>	<i>rempini</i>	<i>idam</i>	-
hidang	<i>sagi</i>	<i>suguh</i>	<i>sagi</i>	-
hidangan	<i>sajian</i>	-	-	<i>pisuguh</i>
hidung	<i>cunguh</i>	<i>irung</i>	<i>cunguh</i>	-
hidup	<i>idup</i>	<i>nyeneng</i>	<i>urip</i>	-
hijau	<i>ijo</i>	-	-	<i>wilis</i>
hilang	<i>ilang</i>	<i>ical</i>	<i>ilang</i>	-
hinap	<i>inep</i>	<i>rerep</i>	<i>inep</i>	-
hingga	<i>kayang</i>	-	-	<i>kantos</i>
hiri	<i>iri</i>	<i>irsia</i>	<i>iri</i>	-
hisap	<i>sesep</i>	<i>tayub</i>	<i>sesep</i>	-
hitam	<i>selem</i>	-	-	<i>ireng</i>
hitung	<i>itung</i>	-	-	<i>wilang</i>
hujan	<i>ujan</i>	-	-	<i>sabeh</i>
hulu kepala	<i>pabaan</i>	<i>siwaduara</i>	<i>wunwunan</i>	-
hutan	<i>alas</i>	-	-	<i>wana</i>
ia	<i>ia</i>	<i>ida, dané</i>	<i>ipun</i>	-
ibu	<i>mémé</i>	<i>biang</i>	<i>mémé</i>	-
ibujari	<i>inanlima</i>	<i>ibuguli</i>	<i>inanlima</i>	-
ikan	<i>bé</i>	-	-	<i>ulam</i>

ikat	<i>tegul</i>	-	-	<i>banda</i>
Ikat pingang	<i>sabuk</i>	<i>papetet</i>	<i>sabuk</i>	-
iklas	<i>elas</i>	-	-	<i>lalis</i>
ikut	<i>milu</i>	-	-	<i>milet</i>
ikut	<i>bareng</i>	-	-	<i>sareng</i>
ilalang	<i>ambengan</i>	-	-	<i>warikusa</i>
ilmu	<i>ajah</i>	-	-	<i>aji</i>
ilmu hitam	<i>pengléakan</i>	<i>pangiwa</i>	<i>penéstian</i>	-
imbuhan	<i>wewehan</i>	-	-	<i>wewehan</i>
ingat	<i>inget</i>	-	-	<i>éling</i>
ingin	<i>dot</i>	-	-	<i>meled</i>
ingin sekali	<i>sarat</i>	<i>pisereng</i>	<i>kedeh</i>	-
ingkar	<i>linyok</i>	-	-	<i>piwal</i>
ingus	<i>téngés</i>	<i>lémes</i>	<i>téngés</i>	-
ini	<i>ené</i>	-	-	<i>puniki</i>
inti, isi	<i>unteng</i>	-	-	<i>daging, isi</i>
ipar	<i>ipah</i>	<i>ipén</i>	<i>ipah</i>	-
iris	<i>iyis</i>	-	-	<i>iris</i>
isi	<i>isi</i>	-	-	<i>daging</i>
isteri	<i>kurenan</i>	<i>rabi</i>	<i>kurenan</i>	-
istirahat	<i>merérén</i>	<i>mararéan</i>	<i>masandekn</i>	-
isyarat	<i>wangsit</i>	-	-	<i>sipta</i>
itol	<i>tiktik</i>	-	-	<i>klentit</i>
itu	<i>ento</i>	-	-	<i>punika</i>
iya	<i>nah</i>	-	-	<i>inggih</i>

jadi	<i>tulus</i>	<i>payu</i>	<i>durus</i>	-
jaga	<i>ijeng</i>	-	-	<i>kemit</i>
jahat	<i>corah</i>	-	-	<i>dusta</i>
jajan	<i>jaja</i>	-	-	<i>sanganan</i>
jalan	<i>rurung</i>	-	-	<i>margi</i>
jalannya	<i>pajalané</i>	-	-	<i>pamarginé</i>
jalan-jalan	<i>nglindeng</i>	<i>masesanjan</i>	<i>nglindeng</i>	-
jangan	<i>eda</i>	-	-	<i>sampunang</i>
janji	<i>sobaya</i>	-	-	<i>semaya</i>
janji	<i>sangi</i>	-	-	<i>sasaudan</i>
kaul	<i>sesangi</i>	-	-	<i>punagi</i>
jantung	<i>pusuhan</i>	-	-	<i>pusuhan</i>
janur	<i>busung</i>	-	-	<i>janur</i>
jarang	<i>kapah</i>	-	-	<i>arang</i>
jari	<i>jriji</i>	<i>guli</i>	<i>jriji</i>	-
jari kaki	<i>jrijin batis</i>	<i>gulin cokor</i>	<i>jrijin batis</i>	
jari manis	<i>anamika</i>	-	-	-
Jari tangan	<i>jrijin lima</i>	<i>guli tangan</i>	<i>jrijin lima</i>	
jatuh	<i>ulung</i>	-	-	<i>runtuh</i>
jatuh	<i>labuh</i>	<i>runtuh</i>	<i>labuh</i>	-
jejaka	<i>truna</i>	-	-	<i>truni</i>
jejer	<i>ambiar</i>	-	-	<i>ambiar</i>
berjejer	<i>ngambiar</i>	-	-	<i>ngambiar</i>
jelek	<i>kasar</i>	-	-	<i>kaon</i>
jemput	<i>pagpag</i>	<i>pendak</i>	<i>pagpag</i>	-

jenggot	<i>jénggot</i>	<i>rawé</i>	<i>jénggot</i>	-
jika/kalau	<i>lamun</i>	-	-	<i>yéning</i>
jika	<i>yen</i>	-	-	<i>yéning</i>
jika	<i>yen</i>	-	-	<i>pradé</i>
ambil	<i>jemak</i>	-	-	<i>ambil</i>
jual	<i>adep</i>	-	-	<i>adol</i>
juara	<i>juara</i>	-	-	<i>jayanti</i>
juga	<i>masi</i>	-	-	<i>taler</i>
juru bicara	<i>juru raos</i>	-	-	<i>juru baos</i>
kabar	<i>kabar</i>	-	-	<i>gatra</i>
kaca mata	<i>kaca mata</i>	-	-	<i>kasna</i>
kacau	<i>adur</i>	-	-	<i>awor</i>
kadang-2	<i>napkala</i>	-	-	<i>padgata</i>
kagum	<i>ngon</i>	<i>angob</i>	<i>ngon</i>	-
kain	<i>kamen</i>	<i>wastra</i>	<i>kamen</i>	-
kakak (pr.)	<i>embok</i>	<i>raka</i>	<i>embok</i>	-
kakek	<i>pekad</i>	<i>kakiang</i>	<i>pekad</i>	-
kaki	<i>batis</i>	<i>cokor</i>	<i>buntut</i>	-
kalah	<i>kalah</i>	-	-	<i>kasor</i>
kalah	<i>kalah</i>	-	-	<i>kaon</i>
kali	<i>pang</i>	-	-	<i>ping</i>
kambuh	<i>ngentah</i>	-	-	<i>kumat</i>
kampuh	<i>saput</i>	-	-	<i>kampuh</i>
kanan	<i>kenawan</i>	-	-	<i>tengen</i>
kangen	<i>kangen</i>	-	-	<i>kapingon</i>

kapur	<i>pamor</i>	-	-	<i>apuh</i>
karang	<i>gurit</i>	-	-	<i>kawi</i>
karang	<i>kaang</i>	-	-	<i>karang</i>
karangan	<i>karangan</i>	-	-	<i>reriptan</i>
karena	<i>krana</i>	-	-	<i>duaning</i>
kasta	<i>wangsa</i>	-	-	<i>wangsa</i>
kasur	<i>kasur</i>	-	-	<i>tilam</i>
kata	<i>kruna</i>	-	-	<i>kruna</i>
katakan	<i>orahang</i>	-	-	<i>nikang</i>
kata sambutan	<i>sembrama</i> <i>wecana</i>	-	-	<i>sembrama</i> <i>wecana</i>
kawin	<i>ngantén</i>	-	-	<i>mawiwaha</i>
kayu	<i>kayu</i>	-	-	<i>taru</i>
keadaan	<i>kadaan</i>	-	-	<i>kawéntenan</i>
keadaan	<i>kadaan</i>	-	-	<i>kahanan</i>
kebetulan	<i>kabenengan</i>	-	-	<i>katepetan</i>
kecil	<i>cenik</i>	-	-	<i>alit</i>
kecilan	<i>cenikan</i>	-	-	<i>alitan</i>
kedudukan	<i>tegak</i>	-	-	<i>linggih</i>
keguguran	<i>karuron</i>	-	-	<i>brunaha</i>
kelingking	<i>kacing</i>	<i>cililingan</i>	<i>kacing</i>	-
keliaran	<i>seliweran</i>	-	-	<i>seliweran</i>
keluar	<i>pesu</i>	<i>medal</i>	<i>metu</i>	<i>medal</i>
keluarga	<i>kadang</i>	-	-	<i>wargi</i>
keluarga	<i>braya</i>	<i>kulawarga</i>	<i>nyama</i>	-

kemana	<i>kija</i>	-	-	<i>lunga kija</i>
kemari	<i>mai</i>	-	-	<i>meriki</i>
kemarin	<i>ibi</i>	-	-	<i>dibi</i>
kembali	<i>mabalik</i>	-	-	<i>mawali</i>
kendaraan	<i>motor</i>	<i>palinggian</i>	<i>motor</i>	-
kentut	<i>ngentut</i>	-	-	<i>ngampru</i>
kekayaan	<i>kasugihan</i>	-	-	<i>kawibuhan</i>
kelapa	<i>nyuh</i>	-	-	<i>kelapa</i>
kelelawar	<i>lelawah</i>	-	-	<i>ambana</i>
kelihatan	<i>ngenah</i>	-	-	<i>makanten</i>
kena	<i>kena</i>	-	-	<i>keni</i>
kencing	<i>ngenceh</i>	<i>mawarih</i>	<i>mabanyu</i>	-
kentongan	<i>kulkul</i>	-	-	<i>gendongan</i>
kentut	<i>entut</i>	<i>ampru</i>	<i>entut</i>	-
kenyang	<i>betek</i>	<i>waneh</i>	<i>wareg</i>	-
kepala	<i>tendas</i>	<i>prabu</i>	<i>sirah</i>	-
kepala	<i>kepala</i>	-	-	<i>manggala</i>
kepepet	<i>kaselek</i>	-	-	<i>kaelek</i>
kepintaran	<i>kaduegan</i>	-	-	<i>kawikanan</i>
keputusan	<i>pararem</i>	-	-	<i>pararem</i>
kera	<i>bojog</i>	-	-	<i>wenara</i>
kerabat	<i>nyama</i>	-	-	<i>sameton</i>
keramas	<i>ambuh</i>	-	-	<i>keramas</i>
keramat	<i>tenget</i>	-	-	<i>pingit</i>
keras	<i>sanget</i>	-	-	<i>banget</i>

kereta	<i>cikar</i>	-	-	<i>kréta</i>
kering	<i>aking</i>	-	-	<i>aking</i>
keringat	<i>peluh</i>	-	-	<i>pringet</i>
keris	<i>kadutan</i>	-	-	<i>sungklit</i>
kerja	<i>gaé</i>	-	-	<i>karya</i>
kerjakan	<i>gaénang</i>	-	-	<i>karyanang</i>
kerongkong	<i>kolongan</i>	-	-	<i>kekulung</i>
keruh	<i>kutek</i>	-	-	<i>kutek</i>
kesana	<i>kema</i>	-	-	<i>merika</i>
kesini	<i>mai</i>	-	-	<i>meriki</i>
kesulitan	<i>pakéweh</i>	-	-	<i>pakéwuh</i>
ketela	<i>keséla</i>	-	-	<i>lambon</i>
ketetapan	<i>ketetapan</i>	-	-	<i>kapastikan</i>
ketiga	<i>nomor telu</i>	-	-	<i>kapingtiga</i>
ketika	<i>duges</i>	-	-	<i>duk,daweg</i>
ketombe	<i>lampah</i>	-	-	<i>kepur</i>
ketua	<i>kelian</i>	-	-	<i>manggala</i>
ketupat	<i>tipat</i>	-	-	<i>anaman</i>
keturunan	<i>sentana</i>	-	-	<i>pretisentana</i>
ketiak	<i>sipah</i>	<i>apitan</i>	<i>sipah</i>	-
ketika	<i>sedek</i>	-	-	<i>risedek</i>
kibaskan	<i>amputang</i>	-	-	<i>amputang</i>
kira	<i>kadén</i>	<i>sengguh</i>	<i>manahin</i>	-
kira-kira	<i>irib/mirib</i>	-	-	<i>inab/minab</i>
kiri	<i>kébot</i>	-	-	<i>kiwa</i>

konon	<i>koné</i>	-	-	<i>kocap</i>
korban	<i>caru</i>	-	-	<i>tawur</i>
korek api	<i>colok</i>	-	-	<i>korék</i>
kosong	<i>puyung</i>	-	-	<i>puyung</i>
kotor	<i>menyi</i>	-	-	<i>dekil</i>
kotor	<i>sebel</i>	-	-	<i>leteh</i>
kuah	<i>kuah</i>	-	-	<i>kancuh</i>
kuali	<i>pangoréng</i>	-	-	<i>keté-keté</i>
kuku	<i>kuku</i>	<i>naka</i>	<i>kuku</i>	-
kukuh	<i>langgeng</i>	-	-	<i>pageh</i>
kulit	<i>kulit</i>	-	-	<i>carma</i>
kumis	<i>kumis</i>	<i>cerawis</i>	<i>kumis</i>	-
kumpul	<i>punduh</i>	-	-	<i>pupul</i>
kumpulkan	<i>punduhang</i>	-	-	<i>pupulang</i>
kumur	<i>kemuh</i>	-	-	<i>kurah</i>
kurang	<i>kuang</i>	-	-	<i>kirang</i>
kurus	<i>berag</i>	<i>kéris</i>	<i>berag</i>	-
kusir	<i>kusir</i>	-	-	<i>serati</i>
kutu	<i>kutu</i>	-	-	<i>pépéstan</i>
lagi	<i>buin</i>	-	-	<i>malih</i>
lagipula	<i>buina</i>	-	-	<i>samaliha</i>
lagu	<i>gending</i>	-	-	<i>gita</i>
lahir	<i>lekad</i>	<i>mijil</i>	<i>embas</i>	-
lain	<i>lén</i>	-	-	<i>liantios</i>
lain kali	<i>manian</i>	-	-	<i>bénjangan</i>

<i>laki</i>	<i>muani</i>	-	-	<i>lanang</i>
<i>laku</i>	<i>laku</i>	-	-	<i>durus</i>
<i>lalat</i>	<i>buyung</i>	-	-	<i>laler</i>
<i>lalu</i>	<i>lantas</i>	-	-	<i>raris</i>
<i>lama</i>	<i>makelo</i>	-	-	<i>sué</i>
<i>lama</i>	<i>kuno</i>	-	-	<i>lami</i>
<i>lambat</i>	<i>telat</i>	-	-	<i>kasépan</i>
<i>lampu</i>	<i>damar</i>	-	-	<i>suar</i>
<i>lancar</i>	<i>lancar</i>	-	-	<i>antar</i>
<i>lantaran</i>	<i>ulian</i>	-	-	<i>sangkaning</i>
<i>lapar</i>	<i>seduk</i>	<i>luwé</i>	<i>seduk</i>	-
<i>lapis</i>	<i>ambal</i>	-	-	<i>ambal</i>
<i>lapor</i>	<i>lapur</i>	-	-	<i>sadok</i>
<i>laporkan</i>	<i>repotang</i>	-	-	<i>sadokang</i>
<i>laris</i>	<i>lais</i>	-	-	<i>laris</i>
<i>laut</i>	<i>pasih</i>	-	-	<i>segara</i>
<i>lawan</i>	<i>musuh</i>	-	-	<i>meseh</i>
<i>lawar</i>	<i>lawar</i>	-	-	<i>anyang</i>
<i>lazim</i>	<i>lumrah</i>	-	-	<i>ketah</i>
<i>lebih</i>	<i>lebih</i>	-	-	<i>lintang</i>
<i>leher</i>	<i>baong</i>	<i>kanta</i>	<i>beher</i>	-
<i>lengah</i>	<i>ngléwa</i>	-	-	<i>lénga</i>
<i>lengan</i>	<i>lengen</i>	<i>lungayan</i>	<i>lengen</i>	-
<i>lengkap</i>	<i>genep</i>	-	-	<i>tegep</i>
<i>lepas</i>	<i>kelés</i>	-	-	<i>lepas</i>

lestari	<i>lestari</i>	-	-	<i>werdi</i>
lestarian	<i>lestariang</i>	-	-	<i>werdiang</i>
letak	<i>tongos</i>	-	-	<i>genah</i>
lewat	<i>liwat</i>	-	-	<i>lintang</i>
liang	<i>lega</i>	-	-	<i>lédang</i>
lidah	<i>layah</i>	<i>ilat</i>	<i>layah</i>	-
lihat	<i>tolih</i>	<i>cingak</i>	<i>tingal</i>	-
lintas	<i>entas</i>	-	-	<i>lintang</i>
lipstik	<i>énci</i>	-	-	<i>énci</i>
lolok	<i>celak</i>	<i>purus</i>	<i>celak</i>	-
lomba	<i>lomba</i>	-	-	<i>lomba</i>
luar	<i>sisi</i>	-	-	<i>jaba</i>
luas	<i>linggah</i>	-	-	<i>jimbar</i>
ludah	<i>paes</i>	-	-	<i>widuh</i>
luka	<i>matatu</i>	<i>kanin</i>	<i>sida</i>	-
lulur	<i>boréh</i>	-	-	<i>odak</i>
lupa	<i>engsap</i>	-	-	<i>lali</i>
lutut	<i>entud</i>	-	-	<i>lentur</i>
maaf	<i>maaf</i>	<i>ampura</i>	<i>aksama</i>	-
mabuk	<i>punyah</i>	-	-	<i>maha</i>
madu	<i>madu</i>	-	-	<i>menyan</i>
mahkota	<i>gelungan</i>	-	-	<i>bawa</i>
makan	<i>madaar</i>	<i>marayunan</i>	<i>ngajeng</i>	-
makanan	<i>dedaran</i>	<i>rayunan</i>	<i>ajengan</i>	-
malam	<i>peteng</i>	-	-	<i>wengi</i>

malu	<i>lek/kimud</i>	-	-	<i>kémad</i>
mampir	<i>singgah</i>	-	-	<i>simpang</i>
mampu	<i>mampuh</i>	-	-	<i>mrasidang</i>
mana	<i>encén</i>	-	-	<i>sané encén</i>
mandi	<i>mandus</i>	<i>masiram</i>	<i>mandus</i>	-
mangga	<i>poh</i>	-	-	<i>getas</i>
mangkrak	<i>nungkak</i>	-	-	<i>mandeg</i>
marah	<i>pedih</i>	<i>duka</i>	<i>pedih</i>	-
marahi	<i>pedihin</i>	<i>dukain</i>	<i>gedegin</i>	-
masih	<i>enu</i>	-	-	<i>kari/kantun</i>
masuk	<i>macelep</i>	<i>ngranjing</i>	<i>macelep</i>	-
masyarakat	<i>masyarakat</i>	-	-	<i>parajana</i>
mata	<i>mata</i>	<i>panyingakan</i>	<i>paningalan</i>	-
matahari	<i>matanai</i>	-	-	<i>surya</i>
matang	<i>lebeng</i>	-	-	<i>rateng</i>
mau	<i>nyak</i>	<i>kayun, arsa</i>	<i>nyak</i>	-
mayat	<i>wangké</i>	<i>layon</i>	<i>watang</i>	-
melapor	<i>nglapur</i>	-	-	<i>masadok</i>
melawan	<i>nglawan</i>	<i>ngarepin</i>	<i>magutin</i>	-
melihat	<i>ngenot</i>	<i>nyingakin</i>	<i>ngeton</i>	-
memahami	<i>ngresepин</i>	-	-	<i>nelebin</i>
memaksa	<i>maksa</i>	-	-	<i>marikosa</i>
memang	<i>mula</i>	-	-	<i>kamulan</i>
memasak	<i>nyakan</i>	-	-	<i>ngrateng</i>
membaca	<i>maca</i>	-	-	<i>ngwacén</i>

membantu	<i>nulungin</i>	-	-	<i>ngwantu</i>
membasuh	<i>ngumbah</i>	<i>ngwangsuh</i>	<i>ngwajikin</i>	-
membela	<i>mélanin</i>	-	-	<i>paramabéla</i>
memberi	<i>maang</i>	<i>ngicén</i>	<i>nguéhin</i>	-
memberitahu	<i>ngorahin</i>	<i>nganikain</i>	<i>ngénkén</i>	-
memindahkan	<i>ngisidang</i>	-	-	<i>ngingsirang</i>
meminjam	<i>nyilih</i>	-	-	<i>nyelang</i>
memulai	<i>nyumunin</i>	-	-	<i>ngawitin</i>
menang	<i>menang</i>	-	-	<i>jaya</i>
menangani	<i>ngurusin</i>	-	-	<i>nanganin</i>
menangis	<i>ngeling</i>	<i>nangis</i>	<i>ngeling</i>	-
mendadak	<i>nadak</i>	-	-	<i>pranagata</i>
mendengar	<i>ningeh</i>	<i>mireng</i>	<i>miragi</i>	-
menek	<i>naik</i>	-	-	<i>munggah</i>
menerima	<i>nerima</i>	-	-	<i>nampénin</i>
menemui	<i>nepukin</i>	-	-	<i>manggihin</i>
mengantuk	<i>nguyuk</i>	<i>arif</i>	<i>nguyuk</i>	-
mengadili	<i>ngadilin</i>	-	-	<i>nepasin</i>
mengajak	<i>ngajak</i>	-	-	<i>ngiring</i>
mengapa	<i>ngudiang</i>	-	-	<i>ngéngkén</i>
mengidam	<i>ngidam</i>	<i>ngrempini</i>	<i>ngidam</i>	-
mengikuti	<i>nugtug</i>	-	-	<i>nginutin</i>
menginap	<i>nginep</i>	<i>marerep</i>	<i>nginep</i>	-
menghadap	<i>tangkil</i>	-	-	<i>pedek</i>
menghitung	<i>meték</i>	-	-	<i>ngwilang</i>

mengucapkan	<i>ngucapang</i>	-	-	<i>ngojarang</i>
mengungsi	<i>ngungsi</i>	-	-	<i>ngungsi</i>
mengukuhkan	<i>ngukuhin</i>	-	-	<i>mikukuhin</i>
menimpakan	<i>nibakang</i>	-	-	<i>niwakang</i>
meninggal	<i>mati</i>	<i>séda, lebar</i>	<i>padem</i>	-
meninggalkan	<i>ngalahin</i>	-	-	<i>ninggalin</i>
menitis	<i>numadi</i>	-	-	<i>numateng</i>
menjadi	<i>dadi</i>	-	-	<i>manados</i>
menjamu	<i>nyangu</i>	-	-	<i>nyangu</i>
menjawab	<i>nyawab</i>	-	-	<i>nyawis</i>
menonton	<i>mabalih</i>	-	-	<i>nonton</i>
menuju	<i>ngojog</i>	-	-	<i>jumujug</i>
menuruti	<i>nuutin</i>	-	-	<i>nginutin</i>
menyahut	<i>nyautin</i>	-	-	<i>nyaurin</i>
menyamai	<i>matuhin</i>	-	-	<i>matehin</i>
menyapa	<i>nyapa</i>	-	-	<i>nyangra</i>
menyapu	<i>nyampat</i>	-	-	<i>nyapuh</i>
menyesal	<i>nyesel</i>	-	-	<i>piangen</i>
menyelidiki	<i>nylidikin</i>	-	-	<i>nyelehin</i>
menyiarkan	<i>nyiarang</i>	-	-	<i>nyobyahang</i>
menyuruh	<i>nundén</i>	<i>nganikain</i>	<i>ngonkon</i>	-
merah	<i>barak</i>	-	-	<i>bang</i>
merasa	<i>marasa</i>	-	-	<i>rumasa</i>
merepotkan	<i>ngrépotin</i>	-	-	<i>mikobetin</i>
meresmikan	<i>ngresmiang</i>	-	-	<i>mikukuhang</i>

mewah	<i>agé</i>	-	-	<i>agia</i>
milik	<i>gelah</i>	<i>drué</i>	<i>derbé</i>	-
mimpi	<i>ngipi</i>	<i>nyumpena</i>	<i>ngipi</i>	-
minyak	<i>lengis</i>	-	-	<i>minyak</i>
minggat	<i>magedi</i>	-	-	<i>matilar</i>
minta	<i>ngidih</i>	<i>ngedih</i>	<i>nunas</i>	-
minta maaf	<i>ngidih</i> <i>pelih</i>	-	-	<i>nunas</i> <i>ampura</i>
minum	<i>nginem</i>	-	-	<i>nginum</i>
mirip	<i>masaih</i>	-	-	<i>sumaih</i>
miskin	<i>lacur</i>	-	-	<i>tiwas</i>
momong	<i>empu</i>	-	-	<i>emban</i>
mujur	<i>aget</i>	-	-	<i>sadia</i>
muka	<i>mua</i>	<i>prerai</i>	<i>mua</i>	-
mulia	<i>utama</i>	-	-	<i>utami</i>
mulut	<i>bungut</i>	-	-	<i>cangkem</i>
murah	<i>mudah</i>	-	-	<i>murah</i>
musuh	<i>musuh</i>	-	-	<i>meseh</i>
nafas	<i>angkihan</i>	-	-	<i>angsengan</i>
naik	<i>menék</i>	-	-	<i>munggah</i>
nama	<i>adan</i>	<i>peséngan</i>	<i>wasta</i>	-
nantian	<i>nyanan</i>	-	-	<i>malih jebos</i>
narasumber	<i>narawakia</i>	-	-	<i>narawakia</i>
nasi	<i>nasi</i>	<i>rayunan</i>	<i>ajengan</i>	-
nasihat	<i>pitutur</i>	-	-	<i>piteket</i>

negara	<i>negara</i>	-	-	<i>panegara</i>
nenek	<i>dadong</i>	<i>niang</i>	<i>nini</i>	-
normal	<i>enteg</i>	-	-	<i>degdeg</i>
nyamuk	<i>legu</i>	-	-	<i>angkitan</i>
obat	<i>ubad</i>	-	-	<i>tamba</i>
oleh	<i>ban</i>	<i>olih</i>	<i>antuk</i>	-
oleh-oleh	<i>gapgapan</i>	-	-	<i>rarapan</i>
orang	<i>anak</i>	-	-	<i>jadma</i>
orangtua	<i>rerama</i>	-	-	<i>lelingsir</i>
otak	<i>otak</i>	-	-	<i>untek</i>
pacar	<i>tunangan</i>	<i>tetagon</i>	<i>gegélan</i>	-
padi	<i>padi</i>	<i>pantun</i>	<i>pari</i>	<i>pantun</i>
paha	<i>paa</i>	<i>pupu</i>	<i>paa</i>	-
pahit	<i>pait</i>	-	-	<i>tikta</i>
pakan	<i>daar</i>	<i>rayun</i>	<i>ajeng</i>	<i>ajeng</i>
pakaian	<i>panganggo</i>	-	-	<i>panganggé</i>
paksa	<i>paksa</i>	-	-	<i>parikosa</i>
paling	<i>paling</i>	-	-	<i>pinih</i>
paman	<i>uwa</i>	-	-	<i>jungwa</i>
panas	<i>kebus</i>	-	-	<i>gerah</i>
pancuran	<i>pancoran</i>	-	-	<i>pancoran</i>
pandai	<i>dueg</i>	<i>pradnyan</i>	<i>wikan</i>	-
pangkuhan	<i>pabinan</i>	-	-	<i>pabinan</i>
panitia	<i>panitia</i>	-	-	<i>prawartaka</i>
panjang	<i>lantang</i>	-	-	<i>panjang</i>

pantai	<i>pasisi</i>	-	-	<i>tepisiring</i>
pantas	<i>pantes</i>	-	-	<i>kapatut</i>
pantat	<i>jít</i>	<i>silit</i>	<i>jít</i>	-
parfum	<i>aér</i>	-	-	<i>aér</i>
parutan	<i>kikihan</i>	-	-	<i>parutan</i>
pasal	<i>pasal</i>	-	-	<i>paos</i>
pasar	<i>peken</i>	-	-	<i>pasar</i>
pasti	<i>pasti</i>	-	-	<i>janten</i>
payah	<i>kenyel</i>	-	-	<i>leson</i>
payudara	<i>nyonyo</i>	-	-	<i>susu</i>
payung	<i>pajeng</i>	-	-	<i>tedung</i>
patokan	<i>patokan</i>	-	-	<i>sakaguru</i>
pecah	<i>belah</i>	-	-	<i>belah</i>
pecahkan	<i>belahang</i>	-	-	<i>belahang</i>
pedoman	<i>ancer-2</i>	-	-	<i>sepatsiku</i>
peduli	<i>rungu</i>	-	-	<i>urati</i>
pegang	<i>gisi</i>	-	-	<i>gambel</i>
pegangan	<i>gegisian</i>	-	-	<i>gegamelan</i>
pekerjaan	<i>pagaén</i>	-	-	<i>pakaryan</i>
pelan	<i>adéng</i>	-	-	<i>alon</i>
pelayan	<i>pangayah</i>	-	-	<i>panyladé</i>
pelihara	<i>piara</i>	-	-	<i>upapira</i>
pelipis	<i>péléngan</i>	<i>pepelis</i>	<i>péléngan</i>	-
pemberian	<i>pabaang</i>	-	-	<i>pawéwéh</i>
pembina	<i>panuntun</i>	-	-	<i>panuntun</i>

pencuri	<i>maling</i>	-	-	<i>duratmaka</i>
pendek	<i>bawak</i>	-	-	<i>cendek</i>
pengabdian	<i>yasakérti</i>	-	-	<i>yasakérti</i>
pengembala	<i>pangangon</i>	-	-	<i>gopala</i>
penghabisan	<i>panyuud</i>	-	-	<i>panguntat</i>
penuh	<i>bek</i>	-	-	<i>sarat</i>
penyakit	<i>panyakit</i>	-	-	<i>pinungkan</i>
penyebab	<i>wiwilan</i>	-	-	<i>wiwilan</i>
pépék	<i>pék/teli</i>	<i>serira</i>	<i>pék</i>	-
perang	<i>siat</i>	-	-	<i>yuda</i>
percaya	<i>precaya</i>	-	-	<i>ngega</i>
percik	<i>ketis</i>	-	-	<i>sirat</i>
percuma	<i>nyalah</i>	-	-	<i>nyalit</i>
perempatan	<i>pempatan</i>	-	-	<i>catur muka</i>
perempuan	<i>luh</i>	-	-	<i>isteri</i>
pergi	<i>luas</i>	-	-	<i>lunga</i>
perhatian	<i>rungu</i>	-	-	<i>renga/urati</i>
perhiasan	<i>payasan</i>	-	-	<i>uparengga</i>
periksa	<i>préksa</i>	-	-	<i>turéksa</i>
perilaku	<i>tingkah</i>	-	-	<i>parisolah</i>
perintah	<i>perintah</i>	-	-	<i>titah</i>
peringatan	<i>patinget</i>	-	-	<i>pakéling</i>
permandian	<i>kayehan</i>	-	-	<i>béjian</i>
permintaan	<i>pangidih</i>	<i>pangarsa</i>	<i>pinunas</i>	-
permisi	<i>tabik</i>	-	-	<i>sugra</i>

pernah	<i>taén</i>	-	-	<i>naenan</i>
persoalan	<i>paundukan</i>	-	-	<i>paindikan</i>
pertama	<i>pratama</i>	-	-	<i>pratama</i>
pertemuan	<i>patemon</i>	-	-	<i>patemon</i>
pertolongan	<i>pitulung</i>	-	-	<i>wantuan</i>
perut	<i>basang</i>	<i>garba</i>	<i>waduk</i>	-
perlu	<i>perlu</i>	-	-	<i>mabuат</i>
permata	<i>soca</i>	-	-	<i>soca</i>
peserta	<i>pamilet</i>	-	-	<i>pamilet</i>
pesimis	<i>sengsaya</i>	-	-	<i>sumendia</i>
petik	<i>alap</i>	-	-	<i>alap</i>
pidato	<i>pidato</i>	-	-	<i>pidarta</i>
pintar	<i>dueg</i>	<i>pradnyan</i>	<i>wikan</i>	-
pinggul	<i>bokongan</i>	-	-	<i>wangkong</i>
pikir	<i>keneh</i>	<i>kayun</i>	<i>manah</i>	-
pikiran	<i>pamineh</i>	<i>pikayun</i>	<i>manah</i>	-
pindah	<i>makisid</i>	-	-	<i>késah</i>
pinjam	<i>silih</i>	-	-	<i>selang</i>
pinta	<i>idih</i>	<i>arsang</i>	<i>tunas</i>	-
pintu	<i>jelanan</i>	-	-	<i>kori</i>
pipi	<i>pipi</i>	<i>pangarasan</i>	<i>pipi</i>	-
pisah	<i>palas</i>	-	-	<i>pasah</i>
pisau	<i>tiuk</i>	-	-	<i>lémat</i>
pitu	<i>tujuh</i>	-	-	<i>sapta</i>
pohon	<i>punya</i>	-	-	<i>taru</i>

<i>potong</i>	<i>getep</i>	-	-	<i>tebas</i>
<i>profesi</i>	<i>geginan</i>	-	-	<i>swagina</i>
<i>pucat</i>	<i>coong</i>	-	-	<i>ucem</i>
<i>puja</i>	<i>puja</i>	-	-	<i>rastiti</i>
<i>pulang</i>	<i>mulih</i>	<i>mantuk</i>	<i>budal</i>	-
<i>pulau</i>	<i>pulo</i>	-	-	<i>dwipa/pulo</i>
<i>puluhibuan</i>	<i>dasatalian</i>	-	-	<i>laksan</i>
<i>punggung</i>	<i>tundun</i>	-	-	<i>gigir</i>
<i>pura</i>	<i>pura</i>	-	-	<i>pura</i>
<i>pura keluarga</i>	<i>sanggah</i>	-	-	<i>pamerajan</i>
<i>pusar</i>	<i>pungsed</i>	<i>puser</i>	<i>udel</i>	-
<i>pusing</i>	<i>pengeng</i>	-	-	<i>langu</i>
<i>putar</i>	<i>linderang</i>	-	-	<i>iderang</i>
<i>putih</i>	<i>putih</i>	-	-	<i>petak</i>
<i>putus</i>	<i>pegat</i>	-	-	<i>putung</i>
<i>putusan</i>	<i>kaputusan</i>	-	-	<i>pararem</i>
<i>racun</i>	<i>cetik</i>	-	-	<i>wisia</i>
<i>ragu</i>	<i>gabeng</i>	-	-	<i>marma</i>
<i>raja</i>	<i>raja</i>	-	-	<i>narendra</i>
<i>rajin</i>	<i>rajin</i>	-	-	<i>jemet</i>
<i>raksasa</i>	<i>raksasa</i>	-	-	<i>détya</i>
<i>rakus</i>	<i>rengka</i>	-	-	<i>angop</i>
<i>rakyat</i>	<i>rakyat</i>	-	-	<i>parajana</i>
<i>ramah</i>	<i>ajér</i>	-	-	<i>ajér</i>
<i>ramai</i>	<i>ramé</i>	-	-	<i>ramia</i>

rambut	<i>bok</i>	-	-	<i>rambut</i>
rambutan	<i>buluan</i>	-	-	<i>rambutan</i>
ranjang	<i>dipan</i>	-	-	<i>pasaréan</i>
rapat	<i>sangkep</i>	-	-	<i>parum</i>
rata	<i>asah</i>	-	-	<i>asat</i>
raut wajah	<i>sebeng</i>	-	-	<i>semita</i>
remaja	<i>yowana</i>	-	-	<i>yowana</i>
rendah	<i>endep</i>	-	-	<i>andap</i>
rendam	<i>emem</i>	-	-	<i>kerem</i>
ribut	<i>uyut</i>	-	-	<i>umung</i>
ringkas	<i>bawak</i>	-	-	<i>ringkes</i>
rintang	<i>ambeng</i>	-	-	<i>ambeng</i>
rokok	<i>roko</i>	-	-	<i>lanjaran</i>
rontok	<i>aas</i>	-	-	<i>aas</i>
rumah	<i>umah</i>	<i>geria/puri</i>	<i>canggah</i>	-
rumput	<i>padang</i>	-	-	<i>padang</i>
rungu	<i>ieng, ngeh</i>	-	-	<i>renga</i>
rupa	<i>goba</i>	<i>warni</i>	<i>rupa</i>	-
rusak	<i>usak</i>	-	-	<i>rusak</i>
saat	<i>duges</i>	<i>nemonin</i>	<i>daweg</i>	-
sabung ayam	<i>tajen</i>	-	-	<i>klecan</i>
saja	<i>dogén</i>	-	-	<i>kémanten</i>
sama	<i>patuh</i>	-	-	<i>pateh</i>
sambal	<i>sambel</i>	-	-	<i>mosa</i>
sambil	<i>sambil</i>	-	-	<i>sinambi</i>

sambung	<i>sambung</i>	-	-	<i>antun</i>
sambut	<i>sapa</i>	-	-	<i>sanggra</i>
sawah	<i>uma</i>	-	-	<i>carik</i>
semangat	<i>jengah</i>	-	-	<i>wiroda</i>
sampai	<i>nganteg</i>	-	-	<i>ngantos</i>
sangat	<i>sanget</i>	-	-	<i>banget</i>
sanggup	<i>sanggup</i>	-	-	<i>misadia</i>
sah	<i>sah</i>	-	-	<i>manggeh</i>
sahut	<i>saut</i>	-	-	<i>saur</i>
sakit	<i>gelem</i>	<i>sungkan</i>	<i>sengkaon</i>	-
sakti	<i>sakti</i>	-	-	<i>wisésa</i>
salah	<i>pelih</i>	<i>iwang</i>	<i>sisip</i>	-
salahsatu	<i>pilihbesik</i>	-	-	<i>silihtunggil</i>
sapa	<i>capatin</i>	-	-	<i>sanggra</i>
sapi	<i>sampi</i>	-	-	<i>banténg</i>
sapu	<i>sampat</i>	-	-	<i>sapuh</i>
saru	<i>saru</i>	-	-	<i>singid</i>
sarung	<i>saung</i>	-	-	<i>urangka</i>
sate	<i>saté</i>	-	-	<i>jatah</i>
satu	<i>sa/besik</i>	-	-	<i>siki</i>
saudara	<i>nyama</i>	<i>sameton</i>	<i>nyama</i>	-
saya	<i>cang/iang</i>	<i>gelah/ira</i>	<i>titiang</i>	-
sayang	<i>sayang</i>	-	-	<i>asih</i>
seandainya	<i>saget</i>	<i>pradé</i>	<i>pét</i>	-
sebab	<i>sawireh</i>	-	-	<i>santukan</i>

sebagai	<i>pinaka</i>	-	-	<i>pinaka</i>
sebelum	<i>banén</i>	-	-	<i>sadurung</i>
sebentar	<i>akejep</i>	-	-	<i>ajebos</i>
seberapa	<i>amonkén</i>	-	-	<i>amunapi</i>
sebut	<i>sambat</i>	-	-	<i>wedar</i>
sebutkan	<i>sambatang</i>	-	-	<i>carca</i>
sedih	<i>sabet</i>	<i>sungsut</i>	<i>sebet</i>	-
sedikit	<i>bedik</i>	-	-	<i>akidik</i>
seekor	<i>aukud</i>	-	-	<i>adiri</i>
segala	<i>sebatek</i>	-	-	<i>saluir</i>
segar	<i>seger</i>	-	-	<i>alab</i>
segini	<i>amoné</i>	-	-	<i>amuniki</i>
sehari	<i>awai</i>	-	-	<i>arahina</i>
sehat	<i>seger</i>	<i>kénak</i>	<i>waras</i>	-
sehingga	<i>sangkal</i>	-	-	<i>mawinan</i>
sejahtera	<i>gemuh</i>	-	-	<i>gemahlipah</i>
sekadar	<i>amatra</i>	-	-	<i>samatra</i>
sekali	<i>acepok</i>	-	-	<i>apisan</i>
seketika	<i>prajani</i>	-	-	<i>pramangkin</i>
sekitar	<i>sawatara</i>	-	-	<i>sawatara</i>
sela	<i>bates/selat</i>	-	-	<i>wates</i>
selama	<i>makeloné</i>	-	-	<i>selami</i>
selamat	<i>selamet</i>	-	-	<i>dirgahayu</i>
selamanya	<i>satuuk</i>	-	-	<i>saterusa</i>
selatan	<i>kelod</i>	-	-	<i>kidul</i>

selempot	<i>ambed</i>	-	-	<i>ambed</i>
selendang	<i>senteng</i>	-	-	<i>senteng</i>
selesai	<i>suud</i>	-	-	<i>wusan</i>
semakin	<i>ngancan</i>	-	-	<i>sumingkin</i>
sembilan	<i>sia</i>	-	-	<i>sanga</i>
sembunyi	<i>mengkeb</i>	-	-	<i>masingidan</i>
semoga	<i>dumadak</i>	-	-	<i>mogi-mogi</i>
sempit	<i>cupit</i>	-	-	<i>kosek</i>
semua	<i>konyangan</i>	-	-	<i>samian</i>
senang	<i>demen</i>	<i>seneng</i>	<i>gargita</i>	-
sendiri	<i>padidi</i>	<i>ngraga</i>	<i>newek</i>	-
sendok	<i>sinduk</i>	-	-	<i>sinduk</i>
sengaja	<i>ngagen</i>	-	-	<i>mabuaka</i>
senggama	<i>masaki</i>	-	-	<i>makarma</i>
sengketa	<i>prakara</i>	-	-	<i>wicara</i>
senjakala	<i>sandikala</i>	-	-	<i>sandikaon</i>
seorang	<i>aukud</i>	-	-	<i>adiri</i>
sepakat	<i>igum</i>	-	-	<i>rarem</i>
sepertiga	<i>apahtelu</i>	-	-	<i>apahtigan</i>
sepupu	<i>misan</i>	<i>mingsiki</i>	<i>misan</i>	-
serak	<i>aang</i>	-	-	<i>aang</i>
seram	<i>serem</i>	-	-	<i>kabinawa</i>
serambi	<i>amben</i>	-	-	<i>amben</i>
seratus	<i>satus</i>	-	-	<i>satus</i>
serentak	<i>sibarengan</i>	-	-	<i>sinarengan</i>

seribu	<i>siu</i>	-	-	<i>siu</i>
sering	<i>sesai</i>	-	-	<i>sering</i>
serius	<i>serius</i>	<i>pisereng</i>	<i>sususra</i>	-
sesajen	<i>banten</i>	-	-	<i>wangi</i>
sesak	<i>kelet</i>	-	-	<i>sesek</i>
sesat	<i>paling</i>	-	-	<i>murang</i>
sesepuh	<i>prakanggo</i>	-	-	<i>prakangge</i>
sesuai	<i>adung</i>	-	-	<i>anut</i>
sesudah	<i>sasubané</i>	-	-	<i>sasampun</i>
setahun	<i>atiban</i>	-	-	<i>awarsa</i>
setengah	<i>atenga</i>	-	-	<i>atenga</i>
setia	<i>satia</i>	-	-	<i>satia</i>
setiap	<i>sabilang</i>	-	-	<i>nyabran</i>
setubuh	<i>katuk</i>	-	-	<i>senggama</i>
siang	<i>lemah</i>	-	-	<i>siang</i>
siap	<i>tragia</i>	-	-	<i>sayaga</i>
siapa	<i>nyén</i>	-	-	<i>sira</i>
sibuk	<i>répot</i>	-	-	<i>répot</i>
siku	<i>siku</i>	-	-	<i>kona</i>
simpan	<i>simpen</i>	-	-	<i>pendem</i>
simpulan	<i>simpulan</i>	-	-	<i>cutetan</i>
singa	<i>singa</i>	-	-	<i>késari</i>
singkat	<i>singkat</i>	-	-	<i>cutet</i>
sisa	<i>sisa</i>	-	-	<i>sésa</i>
sisakan	<i>enuang</i>	-	-	<i>sesayang</i>

sisa makan	<i>carikan</i>	-	-	<i>layudan</i>
sisihkan	<i>anéhang</i>	-	-	<i>pasahang</i>
sisir	<i>suah</i>	-	-	<i>serit</i>
siswa	<i>murid</i>	-	-	<i>siswa</i>
sombong	<i>sombong</i>	-	-	<i>sumbung</i>
sore	<i>sanja</i>	-	-	<i>sandé</i>
sorga	<i>suargan</i>	-	-	<i>suargaloka</i>
suami	<i>kurenan</i>	<i>rabi</i>	<i>kurenan</i>	-
suara	<i>munyi</i>	-	-	<i>suaran</i>
sudah	<i>suba</i>	-	-	<i>sampun</i>
suka	<i>lega</i>	-	-	<i>rena, bagia</i>
sukar	<i>sukeh</i>	-	-	<i>méweh</i>
sulit	<i>kéweh</i>	-	-	<i>sukil</i>
sumpah	<i>sumpah</i>	-	-	<i>upata</i>
suruh	<i>tundén</i>	-	-	<i>kénkén</i>
surut	<i>puras</i>	-	-	<i>puras</i>
susunan	<i>susunan</i>	-	-	<i>dudonan</i>
taat	<i>tuon</i>	-	-	<i>satia</i>
tadi	<i>busan</i>	-	-	<i>wawu</i>
tahanan	<i>bogolan</i>	-	-	<i>bebandan</i>
tahu	<i>nawang</i>	-	-	<i>uning</i>
tahun	<i>tiban</i>	-	-	<i>warsa</i>
taimata	<i>pecéh</i>	-	-	<i>pelis</i>
tajam	<i>mangan</i>	-	-	<i>tajep</i>
tanam	<i>pula</i>	-	-	<i>tandur</i>

<i>tanaman</i>	<i>pamulan</i>	-	-	<i>tanduran</i>
<i>tanda</i>	<i>pinget</i>	-	-	<i>pininget</i>
<i>tandatangan</i>	<i>tékenan</i>	-	-	<i>linggatangan</i>
<i>tangis</i>	<i>eling</i>	-	-	<i>tangis</i>
<i>tanya</i>	<i>takon</i>	-	-	<i>takén</i>
<i>tak</i>	<i>dong, sing</i>	-	-	<i>ten</i>
<i>tak tentu</i>	<i>sing karwan</i>	-	-	<i>tan janten</i>
<i>takut</i>	<i>jejeh</i>	-	-	<i>ajerih</i>
<i>taman</i>	<i>taman</i>	-	-	<i>udiana</i>
<i>tambah</i>	<i>imbuh</i>	-	-	<i>weweh</i>
<i>tambahan</i>	<i>paimbuah</i>	-	-	<i>paweweh</i>
<i>tampan</i>	<i>abra</i>	-	-	<i>acreng</i>
<i>tamu</i>	<i>tamiu</i>	-	-	<i>atiti</i>
<i>tanam</i>	<i>pula</i>	-	-	<i>tandur</i>
<i>tangan</i>	<i>lima</i>	<i>tangan</i>	<i>lima</i>	-
<i>tapih</i>	<i>tapih</i>	-	-	<i>sinjang</i>
<i>taruh</i>	<i>ejang</i>	-	-	<i>genahang</i>
<i>taruna</i>	<i>teruna</i>	-	-	<i>anom</i>
<i>tebak</i>	<i>tebag</i>	-	-	<i>tarka</i>
<i>telur</i>	<i>taluh</i>	-	-	<i>adéng</i>
<i>teman</i>	<i>timpal</i>	-	-	<i>suitra</i>
<i>tengah</i>	<i>tengah</i>	-	-	<i>madia</i>
<i>terakhir</i>	<i>siduri</i>	-	-	<i>pinguntat</i>
<i>terbakar</i>	<i>puun</i>	-	-	<i>geseng</i>
<i>tetua</i>	<i>panua</i>	-	-	<i>lelingsir</i>

tinggal	<i>nongos</i>	<i>meneng</i>	<i>jeneke</i>	-
tiru	<i>tuutin</i>	-	-	<i>tulad</i>
tadi	<i>busan</i>	-	-	<i>diwawu</i>
tanya	<i>takon</i>	-	-	<i>takén</i>
tari	<i>igel</i>	-	-	<i>solah</i>
tarian	<i>igelan</i>	-	-	<i>sesolahan</i>
tarik	<i>kedeng</i>	-	-	<i>kedeng</i>
taruh	<i>ejang</i>	-	-	<i>genahang</i>
tebing	<i>abing</i>	-	-	<i>abing</i>
tebus	<i>tebus</i>	-	-	<i>tebas</i>
tekun	<i>seleg</i>	-	-	<i>langgeng</i>
telan	<i>gelek</i>	-	-	<i>leled</i>
telanjang	<i>melalung</i>	-	-	<i>ngaligas</i>
telapak	<i>tlapak</i>	-	-	<i>tapak</i>
telinga	<i>kuping</i>	<i>karna</i>	<i>kuping</i>	-
telunjuk	<i>tujuh</i>	-	-	<i>tarjani</i>
teman	<i>timpal</i>	-	-	<i>suitra</i>
tembako	<i>mako</i>	-	-	<i>seseban</i>
tempat	<i>tongos</i>	-	-	<i>genah</i>
tempurung	<i>kau</i>	-	-	<i>kau</i>
temu	<i>tepuk</i>	-	-	<i>panggih</i>
temukan	<i>temuang</i>	-	-	<i>paduang</i>
tenaga	<i>bayu</i>	-	-	<i>prana</i>
tenar	<i>amiug</i>	-	-	<i>amiug</i>
tengah	<i>tengah</i>	-	-	<i>jero</i>

tenggelam	<i>nyilem</i>	-	-	<i>keleb</i>
tentang	<i>unduk</i>	-	-	<i>indik</i>
tentu	<i>sinah</i>	-	-	<i>janten</i>
terampil	<i>terampil</i>	-	-	<i>waged</i>
terang	<i>galang</i>	-	-	<i>terak</i>
teratai	<i>tunjung</i>	-	-	<i>padma</i>
terbang	<i>makeber</i>	-	-	<i>mabur</i>
terbenam	<i>engseb</i>	-	-	<i>surup</i>
terhadap	<i>marep</i>	<i>majeng</i>	<i>mantuk</i>	-
terima	<i>tampi</i>	-	-	<i>terima</i>
terjaga	<i>enten</i>	<i>jagra</i>	<i>enten</i>	-
terka	<i>takeh</i>	-	-	<i>tarka</i>
terkena	<i>kenéng</i>	-	-	<i>katibén</i>
terkenal	<i>ketah</i>	-	-	<i>kasub</i>
terkejut	<i>tengkejut</i>	-	-	<i>kagiat</i>
terlambat	<i>kasep</i>	-	-	<i>telat</i>
terlanjur	<i>kadung</i>	-	-	<i>kaduk</i>
tertawa	<i>kedék</i>	<i>ica</i>	<i>kedék</i>	-
termangu	<i>engsek</i>	-	-	<i>mangenangen</i>
terong	<i>tuung</i>	-	-	<i>arung</i>
terpesona	<i>kalangen</i>	-	-	<i>kadalon</i>
tetapi	<i>kéwala</i>	-	-	<i>sakéwanten</i>
tewas	<i>lampus</i>	<i>lina</i>	<i>lampus</i>	-
tiang	<i>adegan</i>	-	-	<i>saka</i>
tiba	<i>teked</i>	-	-	<i>rauh</i>

tidak	<i>tusing</i>	-	-	<i>nénten</i>
tiga	<i>telu</i>	-	-	<i>tiga</i>
tigabelas	<i>telulas</i>	-	-	<i>tigawelas</i>
tigahari	<i>ketelun</i>	-	-	<i>tigang rahina</i>
tigajuta	<i>telung juta</i>	-	-	<i>tigang yuta</i>
tigakali	<i>ping telu</i>	-	-	<i>ping tiga</i>
tigapuluh	<i>telungdasa</i>	-	-	<i>tigangdasa</i>
tigaratus	<i>telungatus</i>	-	-	<i>tigangatus</i>
tigaribu	<i>telungtali</i>	-	-	<i>tigangéwu</i>
tikar	<i>tikeh</i>	-	-	<i>klasa</i>
timba	<i>teku</i>	-	-	<i>timba</i>
timbun	<i>dugdug</i>	-	-	<i>pupul</i>
timur	<i>kangin</i>	-	-	<i>purwa</i>
timurlaut	<i>kajakangin</i>	-	-	<i>kalérkangin</i>
tinggal	<i>ngoyong</i>	<i>meneng</i>	<i>jenek</i>	-
tinggi	<i>tegeh</i>	-	-	<i>luhur</i>
tikus	<i>bikul</i>	-	-	<i>jerotut</i>
tingkah	<i>perah</i>	-	-	<i>gegaduhan</i>
tipu	<i>uluk</i>	-	-	<i>cidra</i>
tipuan	<i>ékadaya</i>	-	-	<i>winaya</i>
tiru	<i>tempa</i>	-	-	<i>tinutin</i>
tiru	<i>tuutin</i>	-	-	<i>tulad</i>
tiup	<i>upin</i>	-	-	<i>upin</i>
tolak	<i>tulak</i>	-	-	<i>tulak</i>
tolong	<i>tulung</i>	-	-	<i>wantu</i>

tongkat	<i>tungked</i>	-	-	<i>teteken</i>
tonton	<i>pabalih</i>	-	-	<i>tonton</i>
tradisi	<i>sima</i>	-	-	<i>dresta</i>
tua	<i>tua</i>	-	-	<i>lingsir</i>
tuju	<i>ojog</i>	-	-	<i>jumujug</i>
tujuan	<i>tujuan</i>	-	-	<i>tetujon</i>
tujuh	<i>pitu</i>	-	-	<i>sapta</i>
tulang	<i>tulang</i>	-	-	<i>walung</i>
tulis	<i>tulis</i>	-	-	<i>surat</i>
tulisan	<i>tetulisan</i>	-	-	<i>sasuratan</i>
tumben	<i>tombén</i>	-	-	<i>nembé</i>
tunggal	<i>tunggal</i>	-	-	<i>tunggil</i>
tunggu	<i>antos</i>	-	-	<i>jantos</i>
turun	<i>tuun</i>	-	-	<i>tedun</i>
tusuk	<i>tebek</i>	-	-	<i>tuek</i>
tutup	<i>unebang</i>	-	-	<i>unebang</i>
uang	<i>pipis</i>	-	-	<i>jinah</i>
ubah	<i>uah</i>	-	-	<i>uah</i>
ucap	<i>ucap</i>	-	-	<i>ojar/pajar</i>
udara	<i>akasa</i>	-	-	<i>akasa</i>
ujung	<i>muncuk</i>	-	-	<i>tungtung</i>
ukur	<i>sikut</i>	-	-	<i>sikut</i>
ulang	<i>jumunin</i>	-	-	<i>wawanin</i>
ulangtahun	<i>ualangtahun</i>	-	-	<i>wantiwarsa</i>
ular	<i>lelipi</i>	-	-	<i>ula</i>

ulat	<i>uled</i>	-	-	<i>uler</i>
umpama	<i>upama</i>	-	-	<i>upami</i>
umpamanya	<i>upamané</i>	-	-	<i>upaminipun</i>
umpan	<i>baneh</i>	-	-	<i>baren</i>
umum	<i>ketah</i>	-	-	<i>ketah</i>
umur	<i>tuuh</i>	-	-	<i>yusa</i>
umumkan	<i>siarang</i>	-	-	<i>sobyahang</i>
undangan	<i>undangan</i>	-	-	<i>uleman</i>
unggul	<i>unggul</i>	-	-	<i>inggil</i>
upakara	<i>banten</i>	-	-	<i>wangi/aci</i>
urat	<i>uat</i>	-	-	<i>urat</i>
urut	<i>urut</i>	-	-	<i>usuh</i>
urut	<i>susun</i>	-	-	<i>dudon</i>
urutan	<i>susunan</i>	-	-	<i>dudonan</i>
useran	<i>usehan</i>	-	-	<i>useran</i>
utama	<i>utama</i>	-	-	<i>utami</i>
utara	<i>kaja</i>	-	-	<i>kaler</i>
utuh	<i>tileh</i>	-	-	<i>tileh</i>
wafat	<i>mati</i>	<i>néwata</i>	<i>padem</i>	-
wajah	<i>mua</i>	<i>prerai</i>	<i>mua</i>	-
wakil	<i>wakil</i>	-	-	<i>patajuh</i>
waktu	<i>galah</i>	-	-	<i>kala</i>
walau	<i>yadin</i>	-	-	<i>yadiastu</i>
wangi	<i>miik</i>	-	-	<i>harum</i>
warga	<i>krama</i>	-	-	<i>krama</i>

warna	<i>warna</i>	-	-	<i>warni</i>
wayang	<i>wayang</i>	-	-	<i>ringgit</i>
ya	<i>aa</i>	-	-	<i>inggih</i>
yaitu	<i>tuah</i>	-	-	<i>inggih punika</i>
yakin	<i>precaya</i>	-	-	<i>precaya</i>
yang	<i>ané</i>	-	-	<i>sané</i>
yatim	<i>ubuh</i>	-	-	<i>ubuh</i>
yoga	<i>yoga/tapa</i>	-	-	<i>yoga/tapa</i>

BAB V

SIMPULAN DAN SARAN

5.1 Simpulan

Berdasarkan temuan data-data hasil penelitian lapangan *anggah-ungguh kruna* bahasa Bali dalam bahasa pergaulan masyarakat suku Bali dapat disimpulkan sebagai berikut.

Sebagai konsekuensi adanya stratifikasi masyarakat suku Bali, kosakata bahasa Bali dibedakan atas kata halus dan kata tidak halus. Kata halus meliputi: *kruna alus singgih, alus sor, alus mider,* dan *alus madia;* dan kelompok kata tidak halus meliputi: *kruna andap, kruna kasar, dan kruna mider.*

Setelah diteliti dan ditulis mulai kosakata yang berawal huruf *a* sampai dengan *y*, ternyata tidak semua kosakata bahasa Bali memiliki bentuk *anggah-ungguh kruna*. Namun demikian, kosakata bahasa Bali lumrah, baik yang memiliki *anggah-ungguh kruna* maupun tidak, ditulis secara alfabetis dari huruf *a* sampai dengan *y* dengan tujuan dapat membantu para peserta didik mengetahui makna kata-kata di dalam melatih diri berbicara bahasa Bali.

5.2 Saran-saran

Oleh karena sistem bicara bahasa Bali termasuk unik dan masih banyak masyarakat Bali yang kurang memahaminya, maka terkait disampaikan saran tindak lanjut sebagai berikut.

- 1) Kepada pemerintah disarankan agar tetap komit turut serta memperjuangkan kesejahteraan para guru dan penyuluhan bahasa Bali sekaligus mengangkat guru-guru bahasa Bali untuk semua sekolah dasar yang ada di Bali
- 2) Para akademisi, praktisi, peneliti, dan pemerhati bahasa Bali supaya semakin banyak mencurahkan perhatiannya agar

tujuan dan upaya pemertahanan bahasa Bali dapat dicapai dengan baik.

- 3) Para pendidik yang kebetulan mengampu mata pelajaran bahasa Bali hendaknya dapat memperkaya pemahaman varian dan pemaknaan kosakata bahasa Bali melalui terbitan kamus khusus *Anggah-Ungguh Kruna* (Bali-Indonesia) dan Indonesia-Bali) yang akan segera diluncurkan.

DAFTAR PUSTAKA

Lembaga Bahasa Nasional Cabang I. 1974. "Ejaan Bahasa Daerah Bali yang Disempurnakan". Singaraja.

Ranuh, I Gst. Kt. dan I Ketut Sukrata. 1957. "Ejaan Bahasa Daerah Bali dengan Huruf Bali dan Latin". Singaraja: Widyalaya.

Riken, I Madé. 1981. "Pedoman Guru Pasang Sastra Bali Latin". Denpasar: SPG Negeri.

Simpén, I Wayan. 1968. *Wiakarana Basa Aksara Bali*. Denpasar: Ganésa Saraswati.

Suasta, Ida Bagus Madé. 1987. "Usaha-Usaha Memantapkan Ejaan Bahasa Bali". Denpasar: Jurusan Sastra Daerah Fakultas Sastra Universitas Udayana.

Suasta, Ida Bagus Made. 1990. "Dinamika Pasang Aksara Bali dalam Pewarisan dan Pelestarian Budaya Bali". Majalah *Widya Pustaka*, Nomor I, Oktober 1990. Denpasar: Fakultas Sastra Uni-versitas Udayana.

Tim Penyusun. 1992/1993. "Pedoman Umum Ejaan Bahasa Daerah Bali yang Disempurnakan (Huruf Latin)". Proyek Penyusunan Pedoman Pembaharuan Ejaan Bahasa Bali di Kabupaten Daerah Tingkat II Badung.

Tim Penyusun. 2005. *Pedoman Umum Ejaan Bali Latin*. Denpasar: Balai Bahasa.

Tinggen, I Nengah. 1994. *Pedoman Perubahan Ejaan Bahasa Bali dengan Huruf Latin dan Huruf Bali*. Singaraja: Rhika Dewata.